بریاری مێژوومان‌دا بو گێڕانەوەی دەستەڵاتیی تەواومان لەسەر خاک و ئاوەکەمان و بە توانا و لێهاتنەوە دژی هەرکەسێ دەودەستێن بەربەستی ئەم بڕیارە مێژوویەیە ڕەوایەبکات .
سەرۆکی فەرماندە
صدام حسین

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەرە
٢٥ فلسە

هاوکاری
التضامن

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥ / ٥ خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
اسماعیل رسول

● الخميس ١٩٨٢/٢/٤ العدد ٦٢٣ ●

● پێنج شەممە ٤/٢/ ١٩٨٢ ژمارە ٦٢٣ ●

تواناو وزەی عیراق لەبن نایەت

ئەمڕۆ لە ساڵ و نیوێک بەر لە ئیستا بەهێزترین

موهیب رۆکن صدام حسین مەدالیای ئازایەتی بەخشی بە ژمارەیەک ئەفسەرو جەنگاوەری پاڵەوان و دووپاتی دەکاتەوە

بەڕێز سەرۆک مهیب رۆکن صدام حسین فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکان مەدالیای ئازایەتی بەخشی بە ژمارەیەک ئەفسەرو جەنگاوەرانی پاڵەوان بەرامبەر هەڵوێستی ئازایانەو نموونەییان بۆ بەرگری لە نیشتمان و شەرفمەندی نەتەوە دژی فارسی ڕەگەز پەرستی دوژمن .

سەرۆکی بەڕێز دووپاتی کردەوە کە وزەو توانای عیراق لە بن نایەت چونکە تەنیا لە رووکەشی زەویەوە هەڵناقوڵێ بەڵکو لە قوڵایی مێژوو لە قوڵایی ویژدان و زەوییەوەو ئێمە ئەمڕۆ لە ساڵ و نیوێک بەر لە ئیستا بەهێزترین کە چوینە جەنگەوەو لە دوای سێ مانگ لە ئەمڕۆ بەهێزتر دەبین و لە دوای شەش مانگ لە ئەمڕۆ بەهێزتر دەبین، ئەمەش دەقی وتارەکەی سەرۆکی فەرماندەیە :

ئەمڕۆ جەنگاوەرانێ کە بە ئازایەتیان نموونەن لە یاساوڵەکانی کۆماری لێرەدا ئامادە بوون تا مەدالیای ئازایەتی هەڵبگرن وەک ڕێز بەرامبەر ئازایەتی نموونە - یان لە داکۆکی کردن لە نیشتمان ، ئەم پاداشتەیان چەند مانگی لەمەوپێش پێدرا بەڵام ئامادە بوونیان لێرەدا بەهۆی خەریک بوونیانەوە بە ئەرکی تر لە کەرتەکانی جەنگیندا دواکەوت و لەبەر ئەوەی لە شوێنێکدان لە هەموو دەستەو هێزەکانی تری سووپای عیراق لێمان نزیکترن و ئەڵێم لە شوێن نەک لەبەر هیچ ئیعتبارێکی تر چونکە ئەوا بەئیعتباری تر لە شوێنی خۆیاندا لەگەڵ سووپای عیراقی ئازادا بەشدارن بەو شوێنە تایبەتیەوە کە لە دەروون و عەقڵ ویژدانماندا هەیانە بە پێچەوانەی ئەوەی لە سەر دەمە تاریکەکاندا رووی دەدا نزیکەکان لە شوێن و ئیعتباراتی تر لە ترس دوور دەخرانەودو ئەوانەی کە لە شوێن و ئیعتباراتا دوورن لە ترس نزیک دەخرانەوەو رژێمیان راستتر شۆڕش لە ماوەی دەزگا رەسمیەکانیەوە لەبەر ئەوە ئەڵێم شۆڕش چونکە سەرجەمترو قوڵترە لە چمکی رژێم ، ئەڵێم شۆڕش ئەمڕۆ هیچ نزیکێک بە هەر پلەیەک بێت و بە هەر شێوازی لە شوێندا یا خود لەبەر هەرشتێکی تر لەوە دوور ناخاتەوە کە بەشداری جدی بکەن لە جەنگی شەرفمەندی و پیرۆزی ئەمڕۆدا ئەڵێم بۆ چوونی ئەمڕۆمان ئەوەیە ئەوانەی کە زۆر خۆشمان ئەوێن ئەبێ زۆر تر لە شەرەفمەندی جەنگیین نزیکیان بکەینەوە چونکە ئەم شەرەفمەندیە دەبێت هەموان بەریان بکەوێ .

بەم جۆرە یاساوڵی کۆماری بەشداری گرانترین شەڕی کردووە نەک ئاسانتری ، لە محمەرە بەشدار بوو ، لە ژمارە (١١٥ .) بەشدار بوو ، لەکەرتی بسێتین لە (شیب) بەشدار بوو بەمجۆرە ئەم پیاوانەی ئەمڕۆ لە بەردەمماندان پێشەنگی جەنگاوەرانی یاساوڵی کۆمارین .

لەوەو پێش یاساوڵی بارەگای مەرکەزی ئیمتیازی نموونەیی لە سووپادا هەبوو نە ئەچووە ژێر باری گرانی سووپاوە بەڵام ئەمڕۆ یاساوڵی کۆماری لەگەڵ سووپاو پێشەوا ئازاکاندایەو لەبەرگە گرتنی ترسناکیداو نوواندنی شەرەفمەندی لە رووبەروو بوونی ئەو ترسناکیە . مامەکانمان بۆمان دەگێڕنەوە کە چێشتکەرانی سووپای عوسمانی لە عیراق خۆیان گۆشتە قەلەوەکەیان دەخواردوو ئێسکەکانیان بۆ جەنگاوەرەکان دادەنا ، چێشتکەری ئەمڕۆ خۆی لەگەڵ جەنگاوەرەکان نان دەخوات ، ئەمڕۆ یاساوڵی بارەگای مەرکەزی هەروەکو سووپای ئازا ئەمانەتی بەرگریان لە ئەستۆیەو لە پاڵ یاساوڵی بارەگای مەرکە - زیداو خزمەکانی سەرکردەکان هەمان شەرەفمەندیان لە ئەستۆدایە تیاندایە شەهید بوو ئەوانی تر چاودێرین ئەمە ئەو بەهانوێیەیە کە وای کرد عیراقیەکان پەرۆشی خۆ بەخت کردن بن ، لە بچوکترین منداڵەوە بۆ گەورەترین مرۆڤ لە تەمەندا دوای ساڵ و نیوێک شەر بە ئارەزوویەکی بێوێنەوە ئامادەی خۆ بەخت کردنن کەچی بەداخەوە هەندێ عەرەب دەسیسە لێرەو لەوێ دەگێڕن بەرامبەر ئەو پیاوانەی سوورن لە سەر ئەوەی عەرەبایەتی خۆیان بە کردەوە بسەلمێنن هەروەک برا مەلیک حسین مەلیکی ئەردەن و گەلی ئەردەن کردی بە ئامادە بوونی بۆ جەنگ شانبەشانی سووپای عیراق کەچی هەندێکیان دەسیسە بەرامبەر ئەم کارە دەکەن بەبێ ئەوەی خەجاڵەت بن بە غەریبی دەزانن ، بیریان دەکەوێتەوە راستە ناکرێت لە رەوشتی رۆڵەکانی نەتەوەدا هیچیان تەنیا وەک سەیرکەر بووەستن و هەندێکی تریان وەک دەسیسەچی بووەستێ بەڵام برایان داوا لێکراوین بەلێپرسراوی تەواوەتی بۆ ئەوەی زنجیرەی نەفسیەت و رەوشتی عەرەبی و گیانی عەرەبی دروست بکەینەوەو سەرلەنوێ زیندووی بکەینەوەو بەو قوربانیانەی کە ئەمڕۆ دەیدەن قوربانی تەنیا بۆ بەرگری لە شەرفمەندی و پیرۆزی عیراق نا بەڵکو ئەو قوربانیانەی پێویستن بۆ جووڵاندنی ویژدانی عەرەب و خستنە پێشەوەی ئەرکە گرنگەکانی خەباتی عەرەب و مانای عەرەبایەتی و مانای هاوکاری عەرەبی و مانای برایەتی لە پێشەوەی هەموو ئەمانە ئەوەیە کە عەرەبەکان دژی دوژمنی هاوبەشیان بجەنگن و لە خۆشی و زیاندا برابن .

لەگەڵ هەموو ئەو عەرەبانەدا کە دژی بێگانە جەنگیان کردو پشتیوانی هەموو ئەو عەرەبانەتان کرد کە چوون بە گژ بێگانەدا ، لە شوێنی رەسمی عیراقەوە بوو بێت یا خود جەماوەری گەلی عیراق .

ئەبێ ئەوە دڵتەنگمان نەکات کە هەندێ عەرەب وەک سەیرکەر رابووەستن و هەندێکی تریان چیلکە بخاتە سەر ئاگر بەو نیازەی بمانسووتێنی بەڵام برایان دڵنیابن ئەو ئاگرە خائینەکانی نەتەوە دەسووتێنێ و ئێمە ناسووتێنێ و کۆمەڵی عیراق گەیشتۆتە رادەیەک ئاگری هیچ زۆردارێک نایسووتێنێ و ناتوانێ ئەو کەف و کوڵی تیشکە دامرکێنێتەوە کە لە ویژدان و عەقڵیا چەسپاوە بەرلەوەی لە سلوکی رۆژانەیدا بچەسپێ تا وای لێهاتووە هەڵس و - کەوتی رۆژانەی وەڵامدانەوەی هۆشیارانەو وردی ئەوەیە لە عەقڵ و ویژدانیایەتی ، هەندێ لێپرسراوانی فارسی بڵاویان کردووە کە ئەو ئەفسەرە عەقیدەی لە کەرتی بەرگری ئاسمانی بوو لێپرسراوی ئەو فڕۆکەخانەیە بوو بە هاوکاری فارسی دوژمن و حوکمڕاکانی سوریا بۆردومان کرا هەندێ لێپرسراوی ئێرانی وتیان ئەو ئەفسەرە دەسەڵاتدارێتی عیراق کوشتوویەتی ، کە دەسیسەش دەنێنەوە من لۆمەیان ناکەم چونکە دوژمنن لۆمەشیان ناکەم چونکە مانای غیرەتی عەرەبی نازانن ماناکەی نازانن و لە ژیان و مێژووشیاندا لەسەر بنەڕەتی مانای ئەو غیرەتە کاریان نەکردووە کە لە ویژدان و لە عەقڵی عیراقی و لە عەقڵی عەرەبدا هەبێ لەبەر ئەوە سەیریان لێدێ ئەفسەرێک لەو نیشانانە بدرێ ئەو لێپرسراوێتی خۆی بکوژێ چونکە ئەوەی بەڵاوە زۆرە زیان لەو ئەمانەتە بکەوێ کە لە ئەستۆی ئەودایە ، کەواتە ئەوان بە چ پێوانەیەک سەیریان لێدێ ، غیرەتی عیراقیەکان بووە بە دەریایەکی گەورەو دەتوانی ئاگری مەجوسیەکان بکوژێنێتەوەو دەتوانێ هەموو ئاگرێکی وا بکوژێنێتەوە کە دەیەوێ زیان لە عیراق و لە نەتەوەی عەرەب بدات و غیرەتی عیراقیەکان وای لێهاتووە دەتوانی زەویەکی وشک و برنگ بکاتە دەشتێکی سەوزایی بۆ ئەم نەوەیەو نەوەی داهاتوو ، دەبا گوێیان لە نموونەی تر بێت . ئەفسەرێک بە رووتبەی مقدم ئامری یەکێک لەو فەوجانە بوو لەم دواییەدا لە کەرتی ناوەراست سەرم لێدا . چاوم پێی نەکەوت کە من چووم ئەو ئیجازە بوو . ئەوەی کە باسی بۆ کردم- لێپرسراوەکانی بوو دەڵێن ئەم ئەفسەرە شەڕی کردوو دووجار بریندار بوو شەڕێکی تر بوو بەشداری تێدا کردو لەو کاتەدا ئیجازەی نەخۆشی هەبوو ئیجازەکەی بڕی و گەڕایەوە ئامیرەکەی پێی وت تۆ نەخۆشیت و ناتوانیت شەر بکەیت بەڵام ئەو پێی وت من تەندرووستم باشەو ئامیرەکەی پێی وت باشە بڕۆ لای پزیشک راپۆرتێکم بۆ بێنە کە تێیدا بڵێ تۆ تەندرووستیت باشە ، رۆشت و فیلێکی شەرعی کردو ئەو لاقەی پیشانی پزیشکەکەدا کە بریندار نەبوو لەبەر ئەوە پزیشکەکە راپۆرتێکی تەندرووستی دایەو هەرچەندە ئەو لە راستیدا لاقە بریندارەکەی چاک نەبووبووەوە بەم جۆرە بەشداری شەڕی کردوو دووجار بریندار بووو هەموو جارێ لە بریندار بوونیەکەیدا نەیدەویست شوێنەکەی خۆی بە جێبهێڵێ تا بریدار بوونی دووەمی ناچاری دەکرد . ئەمڕۆ نموونەی ئا بەمجۆرەی کە بەهەزارانە مانای زەوی و ئاسمان و ئیستاو رابووردووە .

لە عەقڵ و لە ویژدانی عیراقیەکاندا با نموونەیەکی مرۆڤایەتی تر دیسان لە کەرتی ناوەراست بێنین و لە ناو هەزاران نموونەدا سەربازێک بە ئیجازە دەرواتەوەو ئێوەش هەمووتان دەزانن چوون بۆ بەرەی شەڕو لە کەرتی ناوەراستدا شەرتان کردووەو لە کەرتی خوارووش دەزانن چ خێرێک لە سەنگەرەکانی پێشەوەدا هەن ، هەموو شتێک هەیە، خواردن و خواردنەوەو پێداویستەکانی ژیان کە دەتوانرێت لەکاتی ئاشتیدا لە بەغدا ئامادە بکرێ و بەڵکو چاکتریش لەوەی بەرلە بۆ سووپای عیراق ئامادەدەکرا ئیستا هەموو پێداویستەکان لە سەنگەرەکاندا هەن .

لەگەڵ ئەوەشدا دەگەڕێینەوە بۆ لای ئەو سەربازە دەچێ بۆ ئیجازەو دەگەڕێتەوە مریشکێکی زیندوو لای دایکیەوە

بروانە ل : ٧

بە هەزاران کەس لە ئەردەنیەکان دەست بە مەشق دەکەن بۆ بەشداری لە پشتیوانی جەنگی ڕەوای عیراقدا

سەرەک وەزیرانی ئەردەن بەڕێز مضر بدران وتی بە هەزاران ئەردەنی دەستیان کردوە بە مەشق کردن لە سەربازگەکاندا تا ئامادە بن بچن بۆ جەنگین شانبەشانی براکانیان لە عیراق دژی دەستدرێژی فارسەکان .

سەرەک وەزیرانی ئەردەن ئەمەی لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی نیشتمانی راوێژکاری ئەردەن راگە - یاندو دووپاتی کردەوە کە ئەرکی نەتەوەیی داوامان لێدەکات پشتی عیراق بگرین لە شەری نەتەوەیی دادپەروە - رانەیدا دژی فارسی دوژمن .

ئەنجومەنی نیشتمانی راوێژکاری داوای کرد بە فراوان کردنی مەودای پشتیوانی کردنی عیراق کە قوربانی زۆری‌داو زور شەهیدی لە سوریاو ئەردەن و سیناو فەلەستین بەخشی .

ئەندامانی ئەنجومەنەکە لە کۆبوونەوەکەدا قسەیان کرد نارەزاییان دەربری بەرامبەر هەڵوێستی ئەمەریکا بەرامبەر هەنگاوەکەی مەلیک حسین و ئەوەیان دووپات کردەوە کە ئەمەریکاو زایونیەکان نەخشەی بەردەوامی شەر دەکێشن بۆ خزمەتی سودی خۆیان و بێهیز کردنی عیراق کە قوڵایی ستراتیژی بەرەی رۆژ هەڵاتە .

مەلیک حەسەنی دووەم دووپاتی دەکاتەوە :

هەڵوێستی مەلیک حسین راستکردنەوەی هەڵوێستی بەتەنگەوە نەهاتووەکانە

پاریس : ئا.د.ع :

خاوەن شکۆ مەلیک حەسەنی دووەم مەلیکی مەغرب وتی : هەنگاوەکەی مەلیک حسین مەلیکی وڵاتی ئەردەنی هاشمی بە کردنەوەی دەرگای هاتنە ڕیزی چەک هەڵگرتن لە بەردەم گەلی عەرەبی ئەردەندا بۆ جەنگین شانبەشانی سوپاو گەلی عیراق دژی دەستدرێژی فارسەکان راستکردنەوەی هەڵوێستی بە تەنگەوە نەهاتووەکانە .

لە کونگرەیەکی رۆژنامەنووسیدا لە پاریس وتی هەڵوێستی عەرەبی وەک پێویست نەبوە لەپشتیوانی عیراقداو هەندێ تەمەڵیان کردو بە تەنگەوە نەهاتن و هەرواش مانەوە .

دەستی بۆ ئەوەش کێشا کە لە لایەن داموودەزگاکانی دوژمنەوە دەوترێ ئەم هەڵوێستەی ئەردەن دەبێتە هۆی گەرم بونی شەڕو وتی:
بەڵام دەربارەی گەرم بوونی شەر ناکرێ بڵێین بە یەک دەستە ئەمە روو دەدات و ئێمە دەزانین هێزی غەریب شانبەشانی ئێرانیەکان دەجەنگێ و کاتێ دەڵێم دەجەنگی مەبەستم پشتیوانی کردنیشە بە کەرستەو پێویستی چەکە کە دەدرێ بە ئێران .

ڕژێمی خومەینی جادووگەر درندانەترین تاوان دەکات بە لەسێدارەدانی منداڵ و ئافرەتی سک پڕ

نیو دەلهی - ١ - ئا.د - ع- ڕێکخراوی مجاهدینی خەڵکی بەرهەڵستکاری ڕژێمی ئێران ئەو سزاو ئازاردانە دەردەخات کە منداڵ و ئافرەتان لە لایەن ڕژێمی ئێرانەوە تووشیان دێت . ڕێکخراوەکە لە بەیاننامەیەکدا کە لە نیو دەلهی شەوی یەکی ئەم مانگە دەری کردووە باسی ئەوەی کردووە کە چوار ئافرەتی سک پڕ لە ئێران لەسێدارەدراون و ڕژێمی خوێن ڕێژی ئێرانی ناڕەوانترین ئازاردان بەرامبەر ئافرەت و منداڵ بەکاردەهێنێ .

هەروەها سەبارەت ئەو قسانەی مدعی گشتی ڕژێمی ئێرانی کردی کە دانی بەوەدا ناوە زیاتر لە (٢٧) هەزار گیراوی سیاسی هەیەو لەچوار هەزارو پێنج سەد کەسیش کەمتر لەسێدارە نەدراون و بەیاننامەکە وتوویە ژمارەی ئەوانە زۆر لەوە زیاترە کە مدعی گشتی وتوویەو مافی مرۆڤایەتی لە ئێراندا هەر نیەو ڕێگەی مانگرتن نیەو لەم دوابیەدا حەوت کرێکار لە ناوبران و هەزاریشیان لێگیراوە کاتێ کە پاسەوانەکانی خومەینی ویستوویانە بەزۆر مانگرتنەکەیان تێکدەن . لەلایەکی کەوە ئاژانسی دەنگ‌وباس و رۆژنامەکان کە رۆژی یەکی ئەم مانگە لە لەندەن بڵاو کراونەتەوە وتویانە باری ئابووری ئێران بەتەواوی ئاڵۆزبووەو ئەم ئاڵۆزیەشی هەموو سووچ و شوێنێکی لە ئێراندا گرتۆتەوە .

گۆڤاری الدستور کە لە لەندەن دەردەچێ لەو

بروانە ل : ٧

هەردوو ڕژێمی سوریاو فارس هاوکاری لە کوشتن و ویرانکاریدا دەکەن

گۆڤاری (نیوزویک)ی ئەمەریکایی بە پێی ئاگاداری لە سەرچاوەیەکی فەلەستینەوە رای گەیاندوە کە هەندێ شارەزای رژێمی سوریا لە کاروباری کوشتن و برین و ویرانکاریدا ئیستا لە ئێران مەشق بە پاسدارانی رژێمی ئێران دەکەن و سەرچاوەکە وتویە دوو ئەفسەری سوریایی بە پلەی عەقید لە سەربازگەیەکن (٤٠٠) ئێرانی تیایەو هەر دەورەیەک سێ مانگ دەخایەنێ و فێری کاروباری توندوتیژی و ویرانکاری و کوشتن و

بروانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

لە بروسكەیەكدا بۆ سەرۆكی فەرماندە

جەماوەری سلێمانی بۆ سەربەرزی نیشتمانی ئامادەی خۆبەخت كردنن

جەماوەری سلێمانی بۆ هەڵگرتنی چەك و بەشداری كردنی سەركەوتنەكانی قادسیەی پیرۆزی صدام ئەوپەڕی ئامادەبوونی خۆیان پیشاندا .

لە خۆپیشاندانێكدا كە رۆژی ٣٠-١-١٩٨٢ لە شارەكەدا كراوە جەماوەری خۆپیشاندەر بروسكەیەكیان بۆ سەرۆكی فەرماندە صدام حسین لێداو دووپاتی ئامادەبوونی خۆیان لە بروسكەكەدا بۆ ئەو كارە پیرۆزە دەكەنەوە كە هەمیشە رۆڵەكانی گەلی كورد پشتیوانی لەبنەهاتووی بەرەپێدانی هێزو توانای بەرەكانی جەنگ و ئەو جەنگاورە دلێرانەن كە دەتوانن دەستی كاریگەرتر لە فارسی رەگەزپەرست بووەشێنن .

ئەم خۆپیشاندانە كە یەكێتی ناوخۆی نیقابەكانی كرێكارانی پارێزگاكە ئامادەی كردبوو لە بەردەمی خوێندنگەی ئامادەیی سلێمانیەوە دەستی پێكردو بە شەقامەكانی شاردا گەڕاو لەبەردەمی دیوانی پارێزگاكەدا كۆبوونەوە و بەرێز جێگری پارێزگارو هاوڕێیان ئەمینداری نهێنی و ئەندامانی سەركردایەتی شوعبەی حزب و كاربەدەستان پێشوازیان كردن و بەرێز جێگری پارێزگار سلاوی لە جەماوەری خۆپیشاندانەكە كردوو باسی ئەو گیانە تێكۆشەرەو بەرزو باوەڕە قایمەی كرد كە پڕن لە گیانی نیشتمانی و گەلی كورد لە پارێزگاكەدا دەریان بڕین .

هەروەها وتی ئەم دەربڕینە راست و رەسەنە نیشانەی نیشتمان پەروەریەكی تەواوە بۆ پتەوكردنی گیانی یەكێتی عەرەب و كوردو كەمە نەتەوەیەكانی تر و كۆبوونەوەیەكی مەزنە لە دەوری سەركردایەتی حزب و شۆڕش و بەرێز سەرۆكی فەرماندە صدام حسین .

هەروەها باسی مەوداكانی دوژمنكاری فارسی رەگەز - پەرستی دژی وڵاتەكەمان و ئامانجە بەرفراوانیە دوژمنایەتی كاریەكەیی كرد بەرێز هاوڕێ ئەمینداری نهێنی شوعبەی حزب سلاوی لە جەماوەرە كۆبووەوەكە كرد كە بە پیر بانگەوازی نیشتمانیەوە هاتبوون و پێشبركێی یەكتریان دەكرد بۆ بوون بە سەربازوو بۆ بەشداری شەڕی سەربەرزی دژی فارسی رەگەزپەرستی دوژمن .

ئەوەشی وت : هەموو دەستەكانی گەلەكەمان لەژێر ئالای سەركەوتنی سەركردایەتی حزب و شۆڕش و بەرێز سەرۆكی فەرماندە صدام حسیندا كۆبوونەتەوە .. . ئا ئەوەتا گەلەكەمان ئەمڕۆ بە هەموو نەتەوە براكانەوە یەكێتیەكی شۆڕشگێڕانەی پتەویان پێكهێناوەو مرۆڤ لە عیراقدا پێش هەموو شتێك بوو بە عیراقی و بەرگری لە خاكی عیراق و بەخشندەیی و خواستی عیراق بە دلێری و تواناوە دەكات .

ئینجا سەرۆكی ناوخۆی یەكێتی نیقابەكانی كرێكاران قسەی كردوو لە قسەكەیدا بەناوی كرێكارانی پارێزگاكەوە بەڵێنی بۆ سەركردایەتی حزب و شۆڕش و سەرۆكی فەرماندە صدام حسین تازە كردەوە كە بە بەوەفایی بمێننەوەو گرانترین شت لە پێناوی نیشتماندا بەخت بكەن و بەدڵسۆزی و باوەڕەوە ئەوپەڕی ئامادەن بۆ راپەڕاندنی هەموو ئەو كارە تێكۆشانەی دەخرێتە ئەستۆیان .

هێزە دلێرەكانمان بەردەوامن لە دەستوەشاندنی

مەردانە بەسەر هێزەكانی فارسی رەگەزپەرستدا

هەفتەی رابووردو هێزە دلێرەكانمان ، وەك هەموو هەفتەكانی تر بەردەوام بوون لە سەركوت كردنەوەی فارسی دوژمن و رەگەزپەرست و زیانێكی زۆریان پێگەیاندووەو چەندان هەڵمەتی سەركەوتویان بردە سەر بنكەو مۆڵگاكانی دوژمن لە شوش و گەیلان غەرب و كەرتەكانی سەرووی بەرەی جەنگ .

بەیاننامەكانی سەركردایەتی گشتی هێزە چەكدارەكان زیانەكانی دوژمنی لەم هەفتەیەدا بەم جۆرە دیاری كردوە .

● ٢٨-١-١٩٨٢ :
٤١ كوژراو ، دوو شەفل ، ژمارەیەك بریندار .

● ٢٩-١-١٩٨٢ :
دە كوژراوو یەك روانگەو یەك بنكەی تەقەمەنی .

● ٣٠-١-١٩٨٢ :
یەك كوژراو ، یەك لۆری ، یەك شەفل .

● ٣١-١-١٩٨٢ :
٥٣ كوژراو ، یەك دەبابە ، یەك لۆری ، یەك روانگەو ژمارەیەك كوژراو . لەم رۆژەدا بەیاننامەی سەركردایەتی گشتی هێزە چەكدارەكان رای گەیاند كە فرۆكەكانمان هێرشی سەركەوتویان بردۆتە سەر مۆڵگا سەربازیەكانی دوژمن و راستەوخۆ نیشانەكانی پێكاون و زیانێكی گەورەی سەروماڵی پێگەیاندون .

● ١-٢-١٩٨٢ :
٦١ كوژراوو دوو تۆپ و دوو لۆری و یەك روانگە .

● ٢-٢-١٩٨٢ :
١٧ كوژراوو لۆریەك و یەك روانگە .

● ٣-٢-١٩٨٢ :
١٨ كوژراوو یەك تۆپ و یەك لۆری و یەك شەفل و چوار روانگە .

سەرەك و ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی كوردستان ئامادەن بچنە ریزی جەنگاوەرانی

بەرێزان سەرەك و ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی كوردستان و بەڕێوەبەری گشتی و كارگێرانی دیوانی ئەنجومەن داوایان كردوە لە ریزی جەنگاوەران وەربگیرێن تا بەشداری جەنگی شەرەفمەندی قادسیەی صدام بكەن .

لەو بروسكەیەدا دوای كۆبوونەوەیان لە بارەگای ئەنجومەن لە هەولێر ئاراستەی بەرێز سەرەكی فەرماندە صدام حسینیان كردوە ، ئامادەیی تەواویان پیشان داوە بۆ بەشداری لە جەنگی سەربەرزیدا دژی فارسە رەگەز پەرستەكان هەتا دەستكەوتنی سەركەوتنی تەواو مل كەچ كردنی دوژمن بۆ ئەوەی وەڵامی خواست و مافە نەتەوەیی و نیشتمانیەكانمان سەرجەم بداتەوە .

لەو كۆرەدا بەرێز سەرەكی ئەنجومەن هەموو لایەنەكانی دوژمنایەتی كاری فارسە رەگەز پەرستەكانی رون كردەوە كە چون هەولی نارەوایی داوە بۆ زیان دان لە یەكێتی گەلی عیراقمان و وتی ئەم جەنگەی گەلی مەزنی كوردو عەرەب و كەمایەتیە نەتەوەبراكان دەیكەن بە گیانێكی خەیانگیری مەزنەوە بەهای نوی خستە سەر ئەو بەها بەنرخانەی لە باو باپیرانەوە بۆمان ماونەتەوە .

بەرلەو بەرێز بەڕێوەبەری گشتی دیوانی ئەنجومەن قسەی كردو باسی مێژووی دوژمنایەتی كاری نارەوای فارسە رەگەز پەرستەكانی كردو لایەنەكانی ئەو شەڕەی رونكردەوە كە رژێمی خومەینی بە هاندانی ئیمپریالی و زایۆنی جیهانی فەرزی كرد بە سەرماندا .

لە بەرووناكی رووداوەكاندا

ئەهامەتی گەلانی ئێران

بە راستی ئەوەی بە سەر گەلانی ئێراندا دێت ، ئەهامەتی و كوێرەوەریە بە دەست ئەو تاقمە جەردە خوێن رێژەوەی بە زۆر خۆی بە سەریاندا سەپاندوە، دوای ئەوەی رەنج و تەقەلای گەلانی ئێرانیان لە شۆڕشە - كەیاندا دژی شای ئێران دزرا، دوای ئەوەی هەمویانی فڕێدایە ئاگری شەڕێكی نارەواو ، دژی وڵاتێكی دراوسێیان كە عیراقە ، ئەوەتە ئەو تاقمە جەردە خوێن رێژە ، رۆژ بە رۆژ زیاتر دووپاتی دەكاتەوە كە لەگەڵ هەموو خراپەكاری و نارەوایی و نامرۆڤایەتیەكدایە كە دژ نەك هەر بە ئاوات و خواستی گەلانی ئێرانە بەڵكو دژی ئاوات و خواست و ئاسایش و هێمنی هەموو گەلانی ناوچەكەیە ، ئەم تاقمە جەردەیە ئەوەندە نوقمی ناوان و مەبەستە دڕندانەكانی خۆیان بوون ئاگایان لە هیچ نەماوە .. . ئەوە بە رادیوی بانگەواز بڵاو دەكەنەوە كە (ئەو خێزانانەی كەسوكاریان لە شەڕدا دەردەست كراوە ، سەر لە مەركەزەكانی پولیس بدەن بۆ ناو نووس كردنی ئەو كەسەیان كە گیراوەو نووسراوو بەڵگە نامەی ئەم راستیەش دەربخەن !!) جا بزانن بێشەرمی و گاڵتە هاتنیان بە چارەنووسی مرۆڤی گەلانی ئێران گەیشتۆتە چ رادەیەك ، داوا لە خێزانە هەزارەكانی ئەو كەسانە دەكەن فرێی داونەتە ناو ئاگری جەنگ ئەوان بێن حكومەت لەوە ئاگادار بكەن كوڕەكانیان لە شەڕدا گیراوە !!! ئەمەیە ئاو رژێمەی خومەینی جادووگەر كە ناوی ئیسلام و شۆڕشگێڕو ... شتی وای لە خۆی ناوەو هەندێ بێشەرم و حەیای ئیدعا كەر بە ناوی شۆڕشگێڕو پێشكەوتنخوازەوە پشتیوانی دەكەن، ئەمەیە ئەو رژێمەو ئەمەیە هەڵویستی بەرامبەر قیمەتی ئەو ئینسانانەی دەیانێرێ بۆ شەڕ ... دوای روون بوونەوەی ئەم هەموو پەندو بەناوە ... هێشتا شتێ ماوە خومەینی و تاقمەكەی خۆیانی پێداپۆشن . . . راستیان كردوە حەیا . . . تەترەیەكە .. كە .. تكا.. تكا . . .

بەرێكردنی دەستەیەك جەنگاوەری پارتی دیموكراتی كوردستان بۆ ئۆردووگاكانی مەشق

رۆژی ٣٠ - ١ - ١٩٨٢ جەماوەری سلێمانی دەستەیەك جەنگاوەری پارتی دیموكراتی كوردستان لقی چواری پارێزگاكەیان بەرێ كرد ئەمانەش ئەو جەنگاوەرانە بوون كە چوونە یەكێ لەو سووپاگایانەی مەشقیان بۆ كاروباری جەنگ دژی فارسی رەگەزپەرستی دوژمن تێدا دەكرێ .

جەنگاوەرەكان بە دلێری و توانادارییەوە بۆ راپەڕاندنی ئەو كارە جەنگیانەی دەكەوێتە ئەستۆیان و بۆی دەچن ئامادەیی خۆیان بەتەواوی نیشانداو ئەو جەماوەرەش كە لەوێ بۆ بەرێ كردنی ئەم جەنگاوەرانە ئامادە بووبوون سلاوی خۆیان لە سەركردایەتی حزب و شۆڕش و سەرۆكی فەرماندە صدام حسین كرد.

هاوڕێ عزیز خۆشناو ئەندامی مەكتەبی سیاسی پارتی دیموكراتی كوردستان و بەڕێوەبەری لقی چوار بە ئاژانسی دەنگ و باسی عیراقی راگەیاندووەو وتویە كە ئێمە چاوەڕوانی ئەم هەلەبووین كە بۆمان برەخسێ تاوەكو بەشداری جەنگی سەركەوتنمان بەوپەڕی دڵ فراوانیەوە دژی فارسی رەگەزپەرستی دوژمن بكەین .. كاتێ بۆ چوونە ریزی سەربازی دەرگای وەرگرتن كرایەوە هاوڕێیان ئەندامان و لایەنگیرانی پارتەكەمان هاتنە بارەگای لق و خواستی خۆیان بۆ سەربازی پێشكەش كرد ، بەم كارە وەڵامی بانگەوازەكەی بەرێز سەرۆكی فەرماندە صدام حسینیان دایەوە .

ئەم جەنگاوەرانەی كە دەچن بۆ ئەم كارە پیرۆزە تیایاندا هەیە شەرەفی بەشداربوونی جەنگیان وەرگرتووەو ئەوەتا ئێستا دووبارە ئەو شەرەفە بەرزە بەبەشداری كردنی تازەیان وەردەگرنەوەو جەنگ چەند بخایەنێ هەمیشەو بەوپەڕی ئازایەتی و تواناوە بۆ بەهێزكردنی بەرەكانی جەنگ و جەنگاوەرە دلێرەكان و راپەڕاندی كاروباری جەنگ ئامادەن .

كۆنگرەی دوازدەهەمی یەكێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق بەم زووانە دەست پێ دەكات

لەژێر دروشمی بالەسایەی بەخشندەیی قادسیەی صدام - بووەدیهێنانی پێشكەوتنی زانیاری و پاراستنی گیانی سەركەوتن باوەڕو پتەوی پەیداكەین) كۆنگرەی گشتی دوازدەهەمی یەكێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق لە ١٠ی شوباتدا دەبەسترێ و پێنج رۆژ دەخایەنێت .

ئەمەش بەرێز فەهد شەگرە جێگری مەكتەبی راپەڕاندنی یەكێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق ئاشكرای كرد وتی : ئەم كۆنگرەیە یەكەم كۆنگرەیە كە لە سایەی جەنگی رەوامانەوە دەبەسترێ و ئەو جەنگەی كە وڵاتە تێكۆشەرەكەمان دەیكات و لەلایەن فارسی رەگەزپەرستی دوژمنەوە سەپێنرا . ئەم كۆنگرەیەشی بۆ پیشاندانی كاروانی قوتابیان ئەمڕۆ لەناوخۆو دەرەوەی عیراقدا نمونەی هەڵوێستێكی دلێرانەیە .

لەگەڵ ئەمانەشدا پەنجەی بۆ ئەو باسانە راكێشا كە كۆنگرە گشتیەكە لێیان دەدوێ كە ئەویش بریتیە لە كۆڵینەوەی ئەو راپۆرتانەی مەكتەبی راپەڕاندن ئامادەی كردوون و نموونەی بەرهەمی كاری ئەو قۆناغەی نێوان كۆنگرەی كۆن و ئەم كۆنگرەیەن. لە كۆنگرەكەشدا بایەخدارترین مەسەلەی سیاسی و نیشتمانی عەرەب و نیو دەوڵەتان و ئەوەشی كە مەكتەبی راپەڕاندن دەربارەی راسپاردەیی و بریار داوێتی باس دەكرێن .

بەرێز جێگری سەرۆكی یەكێتی نیشتمانی روونی كردەوە كە ٧٠ ڕێكخراوی قوتابیانی دۆست و ئاشنا بەشداری كۆنگرەكە دەكەن و وتی : كۆنگرەكە لە لایەنی پەروەردەیی و بەخشەكانی (كۆری تەموز) دەدوێ كە كۆرێكە بە كۆڵینەوەی كاری پەروەردەو فێركردنەوە تایبەتەو كاری ئەوڕێ نیشاندانانەی بەرێز سەرۆكی فەرماندە چیە كە بۆپێشخستنی بەڕێوەبردنی كاری پەروەردەیی بەخشیوێتی .

یەكێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق بۆ ئەو نوێنەرانەی كە بەشداری سەردانی شوێنە گەشت و گوزاری و شوێنەوارەكان دەكەن بۆ ئاگاداربوون لە قۆناغی بیناكردن و بەرەسەندن لە وڵاتەكەماندا بەرنامەیەكی داناوە .

هاوكاری لە بنكەی پاشماوە بوونی شار پێشكەوتنی شارستانیەتییەوەیە .

- : ساڵی چەند بنكەی هەولێر دامەزرا ؟

- : ساڵی ١٩٥٦ بەڵام لە ٩٥٨ دا ئوتومبیلی بۆهات .

- : باشە لەو ماوەیەی لێرە كار دەكەی گەورەترین ئاگر لە چ شوێنێ بەر بووە ؟

- : خۆی ساڵی ٩٥٧ گەورەترین ئاگر لە بازاری گەورە بەربوو ، ساڵی ٩٦٢یش عەماری توتن .

(كاك مصطفى)یش لەو بڕوایە دایە كە ئیش كردن لەم جۆرە دایەرانە بێجگە لەوەی كە هۆیەكی نان پەیدا كردنە مەسئولیەتێكی گەورەو پیرۆزیشە . . لەوە خۆشتر هەیە مرۆڤ دەهانای مرۆڤ بێ و ئاگری لێ بكوژێنێتەوە ؟ ..

سەردانی قوتابیان بۆ بەرەكانی جەنگ

بە تەلەفون لە ا.بوە لەنووسینگەی سلێمانی :-

بە پێی رێنماییەكانی سەرۆكی فەرماندە تێكۆشەر صدام حسین دەربارەی سەردانی قوتابیان بۆ بەرەكانی جەنگ لە سنووری رۆژهەڵاتماندا لە پارێزگای سلێمانی رۆژی دووشەممەی رابووردوو كۆمەڵی یەكەم لە قوتابیان بەرەو كەرتی سەروو لە بەرەی نەوسود كەوتنە رێ بە مەبەستی سەردانی سوپای دلێرمان بۆ بینینی بەرەی جەنگ .

بەرێز بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی سلێمانی لەگەڵ گەلی لێپرسراوی تردا ئامادەی بەرێكردنی قوتابیەكان بوون و ووتەیەكیدا تیایدا گرنگی و سوودی ئەم سەردانەی بۆ روونكردنەوە. بەرێز بەڕێوەبەری چالاكی وەرزش و یاریدەدەركانی لەگەڵ قوتابیەكان بە رێكەوتن .

هەركە قوتابیەكانیش گەیشتنە جێی دیاری كراو لە لایەن سەربازو هێزەكانی سوپای دلێرمانەوە پێشوازی كران و بە دوورو درێژی دەربارەی شەڕ لەو كەرتە باسیان بۆ كراو ئەوانیش بە ناوی پەروەردەی پارێزگاوە دیاریان پێشكەش بە سەربازە ئازاكان كرد لە كۆتانیشدا لەلایەن سەربازو ئەفسەرەكانەوە بە رێكران و پەیمانیان نوێ كردەوە كە سەركەوتنی تەواو بەدی بێنن و بە گیان و دڵ تێ بكۆشن لە رێگای بەدەست هێنانی مافەكانماندا .

لە پارێزگای سلێمانی

راپۆرتی ناوخۆ :

كۆڕی جەماوەری و ئامادەیی خۆبەخت كردن لە پێناوی سەربەرزی نیشتمان و یەكێتی گەلدا

● هەفتەی رابوردوو سەرجەمی پارێزگای سلێمانی چەندەها چالاكی تایبەتی بۆ پتەوكردنی جەنگی (قادسیەی صدام)ی بەخۆوەبینی . . . ئەمەش زیاتر تەرخان كرابوو بۆ روونكردنەوەی چمكەكانی جەنگی رەوامان و پیشاندانی مێژووی فارسە رەگەز - پەرستەكان بەرامبەر بە نەتەوەكانی عەرەب و گەلی عێراق .

لەم روەشەوە سەرەتا لە هۆڵی سەركردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لقی سلێمانی كۆبونەوەیەكی فراوان بۆ هەموو بەڕێوەبەران و لێپرسراوانی لق و دائیرەكانی پارێزگای سلێمانی كرا .

لە كۆبونەوەكەشدا كە بەرێزان جعفر عبدالكریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانی و هاوڕێ دكتۆر نجم عبدالله العراقی ئەمینداری نهێنی سەركردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لقی سلێمانی ئامادەبوون دەربارەی ناوەرۆك و مەبەستەكانی رژێمی تاران لەم جەنگەیاندا دژی وڵاتی خۆشەویستمان قسە كرا .

ئەوە بوو بەرێزانی ناوبراوان لە كۆبونەوەكەدا لێدوانێكی گرنگیان پێشكەش كردو تیایدا ئەو بارو دۆخەی ئێستای وڵاتەكەمانیان بەتایبەتی لە رووی سەربازی و ئابووریەوە بەسەر كردەوەو وتیان ئەم جەنگەی ئێستا بەسەر عێراقی خۆشەویستماندا سەپێنراوە یەكێكە لە دەست كردەكان و پیلانەكانی ئیمپریالیزم و زایونیزم كە رژێمی تارانیان بۆ كردوە بە دەست كەلا بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا وڵاتەكەمان لە دوو بواری ناوبراودا هیچ كەم و كوڕیەكی تا ئێستا پێوە دەرنەكەوتوەو بەڵگەشمان ئەو سەركەوتنە مەزنانەیە كە سوپای دلێرمان لە بەرەكانی جەنگدا ئێستا بەدەستیان هێناوە بۆیە پارێزگاری كردنیشیان راستەوخۆ دەكەوێتە سەر شانی هەموو هاوولاتییەكی عێراقی ئەمەش رامان دەكێشێ بۆ ئەوەی دەرگای ناو نووس - كردنی خۆبەخت كردن لە سەرجەمی پارێزگای سلێمانیدا زیاتر بنێینە سەر پشت چونكە ئەم بوارەش هەلێكە لە بەردەم هەموو جەماوەرانی عێراقیداو دەتوانن بە هۆیەوە لاپەڕەكانی مێژووی وڵاتمان زیاتر بدرەوشێننەوە . . . تیایانی باسە لە ئەنجامی سازكردنی كۆبونەوەكەشدا مەبەستێكی مێژووی هاتە كایەوە ئەویش بە دەنگەوە هاتنی بانگەوازەكان بوو سەبارەت بە بواری خۆبەخت كردن . . .

دوای ئەمەش بە درێژی هەفتەی رابوردوو لەلایەن هەموو یەكێتی و رێكخراوەكانەوە دەست كرا بە سازدانی چەندەها كۆڕی فراوان لە مەڵبەندی پارێزگاو قەزاو ناحیەكاندا بۆ چینەكانی كرێكاران و جونیاران و لاوان و ئافرەتان كە ئەمەشی دیسانەوە مەبەستێكی گەورەتری هێنایە كایەوە ئەویش بە كۆمەڵ ناو نووس كردنیان بوو لە بواری خۆبەخت - كردندا لە جەنگی رەواماندا دژی رژێمی تاران .

نوسینگەی سلێمانی

من دەمێکە بیر لـــە دۆزینەوەی قانوونی ئیسمی فاعیل ئەکەمەوە لە کوردیدا، بەلام هێشتا بەتەواوی بـۆم ڕوون‌نەبوەتەوە . هەروەها بیر لەوەیش ئەکەمەوە ئاخۆ لە کوردیدا سنوورێکی وەك ئەوەی عەرەبی لەنێوان ئیسمی فاعیل‌و سیفەتـی موشەببەهـەدا هـەیە – بمبوورن کە ئەم زاراوانە بە عەرەبی بەکارئەهێنم ، چونکە ڕاستەکەی باوەڕم بەو زاراوە بەناو کوردی‌یانە نی‌یە کە بۆیان دانـراون‌و ئەوانیشم لا هەروەك وشە داتاشراوەکانی‌تر وایە – .

بە دەوروبەری «بنووس»و «بخوێن»دا

یەك دوو قسەی زمانەوانی

– بەشی دوایی –

محمدی مەلا کریم

من چەند جۆرە ئیسمی فاعیلم لە کوردیدا دەسنیشان کردووە ، بەلام هێشتا بەشی هەموو مەعناکانی ئیسمی فاعیلی کوردی وشەم نەدۆزیوەتەوە، وشەی ڕەسەن نەك خۆم دروستی کەم . تائێستا هەر ئەوەندە ئەتوانم بڵێم گەلێ جۆرە ئیسمی فاعیلمان هەیە . ئەوەیش کە ئێستا پێویستمانە ئەوەیە بزانین قانوونی بەکارهێنانی ئەم جۆرە ئیسمی فاعیلانە کامەیەو سنووری بڕکردنی بەکارهێنانیان تا کوێیە ؟ بەلام بەوە گەیشتووم کە بەشی زۆری ئەو ئیسمی فاعیلانەی بە (ەو) دوایی‌یان هێنراوە بەر هیچ قانوونێ ناکەون‌و ناشەرعین .

بەر لە هەرچی ، ئێمە گەلێ ئیسمی فاعیلمان هەیە لەگەل مەفعوولوبیهی‌یەکەیاندا بەجۆرێ بەکاردێن‌و بێ ئەوان بەجۆرێکی‌تر . بۆنموونە وەك :

گوناهبەخش = ببەخش
پیاوکوژ = بکوژ
دەس‌بڕ = ببڕ

من لەسەر بناغەی ئەم جۆرە ئیسمی فاعیلە گەیشتوومەتە ئەوە کە ئیسمی فاعیلی‌وا هەیە مەفعوولوبیهی‌یەکەی لەگەل بێ (بێ)ی پێوە نی‌یەو لەگەلی نەبێ پێوەیەتی . کەواتە بەم پێیە دروستە وەك (عەرزوحالنووس)و (دوعانووس) هەیە (بنووس)یش ببێ‌و ، وەك (قورئانخوێن) هەیە (بخوێن)یش ببێ‌و ، وەك (پلاوخۆر)و (پیاوخۆر) هەیە (بخۆر)یش ببێ .. ئەم جۆرەیان – کە ئەبێ بگەڕێین وەك ئەڵێن تەعریفێکی جامیعی مانیعی بۆ بدۆزینەوە هەموو ئەندامەکانی بگرێتەوەو هەموو لایسەنەکی لێ بکاتە دەرەوە – وا ئەخرێتە چوارچێوەی قانوونی زمانەوانی‌یەوە کە « ئیسمی فاعیل ، لەگەل مەفعوولوبیهیدا بێ (بێ)یەو، بێ‌مەفعوولوبیهی بە (بێ)وەیە » .

جۆرە ئیسمی فاعیلێکی‌تر هەیە بە (ەر) دوایی‌دێ ، وەك (نان‌دەر) لە فیعلی (نان‌دان) . لەم‌جۆرەدا (بدەر)م نەبیستووە ، بەلام (بدە)م بیستووە . ئەڵێن فلانکەس کابرایەکی (بدە)یە یا (نان‌بدە) یە . ئیسمی فاعیلی مەصدەری (دان)و (کردن) بە (ەر) دوایی‌یان‌دێ.

ئیسمی فاعیلی‌تری وەك (کردە)یشمان هەیە . لە پەندی پێشینانا هەیە «کردە پەشیمان بە ، نەکردە پەشیمان مەبە» . ئەم (کردە)یە بە ئیسمی مەفعوولیش هاتووە . لە گۆرانیی فۆلکلۆریدا هەیە « بیکەرۆ دەرمان زامی خۆت کردەت » .

جۆرە ئیسمی فاعیلێکی‌تر هەیە بە (ین) دوایی‌دێ وەك (برمێن ، ترێن ، پرژێن ، سووتێن) . ئەڵێن فلانکەس کابرایەکی برمێنە ، واتە : چاك خەڵك ئەدا بەزەویدا (زیاتر لە مەودای سێکسدا بەکاردێ) . یا کابرایەکی کەرتڕێنە ، واتە : بەهێزە. یا گوڵاو پرژێنە ، یا خەرمان‌سووتێنە . لەم‌جۆرەدا (برمێن) و (پرژێن)و (ڕژێن [ئاوڕژێن])م بیستووە ، بەلام (بترێن)و (بسووتێن)م بەرگوێ نەکەوتووە ، مەگەر بە قیاس دروستیان بکەین .

هەرچی وشەی وەك (کڕیار)و (فرۆشیار)یشە ، ئەوە لام‌وایە ئیسمی فاعیل نین ، سیفەتی موشەبەهەن، هەروەك (هۆشیار)و لە بنەڕەتا (کڕین‌یار)و (فرۆشتن یار) بوون ، چونکە بۆ ئیسمی فاعیلی ئەم جۆرە (کڕ)و (فرۆش) هەیە وەك (جەلەب‌کڕ)و (گوڵ‌فرۆش) .

بە کورتی ، ئەوەی تائێستا بۆ من ڕوون‌بوەتەوە ، ئەوەیە کەوا :

١ – سیغەی ئیسمی فاعیل لە کوردیدا زۆرەو پێویستمان بە کێومال بۆ کردنیان هەیە تا پاشان بتوانین لە ڕێگای پیاچوونەوەی فۆلکلۆرو گوێ‌گرتن لە لە خەڵکی زمان نەشێواوەوە بزانین شوێنی بەکارهێنانی هەر جۆرێکیان کوێیەو ، چەند مەصدەر ئەگرێتەوە ، تا لەوەدوا قانوونەکەی دەسنیشان بکەین .

٢ – تێکرا لە کوردیدا ئیسمی فاعیل لەگەل مەفعوولوبیهیدا بەکاردێ‌و بەکارهێنانی بە تەنهاو بە موتڵەقی زۆر نی‌یە .

٢ – دروستکردنی ئیسمی فاعیل لە هەر فیعلێ ، بەجۆرێ کە ئاخرەکەی (ەر) بێ هەڵەیەو ، ئەم جۆرە ئیسمی فاعیلە شوێنی دیاریی خۆی هەیە لێی لانادا وەك مەصدەری (کردن ، هێلکەکردن = هێلکەکەر)و (دان ، ناندان = نان‌دەر)و (بردن ، باربردن=باربەر) . [سەرنج : پاشبەندی (ەر) وائەبێ ئەیشنبێ بە نیشانەی ئیسمی مەفعوول وەك (ژێرەخەر = ڕایەخ، ئەوەی ڕاخرێ لەژێرا) .

وا دەرکەوت من شتێکی بێ‌ڕێ‌وجێم نەکردووە کە (بنووس)و (بخوێن)م بەکارهێناوەو ، ئیسمی فاعیلێکی ڕەسەن‌و قیاسیم دروستکردوەو بەپێچەوانە – یشەوە لە مەصدەری وەك (نووسین) ئیسمێکی فاعیل نەبیسراوە کە ئاخرەکەی (ەر) بێ تا (نووسەر) ڕاست بێ‌و هەروەها لە مەصدەری وەك (خوێندن)یشدا ئیسمی فاعیلی‌وا نەبیسراوە تا (خوێنەر) ڕاست بێ ، بەلام (... نووسی)و (... خوێن) زۆرو زەبەندەیە . ئەگەر گۆڤاری یەکێتیی ئەدیبانی کوردیش ناوی (نووسەری کورد) بێ‌و ئەدیبانی کوردیش بە بە خۆیان بڵێن (نووسەران ، هیچ لە هەڵەیی بۆچوونەکەیان ناگۆڕێ‌و ، منیش دەسەلاتم نی‌یە ئەگینا ناوەکەم ڕاست ئەکردنەوە .

ڕازیبیش‌نیم بە (موساوەمە)کەی کاك محەمەد عەلی قەرەداغی کە ئەڵێ : با (ناوسەر)یش‌و (خوێنەر)یش لەپاڵ (بنووس)و (بخوێن)دا بژین‌و ، بەوە قایل نیم کە ئەڵێن هەڵەی باو لە ڕاستی بێ‌نەزانراو ڕاستترەو ، ئەمڕۆ بێ‌و سبەی بێ ، ئەبێ (نووسەر)و (خوێنەر) گاڵی خۆیان لەناو دەغڵی زمانی کوردی بگوێزنەوە . هەروەها ئەو مەرجەشی پەسەند ناکەم کە ئەڵێ « بتوانین ئەم نموونە بکەین بە بنج‌و بناغەو قیاسی ئیسمە فاعیلەکانی دیکەی بکەینە سەر » چونکە وەك وتم سیغەی ئیسمی فاعیل لە کوردیدا زۆرەو ئەبێ هەموویان دەسنیشان بکەین‌و شوێنی بەکارهێنانی هەر جۆرێکیان دیاری بکەین‌و لەو ڕێگاوە هەموو قانوونەکانی دارشتنی ئیسمی فاعیلی کوردیمان بۆ ساغ ببێتەوە .

× ×

لەبارەی (ڕاز)و (چیرۆك) –یشەوە کە کاك مەولوود ڕەخنەی لە بەکارهێنانی (ڕاز)و بە داتاشراو دانانی (چیرۆك) گرتبوو ؛ سەرەڕای قسە بەجێکانی کاك محەمەد عەلی قەرەداغی هەر ئەوەندە ئەڵێم مادەم لە بەڵگەیەکی باوەڕ پێکراوی وەك (الهدیه الحمیدیه)دا (چیرۆك) بەمەعنا (قصە) چەسپێنراوەو خۆیشم تەماشای کتێبی ناوبراوم کرد وابوو ، دیارە ڕاستە (چیرۆك) داتاشراو نی‌یە – هەرچەند من خۆم بۆچوونێکم لەبارەی بنچینەکەیەوە هەیە وائەگەیەنێ کوردی نەبێ –. بەلام (ڕاز)یش لە کوردستانی ڕۆژهەلاتدا بەمەعنای (قصە) ئەوەندە ڕاست‌و ڕەسەنە کەس نەتوانێ ڕەخنەی لێ بگرێ‌و، پیرەژن نی‌یە شەوانی زستان بە (ڕاز) گێڕانەوە منالی مالی نەکردبێتە خەو . جا مادەم ئێستا دەرکەوت (چیرۆك)یش وەك (ڕاز) ڕاستەو ، مادەم لە ئەدەبی نوێماندا بەمەعنای (قصە) جێ‌گیر بووە ، با بێین (چیرۆك) دابنێین بۆ چیرۆکی نوێ‌و (ڕاز)یش تەرخان‌کەین بۆ ئەفسانەو حیکایەتی فۆلکلۆری .

دوا وشەشم ئەوەیە تاوانی بە داتاشراو دانانی (چیرۆك) لە بنەڕەتا لە ئەستۆی منە ، چونکە من پێشتر ئەم ڕایەم دەربڕیوەو، کاك مەولوودیش لەوەدا بەهەڵە چووە کە منی کۆنە ئەفەندی حوجرەی مزگەوتانی بە (خاوەن شەهادە) داوەتە قەڵەم . بەلام ئەم هەڵەیە هەر بۆ (مەعلوومات) ڕاست ئەکەمەوە ، ئەگینا مەبەستم نی‌یە بە شەهادەدارم ئەزانن یا بێ‌شەهادە .

شیعر لە حەمدانی جالکەوە

عاشق لە سەنگەرەوە

ئەی ئەستێرەی بەیان ..
ئارامم لە گەرمی سەنگەردایەو .. ..
سلاوی هاوڕێیان ..
بەخوا ، ئارەزووم ...
لای باخچەکانی عیراقە ..
پێیان بڵێ ... من عاشقی ئەوانم ..

× × ×

ئەی ئەستێرەی بەیان ..
ئەگەر بەلای ئازیزەکەمدا ڕابوردی ..
پێی بڵێ هەموو سۆزم ...
لەگەل یادی مندالیم ..
عەشقی خاکیان لا گەورە کردووم ...
خوێنم بۆ خاکەکەم بەختە ..

× × ×

ئەی ئەستێرەی بەیان ..
بەغدادو هاوڕێیان ئاگادار بکە
ئێمە عاشقی بالای ئەوین ..
ئەگەر دەستی بۆی درێژ بوو ..
لەبندا دەیبڕین .

جەلیل کرم – هاوکاری
کردویەتی بەکوردی

پرۆفیسۆر

چیرۆکی : ماکسیم گۆرکی
وەرگێڕانی : ڕەوف حەسەن

شەمەندەفەرەکە لەگەل (با)دا پێشکەوتنی دەکرد .. لەو کاتەدا هۆشم بۆ سەردەمێك فڕی کە خەڵکی هێشتا شەمەندەفەری نەدیبوو .. چۆن قۆناغێکی وایان بە هۆی سەگەل‌و بەفرەوە دەبڕی ؟! بەراووردی سەگ‌و ماشینی شەمەندەفەرم کرد لە بەکێش‌کردنی گالیسکەو فارگۆن‌داو .. چۆن بێ‌گیان لە گیاندار دڵنۆزانە ترو ڕێك‌وپێکتر کار مەیسەر دەکات ؟. ماشەڵلا لە خوا !

شەمەندەفەرەکە لە ئێستگەیێکدا وەستا .. بەشێك لە نەفەرەکان دابەزین .. هی تر سواربوون.. ئافرەتێکی شۆخ دەرگای فارگۆنەکەی کردەوەو سەرنجێکی لێ‌داین .. زەردەخەنەی ڕەزامەندی گرتی‌و بەرامبەرم دانیشت ..

فارگۆنەکە جگە لە من‌و پیرێکی پەککەوتە – وا دیار بوو نیازی نەبڕو لە خەو بەخەبەر بێت – کەسی تری تێدا نەبوو .. دەبێ ئافرەتەکە بەبوونی ئێمە قایل بووبێ .

دانیشت‌و ڕۆژنامەیێکی لە جانتاکەی دەرهێناو بە پەرۆشەوە دەستی کرد بە خوێندنەوەی .. منیش لەو زیاتر پێویستم بە خوێندنەوەی شتێ بوو ، تا ئەو ماوەیەی ماوە بیبەمەسەر .. ئیتر خوێندنەوەی دەم‌و چاوی ئەوم بەس بوو .. ئەوی ڕاستی بێ ڕوخساری کتێبێکی مەزن بوو لە کتێبەکانی جوانی‌و نازدارێتی ..

بە هەموو هەواڵێکی خۆشی نێو ڕۆژنامەکە گەشکە دەیگرت .. بەلام چۆن داچڵەکینێ داچڵەکیم کاتێ ڕەنگی هەڵبزڕکاو ڕۆژنامەکەی توورەدا .. سەری بۆ بنمیچی فارگۆنەکە بەرز کردەوەو بەبێ ئاگاییەوە وتی :

– خوا لێی خۆش بێت .. سەبەبکارەکەی بەکۆی زووخاڵ بێت .

ئاوڕی لەمن دایەوەو ماتەمینی بەسیمایەوە دیار بوو .. هەر وەکو بێ‌گومان بێ لەوەی کە من ئەو خوالێ خۆش بووە دەناسم‌و .. وتی :

– دەبێ بیناسیت ؟ (ش)ی پرۆفیسۆر .. بەڵێ (ش) خۆی کوشت ! دەڵێن هیچ بەڵگەیێکی خۆکوشتنیشی لە دوای خۆی جێ نەهێشتووە .. بەلام بەلێکۆڵینەوە سەلمێنراوە .

بە سەرسامیەوە وەڵامم دایەوە :

– بەڵێ .. دەیناسم ..

بەبێ ئاگاییەوە وتم :

– خوالێی خۆش بێت .. خوا سەبەبکارەکەی فەوت کات . ژنەکە دەستەسڕەکەی دەرهێناو چاوانی بێ فرمێسکی دەسڕی‌و ئیتر وا لەگەڵمدا دایە ڕازی قسە دەتوت لە مێژە هاوڕێی یێکتربین .. لە پڕ وەك تووشی (فێ) بووبێ وتی :

– گەورەم .. خەڵکی پێم دەڵێن (سۆزانی).. بەڵێ .. داوێن پیس .. هەقیانە .. چونکە هەموو ئەو شتانەی خەڵکی زۆر بە تەنگیەوەن‌و دەیپارێزن لای من پەشمن .. هەر هیچ نین .. هەر بەم سووکی‌و داوێن پیسی‌یەمەوە توانیم دە ساڵ ژیانی پرۆفیسۆر (ش) بپارێزم .. ئیتر ڕەنگە دوای من تووشی بووبێ بە تووشی ئافرەتێکی ترەوەو بە قەدەر من جەربەزەیی تیا نەبووبێ ژیانی (ش) بپارێزێت . خوا قوربانی تێ‌خات‌و فەوتیان کات .. ئەو خەڵکە دەڵێی (سەراب)ن .. دەیانبینی‌و نایان دۆزیتەوە . بە سۆزانی یێکەم وت :

– ئایا (ش)ی پرۆفیسۆر .. دە ساڵ لەمەوبەر نیازی خۆ کوشتنی هەبوو ؟

دوای ڕامان .. هەر وەکو بیەوێ بگری‌و فرمێسکی نەیەت .. وتی :

– بەڵێ .. بەلام من توانیم هۆشی بەبەربێنمەوە .. هەر ئەمەش بووە هۆی ئەوەی بە (سۆزانی)م ناو ببەن .. ئای ئێستا کە چەند شانازی بەو ناوەوە دەکەم !. بەڵێ .. ئەگەر (ش)م هان بدایە بۆ کوشتن.. ئێستا وشەی (بەئابڕوو) م لەتەك خۆمدا هەڵدەگرت .. ئابڕوو .. هەرچی ئابڕووە .. لەلای ئەو خەڵکە بریتی‌یە لە خەڵکی بە کوشت‌دان .. بەڵێ ئەمەیە ڕاستی‌یێکەی . ویستم پرسیاری لێ‌بکەم .. بەلام نەیهێشت‌و بە فرمێسك‌و قوڕگی گیراوەوە وتی :

– گەورەم سەرت لەقسەکانم سوڕ نەمێنێ .. ئەمە بەر لە دە ساڵ بوو .. کاتێ لە زانستگا دەمخوێند .. (ش)ی پرۆفیسۆریش خوێندکارێکی زۆر هۆشمەندو زیرەك‌و وریا بوو ..

پرشنگی بلیمەتی‌و هەست‌و سۆزی بەتینی بەرامبەر ژیان لە چاوانی‌دا دەدرەوشایەوە .. هەرچی لە دەوروبەری‌دا ڕووی دەدا هەمووی دەزانی .. هەر وەکو بە ناخ‌و دەروونی خوێندکارەکاندا شۆڕ بووبێتەوە وا بوو .. دیارە .. شتێکی سامناکە مرۆڤ هەمڕو شتێك بزانێ !

یێکەمین جار چاوم بە (ش) کەوت .. هەستم کرد بە زنجیری پتەوی ئەو کۆت‌و پێوەند کرام.. بەلام زنجیری خۆشەویستی نا .. نەء .. بەڵکو خۆ ژێر زەبرو دەسەلاتی ئەو پیاوەدا بینییەوە . . خۆشەویستی‌و ئەشقی خوالێ‌خۆش بوو بۆ من گەیشتە ڕادەیێك هەرچی زیرەکی‌و بلیمەتی هەبوو تێیدا کوژایەوە .. تیشکێکی لێڵ لە چاوانی‌دا مابوو .. هاوڕێ‌و ناسیاوان لێی تەکینەوە .. ئاخ .. خۆزگە وا زیرەك نەبوایە .. ئەوجا ئەشقی دەبووم .. لاوێکی سەرنج ڕاکێشەر خاوەن شەخسیەتێکی تۆکمە بوو.. بەلام خۆشم نەدەویست .. چونکە هەمیشە وەك کتێب دەیخوێندمەوە .. چی نهێنی نێو بیرو دەروونم هەیە هەمووی دەپشکنی‌و ئاشکرای دەکرد.. لێی دەترسام .. لەوە دەسلەمیمەوە کە ڕاستی لا بدرکێنم .. ڕۆژێکیان پێی وتم :

–« خانمۆلەکەم بۆچی لێم دەسلەمیتەوە ؟ من هیچ مەترسی یێکم بۆت نابێ »

دوای ئەوە زیاتر ترسم لێ‌نیشت‌و ئەویش زیاتر گیرۆدەی خۆشەویستیم بوو .. سلەمینەوەم لێی ، خۆشەویستی یێکەی ئەوی جەرگ بڕ تر دەکرد .. ئیتر دایە باریکە وە .. ئێسکەکانی دەرپەڕین .. بەلام لە من زیاتر کەسی تر نەی دەزانی دەردی چیە .. چونکە نهێنی قایم بوو .. لە هەموو شتێ زیاتر لەوە دەترسا کە حەیای بچێ .

ڕۆژێکی جەژنی کریمس .. (ش) پەلی گرتم‌و بردمیە گوێ دەریا .. بەرێوە دەیوت :

– خاتوونەکەم .. با چیرۆکێکی خۆش‌و سەیرت بۆ بگێڕمەوە .. بەلام چیرۆکەکەی وەك چاوەڕوانم دەکرد خۆش‌و سەیر نەبوو ..

گەیشتینە گوێ دەریا .. ڕوانیە ئاوەکەو لەبەر خۆیەوە ئاوازێکی لە ئاوازەکانی (دانووبی‌شین) دەوتەوە .. دوایی ڕووی تێ‌کردم‌و وتی :

– فلانی .. تۆ دەزانی تاوانبارێکی پیاو کوژیت ؟! وەڵامم نەوایەوە .. بە نەرمی‌یەوە باڵی گرتم‌و دەستەکەی تری ئەدا لە ڕوومەتم‌و وتی :

– خۆم ون کردووە .. چەند هەوڵمدا خۆم نەدۆزی‌یەوە .. تۆ دزیومت .. لە نێوان تۆو (بووکی دەریا)دا جیاوازی نیە .. ئەو بووکانەی (هۆمیرۆس) باسیان دەکات .. ئایا خۆمم پێ نادەیتەوە ؟!

زانیم مەبەستی چیە .. دەیەوێ منیش ئەوم خۆش بوێ .. بەلا پاش ئەوەی لە تێڕوانینی من دا چاوانی ئەبڵەق بوو بوو .. وتی :

– نامەوێ منت خۆش بوێت..کاتی ئەوە بەسەر چوو .. تازە شتی وا نابێ‌و تۆش تاقەتی ئەمەت نەماوە .. گوێ بگرە با چیرۆکە سەیرو سەمەرەکەت بۆ بگێڕمەوە :

– ئایا لەگەڵمدایت گەر بڵێم : لە زانستگادا ئافرەتی لە تۆ جوانتر هەیە ؟!

وەڵامم دایەوە :– بەڵێ .. زۆریشن .

وتی :

– بەلام من ئەشقی کەسیان نەبووم .. بۆ ؟ .. چونکە ئەوان وەك تۆ پێمەوە هۆگر نەبوون .. ئەمەش هانی دام بەپێی خۆم بۆ نێو داوەکە بڕۆم .. ئایا ئازادو بەرەڵلام دەکەیت ؟ تکات لێ‌دەکەم بەرمدەو لە کۆلم بەرەوە .. بڕوا بکە خۆم چی هەوڵمدا نەمتوانی دەربازبم .. گوێم نەدایە سۆزوبەزەیت‌و هەروەها کڕنووش بۆ بردنیشت .. وەك ئێستا دەمبینی ..

بەرامبەر ئەو ورە بەردان‌و سۆزەی لە ڕوخساری‌دادیم ڕامام‌و وتم :

– چۆن دەتوانم خۆتت بدەمەوە ؟. نازانم چی بکەم ؟!

بە دوو دڵی‌یەوە هەر وەکو وشە بە دوای‌و شەدا لە بێنج هەڵکێشێ وتی :

– ئەو ماوەیەی لەگەل تۆدا ڕام بوارد زۆر کەوت لەسەرم . هەستم کرد بوومەتە قوربانی‌ی هەواو هەوەسەکانم .. نامەوێ تۆ ژنم بیت .. ڕقم لێتە .. زۆرم ڕق لێتە .. بەلام حەز دەکەم لەگەڵتدا ڕابوێرم .. چونکە بەمەیان وا هەست دەکەم بەسەر دوژمنێکی لاساردا سەرکەوتووم کە تا ئێستا بەدەستی‌یەوە دە نالم .. بەمە جارێکی تر .. سەر لەنوێ دروست دەبمەوە .. منی دزراوو هۆش‌و گۆش ون بووم ، بەدەست دێنمەوە .. ئەگینا پەنا بۆ ڕێگەی تر دەبەم .. چونکە بۆم ڕوون بۆتەوە کە یێکەمین هۆی‌ڕوودانی ئەم کوێرەوەری‌یە .. هەست کردنمە بەژیان .. بوبێ بە هەر ڕێ‌یێك بێت کۆتایی بە ژیانم دێنم‌و سنوورێك بۆ ئارەزووەکانم دا دەنێم .. دواییش لە ئاسماندا .. ئەو کەسە دەدۆزمەوە دووقات تۆڵەی ئەو تاوانە بسێنێ کە بەو دەستە ناسك‌و نازدارانەت کراوە .

ئەمەی وت‌و بەرەوشار وەرچەرخا .. پێی گەیشتمەوەو لێی پارامەوە کەچی دەوێت لەگەڵمدا بیکات .

بەڵێ .. هەرچی یێك کە ئافرەتێکی وەك من زۆر بەتەنگیەوە بێ بیپارێزێ .. دوای ڤۆدگا خواردنەوەیێکی زۆر هەموویم پێ‌بەخشی ..

دوایی لە زانستگا بەشم دەرکردن بوو .. چونکە نیشانەی سكپڕی لێی دیاری دام .. لە دەرگای زانستگا .. بە ناوی (سۆزانی) یەوە ماڵئاوایی لێ‌کرا .. تا ئێستاش کەس بەمەی نەزانیوە .. توخوا داوێن پاکی لە پاراستنی ژیانی پرۆفیسۆر (ش)بە نرخترە ؟!

ئیتر سۆزانی یێکە نەی‌توانی هیچی زیاتر بڵێ‌و بە کوڵ گریا .. پیرە .. کە سێیەم کەس بوو لە فارگۆنەکەماندا لە هەنسکی سۆزانی یێکە خەبەری بۆوەو گەلحۆیانە سەیری هەردوکمانی دەکرد.

Institut Kurde de Paris

هونەرمەند ناصر حسن

● با هەرچۆنێك بێت ئیش بکەین بۆ ئەوەی بتوانین هونەری کوردی ئاشنای هەموو لایەك بکەین چونکە ئەمە کارێکی پیرۆزەو ئەمە کارێکی هونەرمەندانەیە !!..

ناظم دلبەند
نووسینگەی هەولێر
محی‌الدین طاهر
وێنەکانی گرتووە

لەنێوان ئەرشیفی ئیزگەو تایتلی تەلەفزیونی دا هەمیشە ئاشنای ئێوەیە

که بە ناو ئەرشیف‌و کەلینەکانی ئیزگەو تەلەفزیونی بەغدا دەخولێیتەوە ، گەلێك تیپ‌و تایتلی رەش‌و سپی‌و رەنگاورەنگت بەرچاو دەکەوێ بە کوردی‌یەکی رەوان ناوی هونەرمەندێکی کوردی بە سەرەوەیە که لە رووی دەرهێنانەوە دەورێکی باڵای

هەیە هەتا ئەمڕۆش .. .. لەم ماوەیەدا ئەم هونەرمەندە لە پارێزگای هەولێر خەریکی کارێکی هونەری مەزن بوو لە (شەوچەرەی هەولێر).. بەڵێ « ناصر حسن »ی هونەرمەند ئاشنای هەموتانە . . . بۆ بیر کردنەوەو بەرهەمی داهاتوو ئێستای ، لە سووچێکی ژووری مۆنتاژی تەلەفزیونی بەغدا بە دیداری گەیشتین که سەری شبرزە بوو داوای لە کچە مۆنتێژەکە دەکرد کە پێویستە گۆرانی- یەکەی مامۆستا « تایەر توفیق » لێرە بێتە خوارەوە .. .. کە تەواو بوو داوام لێ‌کرد کە بۆ ماوەی چەند دەقیقەیەك مۆڵەتم بداتێ تاکو بتوانم شتێك دەربارەی بەرهەمەکانی بنووسم .... لە وەڵامدا ووتی :ـ بەداخەوە حەز ئەکەم دوای بخەی بۆ بۆ دوو سەعاتی تر لەبەر ئەوەی ئێستا کاتەکە بۆ مۆنتاژی (شەوچەرەی هەولێر) تەرخان کراوە. ..

× × ×

جارێکی تر دوای ئەو کاتە لە ژووری موزیەکانی ئیزگەی کوردی بە دیداری یەکتر شاد بووینەوە . . . کەوتینە گفتوگۆ .. ..

● سەرت قاڵە ، ئەزانم خەریکی کارێکی هونەری گەورەی ، باشە ئەم کارە هونەری‌یە ناگێڕیتەوە بۆمان ... ؟

— ئەوەی راستی بێ ... ئێستا خەریکی مۆنتاژ کردنی بەرنامەیەکی هەمە رەنگی کوردیم بە ناوی(شەوچەرەی هەولێر) لە میانەی بەرنامەی دیاری کراوی بەشی هەمە- رەنگی تەلەفزیون بڕیاری لە سەر درابوو ، کارەکەشیان بە من سپاردوو بۆ ماوەی پانزە رۆژ لە شاری هەولێر لەگەڵ چەند برادەرێك کە لە کاروباری هونەریدا کاریان دەکرد مابنەوە بۆ تۆمار کردنی ئەم بەرهەمانە کە گەلێك لە هونەرمەندانی شارەکە بەشداری‌یان تێدا کردووە ، وەك مامۆستایان طاهر توفیق . . رسول گەردی ... ووریا ئەحمەد .. خلیل وەندی . تەنیا عارەب عثمان ...عبدالواحد مەرجان ... فیصل محمد صالح‌و گەلێکی تر ... وە سەرەڕای بەشدار بوونی تیپە هونەری‌یەکان . . . ئێستاکەش خەریکی مۆنتاژ کردنی ئەم کارەم .. نیاز وایە دوای هەولێر.. بچینە سلێمانی‌و دهۆك بۆ هەمان مەبەست . . .

× × ×

کاتەکەی بەرەبەری ئێوارەیە سووچێکی ئیزگەی کوردی‌یە ، رۆژەکەش رۆژی (٢٣-١٢-١٩٨١)ەو بەرنامەی « شەوچەرەی هەولێر »یش پێشکەش کراوە .. .. . دیسان بە دیداری هونەرمەند « ناصر حسن » ئاشنا بوومەوە .. لە سەر بەڵێنی خۆی کە دەبێ ئەم قسەوباسانەمان تەواو بکەین . . .

● ئەم بەرهەمە پێشکەش کرا .. خەڵکی عیراق هەمووی بینیان ... تا چ رادەیەك سەرکەوتنی

وەدەست هێنا ، تا چ رادەیەك توانی خۆی بناسێنێ بەو خەڵکەی کە زۆر کەم ئاشنای هونەری کوردین ، بەتایبەتی ئەو پارێزگایانەی کە بەرهەمی کوردی کەم دەبینن .. ؟

— حەز ئەکەم بەر لە هەموو شتێك بڵێم ، کە بەرنامەیەکی ئاوا درێژ عیراق هەموو بیبینی ماندوو بوونێکی زۆری ویستووە... کە ئەو شەوەی بەرنامەکەی تیا پێش‌کەش کرا بۆ بەیانی برا ئاوازدانەرەکان‌و هونەرمەندە عەرەبەکان لە ئیزگەو تەلەفزیون دەست نیشانی ئەو بەهرەو توانا هونەری‌یەیان کرد کە لە لایەن هونەرمەندانی کوردەوە بەدی دەکرێ ... مامۆستای هونەرمەند (طالب قەرەغولی) پێی ووتنم (... پێویستە گرنگی بدرێت بەو گەنجانە ، چونکە ئەوان لە تام‌و چێژی مۆسیقا تێر نابن . . گەشامەوە کە ئەمشەو ئەو کوڕو کیژۆلە کوردانەم دی مۆسیقا لێ‌ئەدەن‌و گۆرانی ئەڵێن ... ئەوانە لە راستگۆیی‌و خۆشەویستی ئاوازو گۆرانی ئەگەن ...).

بەڵام بە نسبەتی هونەرمەندانی کوردەوە رای جۆربەجۆر هەبوو .,. ناحەقیان ناگرم . . . تەنها ئەوە ئەڵێم ئەوە کارێکی کەم نەبوو وەك تاقی کردنەوەی یەکەم .. . . گلەیی‌یەکی منیش لە سەر ئەوان هەیە ، بەڵام کاتی دێ باسی لێوە بکەم .. هەر چۆنێك بێ زۆربەی زۆری خەڵکی کوردستان بەمە رازین کە هونەرەکەمان لە سەر ئاستی وولات بناسرێ . .. جا بۆ ئەم کارە سەر- کەوتوو نەبێ ، ئەوە خەونی زۆربەی زۆرمانە کە ئەو بەرهەمەمان لە قەناتی گشتی‌یەوە پیشان درا.... بەڵام زۆر لەمە دڵنیام ...لە (شەوچەرەی دهۆك) بتوانم سەرکەوتنی زیاتر وەدەست بهێنم .. ...

● رایەکەت تا رادەیەك راستە، چونکە هەرچی بکرێ بۆ پەرەپێدانی هونەری کوردی ، سەرکەوتنە.... بەڵام ئەتوانی ئەم گۆرانیانە تاتیلیان بۆ بکەیت یەکسە ، یەکە مۆنتاژیان بکەیت بۆ تەلەفزیونی «تأمیم» ؟

— بەڵێ ئێستاکە خەریکم .. گۆرانیەکان یەکە ، یەکە مۆنتاژ ئەکەم ... بۆ بەڵگەش لە گۆرانی‌یەکەی « تەنیا عارەب » بوومەوە کە بە ناوی « پەریشانم »ەو لەو رۆژانە ئەینێرین بۆ تەلەفزیون . . . هەروەها گۆرانی‌یەکەی مامۆستای

بروانە ل : ٧

ئەندریە ڤایدا و فلیم دەربارەی جەنگ

گوڕینی
احمد سید علی بەرزنجی

ئەندریە ڤایدا

ئەو فلیمانەی کە دەیانهێنمە دی ، لەوەبەر هیچ بیر لێ کردنەوەیەکم نی‌یە دەربارەیان ، ئەو فلیمانە بەشێکی نەپچڕاون لە ژیانم.

«ئەندریە ڤایدا »

لەماوەی بیست ساڵی رابوردودا ، دەرهێنەرێکی پۆڵۆنی بە ناوی (ئەندریە ڤایدا) وە توانی قوتابخانە- یەکی جیاو سەربەخۆ لە پیشەسازی سینەمادا لەو وڵاتە دابمەزرێنێ‌و ببێتە خاوەنی رێبازو دەنگی خۆی - وەك دەڵێن - .

ئەم هونەرمەندە زیاتر لە بیست فلیمی تا ئێستا دەرهێناوەو هەر یەکەیان جێگای دیاری خۆیان هەیە ، ڤایدا ساڵانی شەڕو قات‌و -قڕی‌و ناخۆشی دیوە ، هەروا ساڵانی ئاسودەیی‌و بنیاتنان‌و خۆشیشی دیوە ، بەڵام هەرگیز دەسبەرداری نەریتی رۆمانتیکی‌یەتی راستی نەبووە لە پۆڵۆنیاداو بگرە لە هەمو ئەورووپادا ، جا بۆیە رێبازەکەی خۆی وا دەستنیشان دەکات : - « دەبێ بە دوای لەنگەرێکدا بگەڕێین ، هەر ئەمەشە تەنگوچەڵەمەی بنەرەتی‌ی سینەما لە وڵاتەکەماندا ، دەبێ بەهۆی ئەو لەنگەرەوە

فلیمی خۆڵە مێترۆگە وەر

دەهێنەرێکی پۆڵۆنی رووداوانی شەڕو پەرگری دەخاتە روو ...

رووداوەکانی ژیان لە وڵاتدا بخەینە ڕوو بۆ ئەوانەی ، کە ئەم وڵاتە ناناسن ، رون بکەینەوە . . . چونکە هونەرمەند لە ناوەوەیدا گەلێ نەریتی دیاری کراوی پێ‌یە ، دەبێ رابوردومان خۆش بوێ لەو کاتەی کە بەرەوڕوی ئێستا دەبینەوە ، ئەمەشی بەش بە حاڵی خۆم درامایەکی نوێ‌یەو قوڵی بیری نوێ خوازی‌یە لە هونەردا » .

هەرلە ١٩٧٩ وە گەلێ لە وڵاتە ئەوروپایی‌یەکان‌و کۆڕە هونەری‌یەکان لایان کردۆتەوە بە لای ئەم هونەرمەندەداو بەرهەمەکانی

بروانە ل : ٧

فلیمی داڕستان

هونەرمەندێکی میللی

ناوی (ئەحمەدی خولەسنەیی)یە و بە شەماڵ ناسراوە ، لە ساڵی ١٩٢٢ لە گەڕەکی چوارباخی شاری سلێمانی لە دایك بووە ... خۆی دێتە قسەو دەڵێ :

- ژیانێکی پڕ لە چەرمەسەری‌و مەینەتیم بردۆتە سەر ، بەڵام وەك شتێ ئەم جۆرە ژیانە بۆتە هەوێنی رەنگدانەوەیەکی جیا لە ئەسڵی ژیانم ، هەر لە هەمو ئاهەنگ‌و کۆڕێکی خۆشیدا بەشداریم کردووە.

باشە ئەی لەگەڵ ئەم کارە قورسانەدا چۆن بۆت لواوە کە رو بکەیتە جیهانی ئاوازو گۆرانی وتن ؟ :

- بەلامەوە ژیان هەر بارێکی نی‌یە ، راستە بارە تاڵ‌و زەحمەتەکەی روی تێ‌کردووم ، بەڵام من ئەو دیوی لە کیسی خۆم نادەم ، ئەودیولش دیوی خۆشی‌و هونەرو ئاوازە ... لەم بڕوایەوە هیچ دەرفەتێکم لە لە کیسی خۆم نەداوە ، لە

بروانە ل : ٧

ئاهەنگێکی هونەری لە دهۆك

ل هەولا ئامادەیا پیشەسازیا دهوکێ رێڤەبەریا ئامادەیا بدایەتی‌یا هێڤێنکەی کرا تێدا ئاهەنگە گرێدا ئانکو گێرا وبەدی ئەڤا شەهیانە دەست پێ‌بکەت کە جەماوەر خولکەکێ ل سەر پێچکێتاخو راوەستیان ل سەر گیانێ شەهیدا خوگوری کەرێتا ئاخاخو بۆ رۆژەکا سپەهی‌و تازە داکو مللەت رزگار ببیت ژ زوردار و نەیارا .

پاشی رێڤەبەرێ ئامادەیێ سەروکێ لیژنا ئێکەتیا ئامادەیێ رپەیڤین ل سەر رۆژێتا عێراقێ د جەنگێ دژی رژێما ئێدانی یا توخم پەرست ، و جەماوە- رەیێ - مەزن ئامادە ببو ژ دەستەکا ماموستا یێت ئامادەیێ و دگەل دەستەکا لیژنێن ئێکەتیێن خاندگەهێت دەڤەدا پارێزگەهێ و جهێ شانازیێ یە ئەم بێژین خیشکا بێریڤان رەشید یا خەمخور و هوزانڤان ئەڤ شەهیانە رێڤەدبد و چەند جارا هوزانێت کلاسیکی یێت کوردی دخاندن . دفێ شەهیانی‌دا تیپا شانویا براڤا یا شانوگەریا گەنجێت مهابادێ دگەل چەند سترانا بێژەکا پشگداریێ تێدا کربونا .

و ئەو ستران بێژ ژ ژکومەکا شاگردا بو کە هونەرمەند :

دلزام شێخو و غانم مەحەمەد سیتو و چەند

بروانە ل : ٧

هونەرمەندێن پێشەنگا کورد

زبیر مائی :

سالا «١٩٦٢» یێ هاتیە دنیایێ ل گوندێ » مائێ» جهێ سێڤە سوراو بەغجێت ئەرم :

سالا ١٩٧٩ دگەل تیپا مەتینا چەند جیروکێت تەمسیای بێ ئێزگەها کوردی یێت تومار کرین وەك « یارە دلا ناکرن» ئو «مەم‌و زینا » خانی وەك زەنجیرە پێشکێش کرن بشتی هنگێ دگەل تیپا ئێکەنیا نڤیسە ڤانێت کورد تایێ دهوکێ «لە علیخانا گوڤەی » وەك زەنجیرە تۆمار کر .

کاك زبیر نڤیسەرێ شانوگەریا گەنجیت مەهابادێ ئەڤا ل هەولێرو دهۆکێ هاتیە پێشکێش کرن .

ئاوات‌و دخازایێت وی ئەون کو فلسکلورێ کوردی پێتە ساخ کرن‌و ڤەژین دا بهێنە ناسینی بۆ مللەتێت جیهانێ .

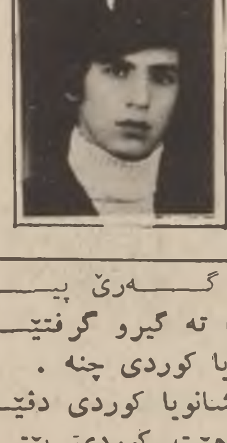

- گەرێ پیرو راێت تە گیرو گرفتێت شانویا کوردی چنە .

شانویا کوردی دڤێت دزگەهێت کوردێ پێتر غەمێ ژێ بخون نەمازە کارگێرت دەڤەرا کوردستانێ وەك نەمینداریا رۆشنبیری‌یاو لاوان رێڤە بەریت گشتی یێت پەروردێ دڤێت غەمی ژ شانویا خاندگەها بخون شانویا بۆ خاندگەها ئامادە بکەن .

نهو مە گیرو گرفتێت « دەقێ » شانو یێت هەر چەند دەق دەکیمن نەمازە یێت کوردی ئەم نەچار دبینی ژ زمانێ عەرەبی وەرگیرین . بەلێ ئەڤ «دەقە» دێ چێتە «ثقافا جماهیری » گارگێرا رەوشنبیریا جەماوەری ئەو ژی گەلەك دێ گیرو گرفتێ هەتا لێ رازی دبن یانە نهو مە سێ «دەق»یێت هەین هێش لە زفریتە ڤە ئەم داخاز دکەین ژ برایێت ئەدیب دەستێ یارمەتی‌یە بۆ درێژ کەن .

نفسینگەها دهوکێ
انور محمد طاهر

Institut Kurde de Paris

هاوکاری لە بنکەی ئاگرکوژاندنەوەی هەولێر

دێر زەمان شار ئەوەندە گەورە نەبوو، دانیشتوانیش ژمارەیێکی کەم نەبێ دەنا ئەوانی تر هەر ئەوانە بوون کە لە دێهاتەکانی دەورو پشتی هەولێر ، لە ڕێگای بازرگانیەتی‌یەوە بێ یا هەر هۆیێکی دی لەو بابەتەوە شوێنی خۆیان بەجێ هێشتوەو هاتوونەتە شار ، ئەمەش لە کاتێکدا کە کۆچ‌کردن (لە دێهاتەوە بۆ شار) لەو پەڕی دابوو .

کە دەڵێم شار ئەوەندە گەورە نەبوو ، مەبەستم ئەوەیە بڵێم پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانی نێو خەڵکی پەرەسەندوتر بوو بۆیە دمانڈیت لە شین‌و شایی دەستەوای یەکتریان دەکرد. کە ماڵێ یا دوکانێ ئاگری تێبەر دەبوو ئیتر هەر بابا بوو خەڵکی سەربەخۆ بێ وەگڕتن دەهاواری خاوەن ماڵ دەچوو ، ئیتر بەم پێیە بە هەرەوەز ئاگرەکەیان دەکوژاندەوە ..

ئەی ئێستا ؟ ئەوەتا ئێستا شار فراوان بووەو وەك شارە مێروولە خەڵکی ڕژاوەتێ بێ‌گومان ئەمەش لە ئەنجامی ئەو بەرەوپێشچوونە شارستانیەی بەخۆیەوە دیویە ، دیارە پەیوەندیە کۆمەلاتیەکان لەبەر پرێشی خەڵکی بێ یا فراوان بوونی شار بێ کزبوون ، بۆیە کە جێیەك دەسووتێ ئەگەر بنکەیێکی ئاگر کوژێنەوەی نزیك نەبێ ئیتر تاکو خەڵکی بە (مەلاسەبرۆکی) دەیگەینێ کار لە کار دەترازێ .

لە ساڵەکانی پەنجاوە بۆ یەکەمین جارو بە ئیمکانیەتێکی کەمەوە بنکەیێکی ئاگر کوژاندنەوە لە هەولێر دامەزراوە .

ئێستا بنکەی (شۆڕش) بنکەیێکی سەرەکی‌یە لە شاری هەولێر . ئەم تیپەی لەم بنکەیەدا کار دەکا سەبارەت بەوەی پەیوەندێکی ئینسانی‌و نزیکی بە دانیشتوانی شاری هەولێرەوەیە ، «هاوکاری» بە پێویستی زانی سەردانێکی بکا ... ئەمەی خوارەوە نوێشنکی ئەو سەردانەیە .

● **لە پێشدا کاك (حسن نبی) ڕێکخەری بنکە دەربارەی بنکەکانی هەولێرەوە وتی :**

بنکەی ئێمە بنکەیێکی سەرەکی‌یە لە شاری هەولێر بەڵام لقی تریشمان هەیە، لقێکمان لە گەرەکی خانەقایەو دەبەریش داین کە لقێکی تر لە نزیك شارەوانی بکەینەوە ، هەروها یەکێکیش لە گەرەکی ئازادیێ ، ئەلبەتە بێجگە لە لقی تری قەزاو ناحیەکانی سەر بە شاری هەولێر وەکو لقی هاوینە ـ هەواری سەلاحەدین‌و شەقلاوەو کەلەك‌و نمرەی‌یانەو هەریر .

ـ : کاك حسن با لە ژمارەی تەلەفۆنەتەکەتانەوە دەست پێبکەین .. (پێنج ژمارە) وا بزانم زۆرە بۆ دایەرەیێکی وەکو بنکەی ئاگر کوژاندنەوە ، بۆ نموونە شارێکی وەکو بەغدا تەلەفۆنی لە سێ ژمارە ڕەت ناکا کە ئەمەشس مەسەلەی پەیوەندی خێراتر دەکا ، داخۆ هەولتسان نەداوە یەك دوو خەتی لەم لەم بابەتەتان بۆ بکێشن ؟

ـ : ئەوەی ڕاستی‌ی بێ، ئێمە پەیوەندی ڕاستەو خۆمان لەگەڵ زۆربەی دەزگاو دامەزراوە پیشەسازیەکانی هەولێر هەیە ، یانی مەبەستم ئەوە (بەخەتێکی تایبەتی) ، بەڵام بۆ کەم ـ کردنەوەی ئەم ژمارەیە ، منیش لەگەڵتانم کە ئەمە پەیوەندیێ خەڵکی ئاسانتر دەکاو زووتریش دەتوانین بەسەر ئاگرەکە ڕابگەین ، هیوادارین بەڕێوەبەرایەتی تەلەفۆن بیرێك لەم مەسەلەیە بکاتەوە .

ـ : ئەی چەند ئۆتۆمبیلتان هەیە ؟

ـ : (٢٠) ئۆتۆمبێل زۆربەیشیان تازەن .

ـ : بەڕای تۆ کەم نی‌یە؟

ـ : نەخێر ژمارەیێکی تەواوەو زیادیشە .

ـ : بۆچی یەکەمین جار چەندتان هەبوو ؟

ـ : لە ساڵەکانی پەنجا لەو کاتەیێ بۆ یەکەمین جار بنکەی ئاگر کوژێنەوەی هەولێر دامەزرا ، تەنها (یەك) ئۆتۆمبیلی تیا بوو ، دیسان ئێمە لەوەتەی لە (شارەوانی)یش دابڕاوین حاڵمان باشترە .

ـ : کام شێوەی مراندنەوەی ئاگر پەیڕەو دەکەن ؟

ـ : ئەوە ئاشکرایە کە هەر چەشنە ئاگرێك بە شێوەیەك دەکوژێتەوە ، بۆ نموونە ئەگەر ئاگرەکە بەهۆیێ کارە باوە بوو ئەوا مادەی کیمیایی بەکار دەهێنین ، دیسان (نەفت‌و بەنزین)یش هەر بە مادەی کیمایی ، بەڵام ئەلیەتە سووتانی ماڵ‌و دوکان‌و ئەوە بەزەبری ئاو دادەمرکێزێتەوە .

● لە سەربازەکانی ئەم بنکەیە ، چاومان بە دوو سەربازکەوت ، یەکەمیان کاكێ محمدعەو لاحسێن‌و دووەمیشس کاكێ مصطفی عبداللە محمد امین ، هەردووکیشیان عەریفی ئاگرکوژاندنەوەن کاكێ محمد ٢٤ ساڵە لەم ئیشەدایە بۆیە داوام لێکرد بازێ لە یادگارە ـکانی خۆم بۆ خوێنەران بگێڕێتەوە، لە وەڵامدا وتی :

کاتی خۆی ئێمە (مەبەستی هەموو بنکەی ئاگرکوژێنەوە) تەنها یەك نوتومبیلمان هەبوو وبە شوفێرەکەیەوە ژمارەمان (٥) سەرباز بوو ..

من خۆم بە ٥٫٧ حەوت دیناروو نیو لەم بنکەیە دامەزرام ئەلبەتە ئێستاکە وەکو دەبینسی دونیا بەرەوپێش چووەو لە ئۆتومبیلێ بووە بە (٢٠) ، کە ئەمەش سەبارەت بە فراوان

بروانە ل : ٦

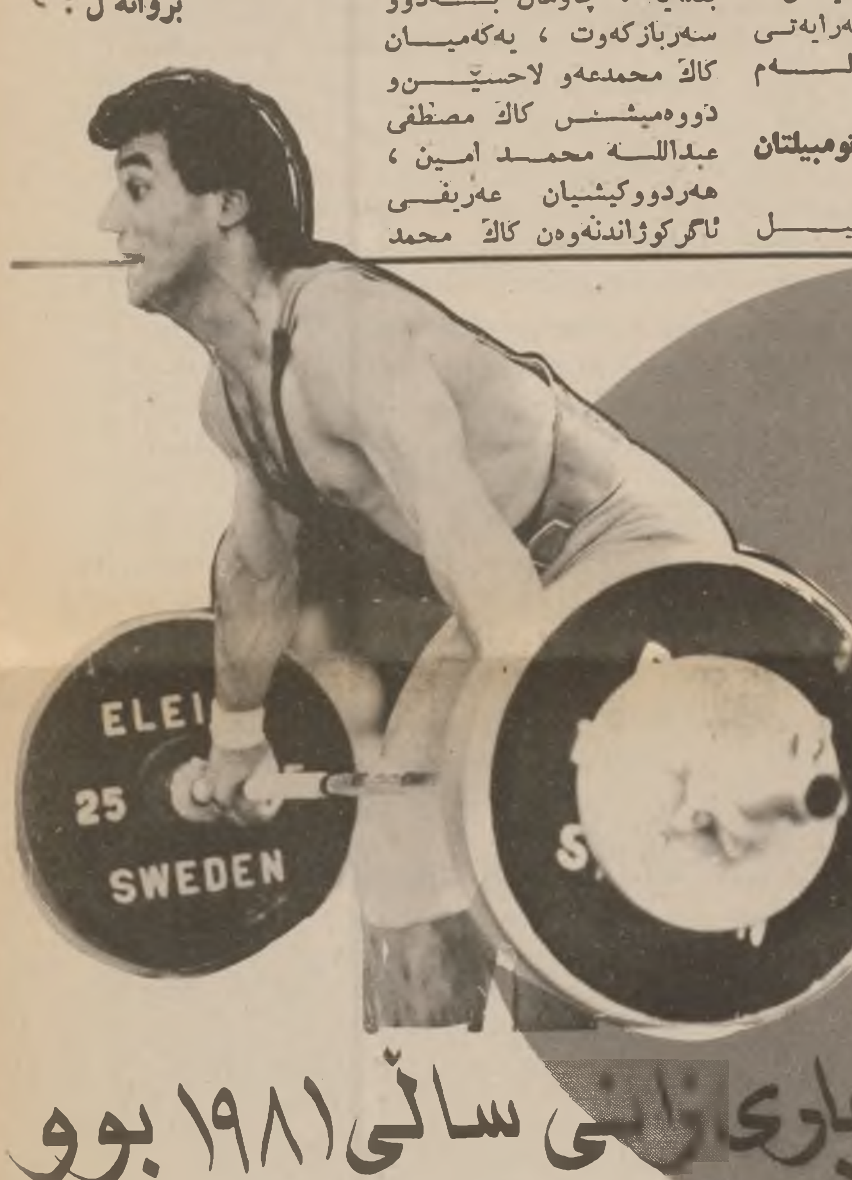

محمد یاسین

باشترین یاریزانی ساڵی ١٩٨١ بوو لە یاری ئاسن هەڵگرتندا

لە کۆڵانە تەنگەبەرەکانی گەڕەکەکەیان ئەوەندە بسوڕاینەوە ئاوی پێمان داهات .. ... دەبوایە هەر بیدۆزینەوە ، چونکە یاری زانێکەو لە جیهاندا دەنگ‌و سەدایەکی تایبەتی هەیە لەناو وەرزشەوانانا .

دوای ئەوەی کە بۆ چەند جارێك پەکەمینی لە جیهانا وەدەست هێناوە.... ناچار دوای حەسانەوەیەکی کورت دیسان کۆڵانەکانمان بە سەر کردەوە..... لە ناکاودا ئەو منداڵەی کە لە نیوەی ڕێگادا تووشمان بوو ... دوای لێپرسین .. .. ئێمەی بردە بەردەم خانوێکی لە خشت دروست کراوی ئاسایی .. .. بەڵێ ئەوە ماڵی محمد یاسینی یاریزان‌و خاوەن گەلێك مێدالیای زێڕو شتی ترە کە هەمووی لە سەرکەوتنە جیهانی‌یەکانا وەدەستی هێناوە . .. لە دەرگامان دا کوڕێکی گەنج لە روخسارو لەشس‌ولاری دەرکەوت کە خۆیەتی ....

ـ ئەو کاتەت باش

x بە خێر بێن سەر چاوان ... فەرموون ...

ـ کاکە ئێمە لە ڕۆژنامەی (هاوکاری)یەوە هاتووین بۆ دیدەنیت ....

x (بەپێکەنینەوە) دیسان لە ناخی دڵەوە بەخێر هاتنتان دەکەم‌و دەمێکە چاوەڕێێ ئێوەم ، چونکە من کە یاریزانێکی کوردم‌و بۆ چەند جارێك .. یەکەمینی جیهانیم وەدەست هێناوە پێم خۆشە لە ڕۆژنامەیەکی کوردی‌دا دەنگ‌وباسی خۆم بخوێنمەوە ....

ـ سوپاست دەکەین ... حەز دەکەین باسی ئەو سەر ـکەوتنانەمان بۆ بکەی کە وەدەستت هێناوە ....

x بەر لە هەموو شتێك دەمەوێ بڵێم لە ساڵی ١٩٦٢ لە شاری هەولێر لە دایك بووم ... لە ساڵی ١٩٧٤ دا دەستم کردووە بە یاری ئاسن هەڵگرتن لە سەر دەستی ڕاهێنەر مامۆستا (ادریس توفیق) وتائێستا لە هەموو پاڵەوانیە ـتیەکانی عیراق پلەی یەکەمینم وەدەست هێناوە بۆ یەکەم جارو دوای ئەوەی بەشداریم کرد لە ئۆردو ـ گایەکی ڕاهێنان کە لە یوغسلافیا سازدرا . . چووینە (فلپین) و پلەی سێیەمم وەدەست هێنا لە جیهاناو پلەی دووەمینم وەدەست هێنا لە ئاسیا .. .. ساڵی ١٩٧٩ بەشداریم کرد لە پاڵەوانیەتی جیهانی لە یاری ئاسن هەڵگرتن‌دا کە لە (هەنگاریا) ساز دراو سەرکەوتنێکی مەزنم وەدەست هێنا ... ئینجا چوومە (کندا ، یونان ، پاکستان ، ایطالیا . . موسکۆ) کە لە هەموو یاری‌یەکاندا توانیم ناوی وولاتەکەم بەرز بکەمەوەو سەرکەوتنی باش وەدەست بهێنم ، هەرئەوەبوو ڕۆژنامەو گۆڤارە وەرزشی‌ـیەکان گەلێك نووسینیان دەربارەی ئەو سەرکەوتنانە نووسی وەك لەو ئەرشیفەی دەیبینی بۆ ئەو نووسین‌و ریپورتاجانەم دروست کردووە کە لە سەر من نووسراون ...بۆیە لیژنەی ئۆلەمپی نیشتمانی عیراقی دەستنیشانی کردم بە باشترین یاریزانی ساڵی

بروانە ل : ٧

لە سلێمانی ئەو شەوەی بڕیسکەی بەفر کردی بە ڕۆژ

بەیانی بوو لە خەو هەستام.. کە ڕوانیم ..بەفرە باریوە !

فریا عبداللە حسین
نوسینگەی سلێمانی

ڕۆژی هەینی ڕێکەوتی ١٥-١-١٩٨٢ بەفرێکی زۆر لە ناوچەکان‌و مەڵبەندی پارێزگای سلێمانی‌دا باری‌و بەردەوام نزیکەی (٢٠)سەعاتێکی خایاندو خۆمان واتەنی لە نیوە ئەژنۆیەك تێپەڕی ...

ئەوەی شایانی باسە بە درێژای ئەو شەوەی بەفری تیا باری هەرچەندە کارەبا بڕابوو بەڵام ناو شار وەك ڕۆژی ڕووناك وابوو چونکە سەراپا شارەکەمان بە ڕەنگی سپی ڕازابووەوە ئەم ڕەنگەش بوبوە مایەی هەڵکردنی هەزارەها چرای سروشتی بەهێز ... ئەمەش بزە هۆی نزم بوونەوەیەکی کوت‌وپڕی پلەی گەرماو یەك خستنی هاتوچۆ بە تایبەتی لە ڕێگا ـوبانی دەرەوەداو تەنانەت تا ڕادەیەکیشس لە ناو شاردا بۆ ماوەی زیاتر لە ڕۆژێك .

ئەم بەفر بارینەش بەم شێوەیە دەتوانین بڵێین ماوەی چەند ساڵێکە ناوچەکەمان بە خۆوەی نەبینیوە ... بۆیە سەبارەت بە دانیشتوان وەك دەستکە ـوتێکی سروشتی بە نرخ دانراو بە پێچەوانەی ئەو سەرماو سۆڵەی کە لەگەڵ خۆیدا هێنای ئەمان ئەوەندە بە گەرمەوە پێشوازیان لێکردو هەر وەك جاران گەورەو منداڵ دەستیان کرد بە دروست کردنی شێرە بەفرینەو یاری شەڕە تۆپەڵ ، ئەمەش ئەوەمان بۆ دەسلەمێنێ کە بەفر خواپێدا ـوێکی خاوێنەو کەس لێی زویر نابێت بە بەڵگەی ئەوەی ناسراو نە ناسراو ئەگەر بەلای دەستەیەك لەوانەدا ڕابوڕایە کە یاری شەڕە تۆپەڵ دەکەن بەلای کەمەوە هەر تۆپەڵێکی بەردەکەوت ... شایانی باسە بۆ ڕۆژی دووەم کە ئاسمان سایەقەی کردەوە سەرەتا هەموو شەقام‌و کۆڵانەکان ببوبوە سەهۆڵ ـ بەندان‌و ئەوەی زۆر ئاشنای ئەم بەفر بارین‌و سەهۆڵ‌بەندانە نەبوایە هەڵدەخلیسکاو بە پشتا دەکەوت ... دواجارا ئەم بەفر بارینە کە وەك لە سەرەتاوە وتمان ڕێکەوتی ڕۆژی هەینی کرد ئەو پەندە شیعری‌یەی ناوچەی هەورامانمان دەخاتەوە یاد کە دەڵێ :

جمعە دەبارێ ، شەممە خۆش دەکا
ئەگەر خۆش نەکار پێنج‌و شەش دەکا

ئەمەش دیارە لە دێر زەمانەوە بە تاقی کردنەوە سەلماندویانەو یەکاویەك ئەم شەپۆلی بەفر بارینەی بە سەردا دەگونجێ چونکە بۆ ڕۆژی دوایی کە شەممەی دەکرد تینی خۆر وردەوردە دەستی کرد بە هەڵهاتن‌و بەفر توانەوەو هەموو چالاکی ـیەکی پارێزگاش چووەوە دۆخی حاڵانی خۆی .

عەلی بەردەشانی و سەرنجێکی خۆمانە

خالد جووتیار

هەر دوابەدوای بڵاوبوونەوەی کتێبی «شیعری کوردی -» ماموستا د. عیزەدین مستەفا بەر لەویش هەر هەمان ووتاری لە گۆڤاری کۆلیجی ئەدەبیاتی - بەغدا ئەو بابەتەم خوێندبۆوەو دووبارە پێیدا چوومەوەو حەزیشم دەکرد لە جاری پێشان ووردتر هەستی لێ ڕابگرم و بیخوێنمەوە . من هەر ژیان و تەمەنی خۆم ئەگەر بێنەوە بەرچاوان ، بست ساڵ زێدە ترە باس و خواسی «عەلی بەردەشانی»م لێرەو لەوێ گوێ لێ بووەو سەیریش نییە لە ساڵی ١٩٦٠ داوام دەزانی «بەردەشانی» خەڵکی گوندەکەی ئێمەیە «بەبیری منداڵی ئەو وختیم» چونکە لەو گوندە ئەوەندەم باس و خواسی بەردەشانی دەبیست و هەر ئەو کەندالەی ئێمە مانانی منداڵ لەبەر جندوکان لێی دەترساین کە دەیانگووت بەردەشانی شایەری جندوکان بووەو جاریکیان ئەجندە فڕاندوویانەو ئەویش ئەوەندە بەیت و مەقامی بۆ گوتوون هەتا شاژنی ئەجندان حەزی لێدەکات ، دەوجا بەردەشانی بەلێ ئەوها ببێتە پاڵەوانی داستان و حەکایەتی کوردی دەبێ چ پایەیەکی بەرزو لە باری لەدڵێ ئەو میللەتەدا هەبووبێ ، دە هەر ئەو تێکەڵ کردنەی بەردەشانی بە باس و خواسی ئەفسانەیی و حەکایەت شتێکی ترمان بۆ روون دەکاتەوە ئەویش هێزو توانایی شاعیریەتی خۆی لە لایەک و شوێنی کۆمەلایەتی و ناگزووری خۆشی لە لایەکی ترەوە ، خۆ ئەجندەش لە ژیان و بیری سادەی دەورو زەمانێکی میللەتی کورد هێزو باری خۆی هەبووە ، ئێنجا هەر باس کردنی بەردەشانی لەگەڵ جندووکان بەرزکردنەوەی پایەی شاعێرتی و نرخ پێدانە بە قسەو شیعرەکانی ، وەك لە بیروباوەڕی کۆنینەی کورد دیارە جندووکەو لەمەجێتران مەلایەتی خودان و دەوجا ڕێگەدان بە «عەلی» خۆی بکا یان بیکەنە شاعیری ئەجندان شتێکی ئەوەندە سووک و سانا نەبووە ، ماموستا لە باسی ژیانی دا دەلێ «لە ناو کوردەواریدا بەتایبەتی لە بەری مەرگەی پشدەر گەلێك چیرۆك دەربارەی ژیان و بلیمەتی عەلی بەردەشانی دەگێر - درێتەوە ، تەنانەت ئەویش وەك گەلێ شاعیری تر خۆی بووە بە کەرەسەی داستان». ماموستا «عیزەدین»ی خاوەنی کتێبی ئەدەب فۆلکلوری کوردی دەبوو لە باری تێگەیشتن خۆیەوە وەك شارەزایەك باسی ئەو پەیوەندی بابەتی ئەفسانەو بەردەشانی وا بەسەرپێیی وازلێ نەهێنی ، «بەردەشان»ێك بتوانی وا لە میللەتەکەی بکات باوەڕیکەن شایی بە ئەجندان کردووەو بەیتی بۆ گوتوون دەبێ چ بلیمەت و چ پیاوێکی دونیادیدەی زیرەك بووبێ ، لەو باوەڕەش دام شۆرەت و ناوبانگی «عەلی» هەر بەسایەی «بابان»ەکان نەبووە ، بەر لەوە ئەوەندە ناوبانگی هەبووە میری بابان ڕێی بدات بێتە دیوان و ڕازی بێ بەوەیی گوێ لە بەیتێکی بگرێ .

هەر لێرەوە زۆر شتی ترم دێتەوە بیر بەلام هەر بەر فراوانی «بەردەستان»ی سەرپێی دەیلێم تا باسیکی دەکەم ، ئەویش دەکەوێتە دوای ساڵانی «١٨٣٨ - ١٨٣٩ »و ئەوەختی لە چ تەمەنێکدا بووەو چی بەسەرهاتووەو بۆچی بووە بەمرۆڤەی لەگەڵ بەزم و ڕەزی ئەجندان تیکەڵ بێ ، دەباخامەی د. عیزەدین هەر پیرۆز بێت بۆ ئەم باس و بابەتە کوردییانە .

دەربارەی گۆشەی «هەڵسەنگاندن»

● نەژاد عزیز سورمێ ●

بێ گومان رۆژنامە لەپاڵ ئەوەشدا کە هۆیێکی راگەیاندنە پەیامێکی پەروەردەیشی دە ئەستۆدایە ، نەك هەر ئەمەیش بەڵکو زۆر جار هەندێ (باروو زروفی مەوزوعی) وای لێدەکەن لەمەش زیاتر بێت بە قوتابخانەیێکی پەروەردەیی ، بە بڕوای من ئەم مەسەلەی بوون بە قوتابخانەیەش زیاتر بەسەر هەموو ئەو رۆژنامانەدا دەسەپێ کە بەزمانی کوردی دەرچوون و دەردەچن ، بەتایبەتیش (هاوکاری) کەتاکە رۆژنامەی کوردی ئەمرۆیە لە وڵاتدا .

ئەم قسەیەشم بۆیە لە بەرایی قسان دانا ، دەمەوێ بڵێم لەناو خودی رۆژنامەدا ، لەسەر لاپەرەکانیدا ، گۆشەیێکی زۆر گرینگ هەیە وەکو دەردەکەوێ ئەو بابەخەی پێنەدراوە کە بە لاپەڕەو گۆشەکانی دیکە دەدرێ بە بەڵگەی ئەوەی ماوەیەك بوو لابرابوو ..

من لێرەدا مەبەستم لە گۆشەی (پۆستەی خوێنەران یا نامەی خوێنەران)ە ، ڕاستیەکەی زۆرم کەیف پێهات کە لەم ژمارەی دوایێدا - ژمارە ٦٢١ - گەڕایەوەو بە شێوەیێکی لەبارتریش ..

کورد دەلێ (تاڵە لە ماکەوە دیارە) ، بەڵام گۆشەی (هەڵسەنگاندن)یش هەر لە یەکەم جاریەوە دیارەو بۆ خزمەتی خوێنەران هاتۆتەوە کایە ، بۆیەشی دەڵێم هاتۆتەوە ، چونکە بەر لەم جارەیش باوەکو لەژێر ناونیشانی تریشدابێ هەبوو.

وتم ئەم گۆشەیە واتە (هەڵسەنگاندن) لەبارترە ، چونکە من پێم وایە بابەخی ئەم گۆشەیە لەوەدایە (بە ئاسانی) هەم خوێنەر بۆ رۆژنامەکە مسۆگەر دەکاو هەم (ئەگەر دوور بێ لە توانج و پەلار تێگرتن و بەچاوی سووك تەماشا کردن) دەورێکی پیرۆز لە لایەنە پەروەردەیی‌کەوە دەبینێ و ڕێگا خۆشکەرێکیش دەبێ بۆ ئەوانەی بەراستی هەوڵی خۆپێگەیاندنی خۆیان دەدەن .

من بە دیاردەیەکی نائاسایی نابینم ئەگەر ئەم گۆشەیە لە ئایندەدا ، سەرەڕای بەرێوەبەرێکی رۆژنامەنووس ، شارەزایێکی (زانستەکانی دروون)یش بەبابەت و نامەی خوێنەراندا بچێتەوەو بە گوێرەی راستیان نیشان بدا .

باشتریشە گەر هەر لاپەرەیەك کە سەرپەرشتکاری خۆی هەیە دەسنیشانی تەواوی کون و کەلەبەری نووسینەکە بکا ئنجا لە قۆناخی دووەم سەرپەرشتکاری گۆشەکە بێیدا بچێتەوەو لە شێوەی دەربڕین و چۆنیەتی وەڵامدانەکەوە دڵنابێ بە چاوێکی دڵسۆزانەتر سەیری بکاتەوە ، ئەگەر خوانەخواستە دێڕێکی تیا بووێ زانی کە هەستی نووسەرەکەی بریندار دەکا قەڵەمی بەسەردا بێنێ .

ئەمە وەکو ئەو ماموستایەم دێتە بەرچاو کە دەرز بە پۆلی یەکەمی سەرەتایی دەڵێ و باوەڕیشم وایە ئەم گۆشەیە ماندووبوون و کۆششێکی زیاتری پێدەوێ .

هیوادارم گۆشەی « هەڵسەنگاندن » هەر لە سەر ئەو هێڵە بمێنەوە کە لە یەکەم جاریدا بۆ خۆی داناوە .

گێڕانەوەی داستانی کیژۆڵەیەکی کوێستانی

● بیرتە رۆڵە .. کە منال بووی ... لە نێو عەشقێکی گەورەدا دەخوولایەوە . . دلۆپە فرمێسکت دەهاتە خوارو دەملاواندیەوەو فێرە عەشقی گەورەترم دەکردی ...

رۆژگار هات و رۆژگار رۆیشتن . . . گەورە بوویت و لە ئامێزی گەرمی منا بە قەد چاوی گەشی ئاسۆ تێم دەڕوانی ... بووی بە کزەی جەرگی من .. . رۆڵە تۆ بوویت بە جوانی ئەو ئەستێرەی کە هیچ ئۆقیا نووسێك ڕەونەفت بە خۆیەوە هەڵناگرێ... تەنها منم لە شەوگاری گەرمای تەمانا هەڵت دەگلۆفم .... لە جەربەزەی زستانی وەپشومەدا بەسینگمەوەت دەنووسێنم و گۆرانییەکانی سەردەمی منداڵیت بۆ دەڵێمەوە . . . لە عەشقت وەڕس نابم .... هەموو سپێدەیەك دەبیت بە کزەی جەرگی من ..

هەموو ساتێك خەو بە عەشقی چاوە کاڵەکانتەوە دەبینم .. . هەموو ساتێك بۆ تۆ دەسووتێم .. بۆ چاوەشینەکانت لایە لایە دەڵێمەوە ...

● دەرگاکەتم لە روودامەخە . . . گوێ لە ئاخی شەوانەم بکرە . . . کە وەك پاسارییەکی دەست بەسەر وایە هێلانەیان نیە تیا بسرەون ...

کە شەو دادێ . . . مانگی زێڕین وەك کیژۆڵەی دڵ ناسکەکەی کوێستانێ لە گەڕی رەشبەڵەکی مانگە شەوێ خۆی وەدەردەخات ئاسمانی لە نێو گوڵشەنی هێمنیدا داپۆشیوە . . . لەو ساتانە دەرگاکەتم لێبکەوە گوێ لە خەمی رۆژگارێکم بگرە کە بۆتە داستان و نابڕێتەوە .. . خۆر وەدەرکەوت ڕەوەند کۆچ و کۆچبارییان تێك نا بۆ گەرمیانێ ... ئەم کیژۆڵە بیرییە پێدەکەنێ بە رووی پرشنگداری بەهارێ ...

دەگەڵ رۆژهەڵاتێ ئاواتەکان سەوز بوون و لە دایك بوونەوە ..

« فەوزیە خۆشناو »

چەند پارچە شیعرێکی بووشکین

عەبدوڵڵا پەشێو
کردوویە بە کوردی

١ - گەرداو

ئەرێ قەت شۆخێکی
سپی پۆشت دیوە
لەسەر زنارێکی کەناری شەپۆلدار
لەکاتێکا .. زەریا
لەناو تەم و مژا هاشەی بێ و
نوقورچ و گاز بگرێ .. لە کەنار
بە تیشکی برووسکە
ڕووی بدرەوشێتەوە .. جاروبار
(با)ش لەگەڵ چارۆگەی
باڵ گرتوویدا بفڕێ .. وەك باڵدار ؟

× × ×

نالێم نا !
زەریای ناو تەم و مژ
ئاسمانی بەر تیشکی برووسکە - دڵگیرن
بەڵام بڕوا بکە
شۆخێکی وەستاوی سەر زنار
گەلێ دڵگیرترە
لە شەپۆل ، لە ئاسمان ،
لە گەرداوی کەنار !

ئاڵتوون و پۆڵا

ئاڵتوون گوتی : « هەمووهیی منە »
پۆڵا گوتی : « هەموو هیی منە »
ئاڵتوون گوتی : « من هەمووی دەکڕم »
پۆڵا گوتی : « هەمووی زەوت دەکەم »

- ٢ -

بولبول و گوڵ

لە باخچەی کپ و خامۆشا ،
شەوانی تاریکی بەهار ،
بەسەر گوڵا دەچریکێنێ
بولبولی جوانکیلەی دلدار .
کەچی گوڵی نازداری جوان
نە گوێ دەگرێ ، نە هەست دەکا
لەگەڵ ئاوازی شیرینا
دەشنێتەوەو وەنەوزدەدا .
هۆ شاعیرەکە ! هۆشت بێ ،
ئەی تۆش گۆرانیی تەڕو بڕ
وەك ئەو هەمیشە نابێژی
بۆ جوانییەکی ساردو سڕ ؟
شۆخەکەی تۆش وەك گوڵ وایە ،
لە شاعیر ناگا ، نەفامە :
سەیری دەکەی - دەپشکوێ .
بانگی دەکەی - بێ وەڵامە .

ئەڤین

صدیق محمد

ئەڤینا تو دبێی درەوە
باوەر ناکەم تە ئەز بڤێم
بەس نەخشابو من ڕاچینە
نەکە دەوات
نەکە بهار ناڤدارونم
ئەز دزانم تە ئەز نەڤێم
من تو نەڤێی
دێ تەهێلم
دێ چم گەهمە نازڤاخو
دا دگەلمن ب بیتن هەڤال
بو پاشەڕۆژەکا خوشتر
دلسوزیا خو بو من دیارکەت
دا هەرژینەکا بێ هێزمای و
هەر ئاگرەکێ ڤمریای
چریسك و پەلێت لێ بژیای
هێدی - هێدی -
ڤەخرکەتن
جارەکا دی بو من هەلکەت
دابیت بارانەکا هویر
چیك - چیك
هویرك - هویرك
ناڤ ڕەشە عەورا بێت خوارێ
خەمێت دلی من بێ ئاڤدەت
هنگی دێ زانی ئەڤین چیە ؟
دلداری چیە ؟
هەکو تە دیت
رێکێت ژینێ ڤەوژارتن
رێکێت ژینێ ڤەوژارتن .

پیاهوونەوەیەك بە فۆلکلۆردا

زیاد کەریم خدر
هەولێر

گومان لەوەدا نیە کە بایەخدان بە ئەدەبی فۆلکلوری کوردی مایەی پاراستن و لە باوەش گرتنی ئەو ئەدەبەیە کە بە کەلتورێکی ڕاستەقینەو ئەمری نەتەوایەتی دەدرێتە قەلەم .

بۆیە بایەخ دان بەو کەسانەی کە دەقی بەیت و گۆرانی فۆلکلۆریان ئەزبەرە بەشێکە لەو ئەرکە مێژوویی‌یەی پێویستە دەزگا رۆشنبیری و کەلتوریەکان بیخەنە سەر شانی خۆیان بە هیوای پاراستن و لە ناو نەچوونی ئەو دەقانە کە ئاوێنەی بێ خەوشی ڕابوردوی کۆمەڵگای کوردەوارین ، ئەم هەوڵەش ماندوو بونێکی وای ناوێت چونکە تا ئێستاش بە دەیان شایەر هەن ، کە خاوەنی سەلیقەیەکی نەبڕاوەن و لە تواناباندا هەیە بە هەست و نەسێکی قووڵ و لەزەتێکی پڕ کەف و کوڵەوە هەستی هونەری بخاتە پاڵ پارچە فۆلکلوری-یەکان و پەرە بەو سامانە نەتەوایەتییە بدەن . چونکە تا ئێستاش گۆرانی فۆلکلوری و بەیت و بالۆر لە زۆربەی دێهاتەکانی کوردستاندا پەناگای دلدارانن بۆ ڕازونیاز کردن ، ئەوەتا یەکێك لەو شایەرانە «گۆرانی بێژانە» بە دڵێکی بوریانەوە باسی هۆگری خۆی بە دلدارەکەیەوە بە خەڵك ڕادەگەیەنێ :

گێیو لە من بێ جەماعەت
شەوو ڕۆژم خەو نەمات
لەبەر یاری بە هەیبەت
دەستم لێ بەر نابێ قەت
هەتا ڕۆژی قیامەت

بەم پارچەیە ڕوون دەبێتەوە کە شایەرەکە هەستە قووڵەکەی بەرامبەر بە خۆشەویستەکەی خۆی قووڵتر کردۆتەوەو خەوی لە چاوی تۆراندووەو بە نیگەرانی تەماشای ژیان دەکات و « گۆرانی » بووە بە هۆیەك بۆ دەربڕینی ژان و خۆزگەی شایەرەکەوە هەروەها دەڵێ :

چەند گەڕام لە دونیایێ
قەت نەم دیوە چ خۆشی
بێجگە لەو چاردە ڕیانە
وا پێی دادێ کاروانە

لە شوێنێکی تریشدا بەو پەڕی ووردەکارییەوە دەکەوێتە پێدا هەڵدانی دلدارەکەی بە وەسفێکی سەرکەوتوو وەستایانە کە مەگەر ئەو وەسفە هەر لە فۆلکلوری کوردی بوەشێتەوەو دەڵێ :

دەترسێم ئەمن بمرم
کێ بکا مەتعی زولفاتە
مەتعی زوڵفی چەلەنگی
سێ ڕێز هاتینە خوارێ
لە بۆ سەر خاڵی زەنگی
مەتعی زوڵفی جەسوورە
هاتن تا بوور تابوورە
کەتنە سەر گۆنەی سوورە

مایەوە سەر ئەوەی بڵێین ، پاراستنی ئەم دەقە فۆلکلوریانە بەشێکە لە ئەرکی نەتەوایەتیمان و زیاتر پێویستی بە پیا چوونەوەو بەراوورد هەیە !.

تێبینی :

١ - ئەم دەقانە لە پیاوێکی بە ساڵا چووی دێی (دێگەلە) وەرگیراون کە دەکەوێتە ناوچەی نێوان هەولێرو کۆیە ناوی (مام حەسەنە) .

٢ - شایەر = وشەیەکە لە زۆربەی کوردستاندا لە جیاتی گۆرانی بێژ بە کار دێت بەڵام بە مەرجێ ئەم گۆرانی بێژە ژیانی لە سەر گۆرانی بێت .

زیاد کەریم خدر
هەولێر

Institut Kurde de Paris

ڤاتیكان – پاشماوه

كاردینال (رافائیل ریاڕیۆ) وه دروست كراوه .

راستی‌ی پیاو به‌تایبه‌تیش بۆ یه‌كه‌م جاری بێ تووشی هه‌لوێستی سه‌یر ده‌بێ ، به‌ر له‌وه‌ی له ده‌رگا بچینه ژووره‌وه ، به گوێی یه‌كێك له برا‌ده‌رانم چرپاندو وتم : ئه‌رێ فلانی خۆ من (فیزه) شم نی‌یه .. دیاربوو پێكه‌نی ، ئیتر زانیم كه نایه‌وێ ، چونكه یه‌كێ كه ده‌گاته (روما)ی پایته‌ختی ئیتالیا ده‌شتوانێ بچێته (ڤاتیكان) .

له ده‌رگا ره‌ت ده‌بی‌، ده‌چیته ناو دالانێكی به‌رفره‌ی نه‌ختێ تاریك ، ئه‌ویش ده‌تباته هۆڵێكی گه‌وره‌و به‌رز له‌وێشه‌وه ده‌چیته هۆڵێكی گه‌وره تر، ئه‌م هۆڵه گومه‌زه گه‌وره – كه‌ی له سه‌ره‌و دیواره‌كانیشی به جۆره‌ها په‌یكه‌رو نه‌خش‌و نیگاری داتاشراو نه‌خشێنراوه كه زۆربه‌یشی له مه‌رمه‌ڕه‌و نموونه‌ی هونه‌رو وه‌ستاكاریه .. هۆڵه‌كان په‌نجه‌ره‌كانیان بڵندن . له هۆڵی دووه‌م به ده‌ستی راست ده‌شكێنیته‌وه دالانێكی تر ده‌تباته هۆڵێك كه به تایبه‌تی بۆ مه‌سه‌له‌ی (دان‌پیانان) دانراوه‌و كۆمه‌ڵێك سندووقی (٥ر١×٢م)ی تێدایه له‌وانه‌ی بۆ پاساونان دانراون به‌لام چه‌ندی ئه‌وان ، له ناوه‌وه كرابوون به دوو به‌شه‌وه ، به‌شێك دان پیانه‌ری لێ ده‌وه‌ستێ‌و به‌شه‌كه‌ی تریش كه شیشه‌كه‌و هه‌ر سندووقێكیش له‌و سندووقانه تایبه‌ته به زمانێك .. ئه‌و ماوه‌یه‌ی ئێمه له‌وێ بووین هه‌ر بابا بوو ژن‌و پیاو رووبان تێ ده‌كردو وه‌به‌ر نه ده‌كه‌وت .

ئیتر له‌وێ به دالاتیكی دووزو به‌ر درێژو به په‌نیاو پێچدا تێده‌پڕی زۆربه‌ی شته به به‌هاو جوانه‌كانی كۆن له‌م دالاته‌دا دانراوه له زێڕو زیوو به‌رده به نرخ‌و به‌هایه‌كان ، له جامبه‌ند مه‌حكه‌م كراون‌و پاساوانیان له سه‌ر دانراوه، كه ده‌گه‌یته كۆتایی دالان ، تۆ له هۆڵێك داده‌بی كه شتی ورده‌واڵه‌ی جوان‌جوان لێ ده‌فرۆشرێ‌.

له‌وێوه پێدا دێیته‌وه .. ئێمه ئه‌وه‌نده‌مان دی ئه‌و كات سه‌عات خۆی له (٥)ی ئێواره دابوو ، ده‌نا كون‌و كه له‌به‌ری تریش بوو .

● «ڤاتیكان »ی ده‌وله‌ت

وه‌ك له پێشیشه‌وه وتمان كه هه‌موو ڕووبه‌ری ئه‌م ده‌وله‌ته له نیو كیلۆمه‌تری چوارگۆشه‌یی ره‌ت ناكا . خۆی له راستیشدا كلیسه‌یه‌كی كاسولیكی‌یه له شاری رومای پایته‌ختی ئیتالیاداو ده‌كه‌وێته نێوان بانی (مۆنت ڤاتیكانۆ) و باخچه‌كانی ڤاتیكان .

(ولیه‌لم بیتۆرڤ) كه په‌یامنێری گۆڤاری (جیو)ی ئه‌لمانیه له وتارێكیدا نوسیویتی ده‌ڵێ : –

ده‌وله‌تی ڤاتیكان ده‌سه‌لاتی پاپا به‌رێوه‌ی ده‌بات‌و به‌وه‌ی پاپا سه‌رۆكی ده‌سه‌لاته دونیایه‌كانه‌و حوكمی (٤٠٠) هاووڵاتی ڤاتیكان ده‌كا ، هه‌ر خۆیشی ئه‌م چوارسه‌د كه‌سه‌ی هه‌لبژاردوه بێجگه له پاسه‌وان‌و ده‌رگاوانه‌كان . به‌لام پاپا وه‌ك سه‌رۆكی كلیسه حوكمی (٧٠٠) ملیون كاسولیكی هه‌ر پێنج كیشوه‌ره‌كان ده‌كا .

(ڤاتیكان) له راپه‌راندنی ئیش‌وكاریشدا به هه‌موو ئه‌و فرمانانه هه‌لده‌ستێ كه ده‌وله‌تێكی ئاسایی پێی هه‌لده‌ستێ به‌لام بێ‌گومان به شێوه‌یه‌كی به‌رته‌سكتر ، بۆ نمونه هێزێكی چه‌كداری هه‌یه ژماره‌یان (٨٠) سه‌ربازه له جه‌ندرمه‌و پاسه‌دان‌و پۆلیسی هاتوچۆ .

(بیتۆرڤ) له سه‌ر قسه‌كه‌ی ده‌رواو ده‌ڵێ : ڤاتیكان پۆسته‌یه‌كی رێك‌وپێكی هه‌یه ، بۆیه ته‌ماشا ده‌كه‌ین دانیشتووانی شاری رۆما زۆری سوود لێ‌ده‌بینین .. دیسان پولی پۆسته‌ی تایبه‌تیشی هه‌یه‌و چالاك‌و خێراتریشه له پۆسته‌ی ئیتالیا خۆی ، بێجگه له‌مه‌ش گه‌لێك خزمه‌تگوزاری تری هه‌یه‌و به نرخێكی هه‌رزانیش وه‌كو سوپه‌ماركێتیكی گه‌وره‌و به‌نزیخانه‌یه‌ك كه به نرخێكی ره‌مزی كه‌م به‌نزین ده‌داته ئه‌و ئۆتۆمبیلانه‌ی سه‌ر به ڤاتیكانن ..

ئاهه‌نگێك – پاشماوه

هونه‌رمه‌نده‌كێت دی ، و هه‌روه‌سا زارفه‌كه‌رێتا شانوگه‌ریێ ژی ژ كومه‌كا شاگردا بو ژ كیچ و كواراو ڤان زارفه‌كه‌را ده‌ورێت سه‌ره‌كی دیت بون د شانوگه‌ریێ‌دا وه‌لهی :–

برا‌ده‌ر – ته‌یار سه‌لیم – ل ده‌ورێ بێوادی – بێوادی –و برا‌ده‌ر كامیران له‌زگین – ل ده‌ورێ – سه‌روكێ جه‌ندرما – و بدا‌ده‌ر – قه‌یده‌وان فه‌رج – ل ده‌ورێ– كرڤانی– و بدا‌ده‌ر – ئازاد سه‌عدی – ل ده‌ورێ –دلداری – و برا‌ده‌ر – مه‌حه‌مه‌د عبدوولا –ل ده‌ورێ – زیندانی – و برا‌ده‌ر – نه‌زاد مه‌حه‌مه‌د – ل ده‌ورێ – خێڤه‌ی – و برا‌ده‌ر – سه‌ركه‌وت جه‌مال –ل ده‌ورێ–هێرشی – و خیشكا – دوماهیك عه‌بدورحمان –ل ده‌ورێ – ده‌یكێ – و خیشكا – له‌یلا حامد – ل ده‌ورێ – خوتافێ –

و ئه‌ڤ شانوگه‌ری به ژ نیڤیسینا برا‌ده‌ر – زوبه‌یر مایی – و ده‌رهێنانا برا‌ده‌ر – ئازاد عبدولا – ی بوو .

و ڤێ شانوگه‌ریێ بو جه‌ماوه‌ری دیاركر ژیادا مللەتێ كورد لكوردستانا ئیرانێ نه‌خاسمه لده‌ڤه‌را مه‌هاباذێ كه ل ژیاده‌كا ژادی و نه‌خوشی و ئاسته‌نگی‌دا دژین ئه‌ڤرو كه دهێنه سێداره‌كرن و كوشتن و لاندكێت سێوی بهزاره‌ها دهێنه بێ‌خودان و بێ‌سه‌میان ، ڤێجا پشتی . شانوگه‌ری بدماهی هاتی و پاشی ئه‌ڤ شه‌هیانه ژی بدماهی هات به‌لێ ڤه‌كێشا ئانكو یا به‌رده‌وام بو ئه‌ڤ ئاهنگه هه‌تا ده‌م‌ژمێر چارێ پشتی نیڤرو .

ئاماده‌كرنا
شڤان توفی

ئێران – پاشماوه

كه‌سانه‌وه كه له ئیرانه‌وه رۆشتوونه ده‌رێ وتوویه كه به‌هه‌زاران كه‌س له‌به‌ر باران‌و به‌و سه‌رمایه راده‌وه‌ستن‌و سه‌ره ده‌گرن بۆ ئه‌وه‌ی خوارده‌مه‌نی‌و سووته‌مه‌نی حه‌فتانه‌یان وه‌ربگرن‌و سه‌رجه‌می دابه‌ش كردن بۆ خێزانێك ژماره‌ی هه‌رچه‌نده‌بێ له مرشكێ زیاتر نیه‌و شتومه‌ك به جۆرێكی ئه‌وتۆ گران بووه كه كاری كردۆته سه‌ر هه‌موو كه‌س‌و بازرگانه‌كان له‌به‌ر نه‌بوونی كه‌ل‌وپه‌لی خوارده‌مه‌نی به‌ئاره‌زووی خۆیان یاری به نرخی شت‌ومه‌ك ده‌كه‌ن .

ڤایدا – پاشماوه

سه‌رنجی راكێشاون ، هه‌ر له‌و ساله‌دا سینه‌مایه‌كی فه‌ره‌نسی (پانۆرامای سینه‌مای پۆلۆنی) رێكخست‌و هه‌ندێ له فلیمه‌كانی ئه‌میشی پیشاندا.

له ١٩٨٠ دا ڤیستیڤالێكی تایبه‌تی له پاریس رێكخرا به ناوی (هه‌فته‌ی فلیمه‌كانی ئه‌ندریه ڤایدا) وه .

هه‌روه‌ها سینه‌ما به ناوبانگه‌كانی (رۆماو ڤیه‌نناو هامبورگ‌و له‌نده‌ن) ده‌ستیان كرد به پیشاندانی فلیمه‌كانی و له لای بینه‌رانیش ره‌زامه‌ندی‌یه‌كی چاكی وه‌ده‌ست هێنا . گرنگترین فلیمه‌كانی ئه‌م ده‌رهێنه‌ره :

جۆگا ١٩٥٧ ، خۆڵه‌مێش‌و گه‌وهه‌ر ١٩٥٨ ، سامسۆن ١٩٦١ ، دارستان ١٩٧٠ ، پیاوێك له مه‌رمه‌ر ١٩٧٦ ، خاتو ویلكۆ ١٩٧٨ .

له‌م فلیمانه‌یدا به شێوه‌یه‌كی سه‌ره‌كی ، روانینێكی سه‌رجه‌م‌و ئاسۆیه‌كی بیری فراوانی هه‌یه بۆ ژیان ، له كاره‌كانیدا تایبه‌تی ده‌بێته گشتی ، ئه‌و كێشه‌و چه‌لمانه‌ی كۆمه‌لی پۆلۆنی تیا ده‌ژی هه‌موو كۆمه‌لی مرۆڤایه‌تی ده‌گرێته‌وه .

هه‌رچه‌نده خۆی نوسه‌رو دانه‌ری زوربه‌ی سیناریۆ – كانێتی به‌لام زۆریشی شه‌یدای شاكاره‌كانه‌و به دوایاندا ده‌گه‌رێ .

زوربه‌ی كاره‌كانی شه‌ڕن ، به هه‌مو روداوو كاره‌ساته دلته‌زێن‌و خۆشی‌یه‌كانی‌یه‌وه ، به شته پێچه‌وانه‌كانیه‌وه كه له دووتوێیاندا هیوا سه‌ره‌تاتكێ ده‌كات .

له فلیمی (جۆگا،خۆڵه‌مێش‌و گه‌وهه‌ر ، سامسۆن)دا ڤایدا كوێره‌وه‌ری شه‌ڕو گیانی پاله‌وانانه‌ی به‌رگری ده‌رده‌خات به‌رامبه‌ر فاشی– یه‌كان ، ئه‌و ته‌نیا باسی سه‌ركه‌وتن ناكات ، وه‌ك له زوربه‌ی فلیمه‌كانی شه‌ڕدا ده‌بینین ، به‌لكو تێ‌شكان‌و ژێركه‌وتنیش ده‌خاته ڕوو . وه‌ك راستی‌یه‌كی ئاشكرا .

له (جۆگا)دا باسی كۆمه‌لێ پۆلۆنی ده‌كات كه له ریزه‌كانی به‌رگری‌دا كار ده‌كه‌ن‌و ئه‌و كاره‌ساته‌ی له له دواین رۆژه‌كانی شه‌ڕدا توشیان ده‌بێ ، كۆمه‌له‌كه‌له ٣٠ كه‌س پێك هاتووه جگه له هونه‌رمه‌ندێكی موسیقاو دوو ئافره‌ت‌و ئه‌فسه‌رێك سه‌ركردایه‌تیان ده‌كات .

به درێژایی فلیمه‌كه له پشته‌وه دوكه‌لی ره‌ش‌و هه‌وری بۆرو تێر ده‌رده‌كه‌وێ كه نیشانه‌ی ناخۆشی‌و نه‌هامه‌تی‌یه ، نیشانه‌یه بۆ ره‌نج به باچوونی خه‌باتی ئه‌و جه‌نگاوه‌رانه‌ی كه بێ‌هوده دژی داگیركه‌ران ده‌جه‌نگن .. . له روداوه‌كاندا ده‌رهێنه‌ر زیره –كانه ئه‌و حاڵه‌ته ناڵه‌بارو په‌شۆكاوبه‌ی كۆمه‌له‌كه‌مان بۆ ده‌رده‌خا كه توشیان دێ‌و ئه‌له‌مانێكان ده‌یان‌دۆزنه‌وه‌و ناچار خۆیان ده‌خه‌نه ناو زێرابه‌كانی ناو شاره‌وه . ئیتر كامێرا له‌گه‌لیان ده‌چێته ناو زێرابه‌كانه‌وه‌و تا كۆتایی سه‌ر ده‌رناهێننه‌وه .

له (خۆڵه‌مێش‌و گه‌وهه‌ر) یشدا هه‌ر ده‌رباره‌ی رۆژانی شه‌ڕو دوای شه‌ڕ ده‌دوێ ، كێشه‌و ململانێی نێوان دووان له سه‌ركرده‌كانی شۆڕشگێران‌و ره‌خنه گرتنێكی توند له سیاسه‌تی دوای سه‌ركه‌وتنی شۆڕش .

فلیمی (سامسۆن) ده‌رباره‌ی پیاوێكه كه نایه‌وێ به ده‌ستی نازی‌یه‌كان بمرێ‌و ده‌یه‌وێ یه‌كێكی كه‌ش به خۆیه‌وه رزگار كات .

له‌م فلیمه‌یدا ده‌یه‌وێ ئه‌وه ده‌رخات كه زۆروزۆره ملی هه‌میشه زۆرو زۆره‌ملی لێ‌ده‌بێته‌وه ، ئه‌نجامی پیاو كوژیشی هه‌ر كوشتنه ، مردنێكی پاڵه‌وانانه‌ی جه‌نگا– وه‌رانیش نرخی نیشتیمان په‌روه‌ری‌یه .

له‌م سێ فلیمه‌یدا توانیویه به راستی‌و دور له هه‌ڵبه‌ستن هه‌موو په‌ناو قوژبنێكی سالانی شه‌ڕمان بۆ ده‌رخات له پۆلۆنیان ، به قوڵی‌و راستی سه‌ركه‌وتن‌و نوچدانی خستۆته ڕوو ، به‌مه‌ش نرخێكی هونه‌ری به‌رزی بۆ به‌رهه‌مه‌كانی به ده‌ست هێناوه .

له فلیمی (دارستان)دا ئه‌ندریه ڤایدا كه‌مێ له سالانی جه‌نگ‌و شه‌ر دێ به‌م‌لاوه ، روده‌كاته شی كردنه‌وه‌یه‌كی ده‌رونی لاوێك « دانیل ئۆلبریجسكی » كه توشی نه‌خۆشی بووه‌و ده‌چێت بۆ لای برایه‌كی كه پاسه‌وانی دارستانێكه ، هه‌ر له یه‌كه‌م بینینه‌وه ئه‌م هه‌ست به‌و نێوانه فراوانه ده‌كات كه له براكه‌ی جیا ده‌كاته‌وه‌و بۆی ده‌رده‌كه‌وێ تا چ راده‌یه‌ك به‌بیرو ده‌رون له یه‌كه‌وه له نێوان براكه‌ی‌و (مالینا)دا كه كچێكه‌و له دارستانه – كه‌دایه خۆشه‌ویستی‌یه‌ك هه‌یه ، به‌لام ئه‌م له‌وه‌وه به‌سته ، ... ئیتر لێره‌وه مشت‌ومڕ ده‌ست پێ‌ده‌كات له نێوان ئه‌م سیانه‌داو كاره‌ساته‌كان روده‌ده‌ن .

له‌م به‌رهه‌مه‌یدا ده‌رهێنه‌ر ئه‌وپه‌ڕی توانای ته‌كنیكی‌و شاره‌زایی به‌كار هێناوه به‌تایبه‌تی له ده‌رخستنی باره ده‌رونی‌یه – كانی پاڵه‌وانه‌كان‌و سیمای ده‌م‌وچاویان .

پاڵه‌وانه‌كانی ڤایدا به مێژووه‌وه به‌ستراون ، به‌لام ئه‌م لێیان ناپرسێته‌وه‌و حوكمیان نادا به سه‌ردا ، به‌لكو ئه‌م لێ‌پرسینه‌وه‌و حوكمدانه ده‌داته ده‌ست بینه‌ران ، ئه‌و پاڵه‌وانی راستی‌و ئازا له‌گه‌ل راراو هه‌ل‌په‌رست‌و درۆزن پیشان ده‌دات .. . جا به‌مه‌ش راستی‌یه‌كانی ناو ولاته‌كه‌ی خستۆته ڕوو نه‌یشێواندون ... به‌مه‌ش پایه‌و پله‌ی فلیمه‌كانی له ئاستێكی به‌رزدان ، سا ئه‌مه له ولاتانی رۆژئاوادا بێ یا رۆژهه‌لات .

هونه‌رمه‌ند ناصر –پاشماوه

گه‌وره‌مان « ره‌سول گه‌ردی) یش له ته‌واو بوونایه ....

● **به راست چاك بوو باست كرد .. بۆ ئه‌و گۆرانی‌یه‌ی مامۆستای حه‌یران بێژ رسول گه‌ردی له به‌رنامه‌كه ده‌ر نه‌چوو . ؟**

– (به‌پێكه‌نینه‌وه) پێش هه‌موو شتێك رێزم بۆ مامۆستای گه‌وره‌م ره‌سول گه‌ردی . . . به‌لام گۆرانی– یه‌كه‌ی مامۆستا بۆ نه‌هاته خواره‌وه ... ئه‌مه گه‌ڕایه‌وه سه‌ر چه‌ند كارێكی هونه‌ری به تایبه‌تی له‌و كاتانه‌ی كه چووینه ناو كاری مۆنتاژه‌وه .. . ئێستاكه‌ش گۆرانی– یه‌كه له ئاماده بونایه كاته‌كه‌شی (١٩) ده‌قیقه‌یه‌و به‌م‌زوانه ده‌ینێرینه ته‌له‌فزیونی (تأمیم) دووباره داوای لێ‌بووردن له مامۆستا ئه‌كه‌ین ....

● **چیترت هه‌یه ...**

– ئه‌لێم ... با هه‌ر چۆنێك بێ ئیش بكه‌ین بۆ ئه‌وه‌ی بتوانین هونه‌ری كوردی ئاشنای هه‌موو لایه‌ك بكه‌ین .. . چونكه ئه‌مه كارێكی پیرۆزه‌و ئه‌مه هونه‌رمه‌ندانه‌یه ...

هه‌ردوو رژێمی –پاشماوه

راوونانیان ده‌كه‌ن .

ئه‌وه‌ی شایانی باسه له‌م دواییه‌دا به‌حرین روو به‌رووی پیلانێكی ئاژاوه چیه‌كان بوو كه له ئێران مه‌شقیان پێ‌كرابوو مه‌به‌ستی ئه‌و پیلانه ئه‌وه بوو ئاسایشی ناوچه‌كه بخاته مه‌ترسیه‌وه .

سه‌رۆكی فه‌رمانده موهێب روكن صدام حسین، پاشماوه

ده‌هێنێو ده‌بێ دوو سه‌عات به‌پێ بڕوات تا بگات‌و سه‌ركرده‌كه‌ی ده‌بینێ‌و لێی ده‌پرسێ كوڕم ئه‌و مرشه‌كه‌ت بۆ چیه ، ئه‌ویش ده‌لێ قوربان چومه ماله‌وه له‌گه‌ل خۆمدا هێنام بۆ ئه‌وه‌ی سه‌ری ببڕین تاوه‌كو له‌گه‌ل براكانمدا به یه‌كه‌وه بیخوێن ، براكانیشی مه‌به‌ستی ئه‌و سه‌ربازانه‌یه كه له گه‌لیدان .

ئایا فارسه‌كان مانای مرۆڤایه‌تی وا له په‌یوه‌ندی‌یه –كانی نێوانیاندا هه‌یه یان كه‌وتوونه‌ته خواردنی یه‌كتری‌و هه‌ركه‌سه‌یان ده‌یه‌وێ له‌سه‌ر لاشه‌ی براو هاورێكانی تۆزێك له بالای خۆیان زیاد كه‌ن با عه‌ره‌به– كان گوێیان لێ‌بێت ئه‌وانه‌ی وه‌ك سه‌یركه‌ر راوه‌ستاون ئه‌ترسن یاخود قایلن به‌و ژیانه‌ی كه به‌وان قایل نیه.

با ئه‌وانه‌ی به جنسیه عه‌ره‌بن گوێیان لێ‌بێ كه یه‌ك ریزوه‌ستاون له ده‌سیسه‌و ده‌ست‌درێژی‌و غه‌دردا له‌گه‌ل دوژمنه‌كانی عیراق‌و دوژمنه كانی نه‌ته‌وه گوێیان له‌م نموونانه بێت‌و بزانن عیراق بالاو سه‌ری ناچه‌مێننه‌وه‌و به ئازایه‌تی ده‌جه‌نگێ تا دوژمن باوه‌ر به هه‌موو مافه‌كانمان به‌بێ كورتی ده‌هێنێ‌و ئێمه ناترسین چونكه خودامان له‌گه‌لدایه‌و دلنیاین كه ویژدانی هه‌موو عه‌ره‌به دلسۆزه‌كان له هه‌موو خاكی عه‌ره‌بدا له‌گه‌لمان‌و ئالای عه‌ره‌بی سه‌ربه‌رز كه له هه‌موو شه‌ره پیرۆزه –

كانیاندا به‌رز بوونه‌وه ئه‌مرۆ چه‌سپاو سه‌ربه‌رزه كه له خاكی عیراقدا رووده‌دات‌و به ته‌قه‌للای دلێرانه‌ی عیراقی – یه‌كان له ده‌ره‌وه‌ی خاكی عیراق بۆ به‌رگری له خاكی عیراق‌و ئابڕوی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌ب‌و با هه‌موو بزانن‌و تێ‌بگه‌ن كه وزه‌ی عیراق له‌بن نایه‌ت چونكه له رووكه‌شی زه‌وی‌یه‌وه نه‌هاتووه به‌لكو له قوولایی مێژوو قوولایی ویژدان‌و قوولایی خاكی‌وه‌یه .

ئێمه كه ئه‌م قسه‌یه ده‌كه‌ین باوه‌ڕێكی موتله‌قمان هه‌یه‌و به باوه‌ڕی پته‌وو سه‌خته‌وه ده‌لێین ئه‌مرۆ به‌هێز ترین له سال‌و نیوێك كه چووینه شه‌ڕه‌وه به پشتیوانی خودا دوای سێ مانگ له ئه‌مرۆ به‌هێز تر ده‌بین‌و دوای شه‌شی مانگ له ئه‌مرۆ به‌هێز تر ده‌بین‌و با هه‌موان بزانن له‌گه‌لیاندا هه‌موو ده‌زگاكانی زایۆنی‌و ئیمپریالی كه پروپاگه‌نده‌ی ئه‌وه ده‌كه‌ن ئێران وه‌ك ئه‌وان ده‌لێین هاتنه پێشه‌وه‌یه‌كی دیاری له ماوه‌ی شه‌ش مانگی دواییدا وه‌ده‌ست هێناوه‌و ئه‌گه‌ر ئێران بسێتینی ده‌ست كه‌وت كه پارچه‌یه‌كی بچووكه‌و دوای ئه‌وه‌ی كه یازده هه‌زار كوژراوی دا ئێمه له كه‌رتی ناوه‌راست خاكی نوێمان خسته سه‌ر ئه‌و خاكه‌ی كه لێی بووین‌و سه‌ركرده‌كانی ئێران ئه‌مه چاك ده‌زانن‌و با به سه‌ر – كرده‌كانیان بلێن به‌لام له‌وانه‌یه ئه‌گه‌ر پێیان بلێن تێ‌نه‌گه‌ن به‌لام راستیه‌كه ئه‌وه‌یه .. ئه‌م پیاوانه شایسته‌ی ئه‌وه‌ن‌و ئه‌وانه‌شی كه له سوپای عیراقی ئازادا وه‌ك ئه‌مان‌و هه‌موو كه‌سێكی تر شایسته‌ی هه‌لگرتنی نیشانه‌ی شه‌ره‌فمه‌ندین له نه‌وه‌كانی پیاوانی به باوه‌ڕی جه‌نگاوه‌ر له مێژووی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌بدا به‌ر له ئیسلام‌و دوای ئیسلام له پێشه‌وه‌ی خه‌لك ئێمه به‌رله كه‌سانی تر شایسته‌ی ئه‌وه‌ین نه‌وه‌ی ئه‌و پیاوه دیاره به باوه‌ڕانه بین كه ئالای ئیسلامیان هه‌لگرتوو مرۆڤایه‌تیان له كۆیله‌یه‌تی رزگار كردوو فارسه‌كانیان له كۆیله‌یه‌تی‌و وه‌همی ئه‌و كاته رزگار كرد ئێمه زیاتر له هه‌موو كه‌سێكی تر شایسته‌ی هه‌لگرتنی نازناوی نه‌وه‌ی ئه‌و پیاوه دلێرانه‌ین .

پیرۆزبایی خوداتان لێ‌بێ ئه‌ی پیاوه‌كان پیرۆزی خوداتان لێ‌بێ له باوكتان‌و دایكتان كه ئێوه‌یان بوو ئێمه دلنیاین هه‌روه‌كو وتمان تیشكی رۆژ به هه‌موو رووناكیه‌وه هه‌ستی پێ ده‌كه‌ین‌و ئه‌وانه‌شی كه ده‌یانه‌وێ رۆژی نوێی عیراق بكوژێننه‌وه ده‌لێیم تیشكی رۆژ بۆیه له عیراق هه‌لهات بۆ ئه‌وه‌ی عه‌قلی عه‌ره‌ب رزگار كات‌و ده‌روون‌و ویژدانیان له ترسی پاك بكاته‌وه‌و ئه‌و رۆژه‌ش هه‌لهاتووه‌و مێژووی داهاتوو یادی هه‌موو جه‌نگاوه‌رێكی عیراق به شه‌ره‌ف‌و ئازایه‌تی‌و هوشیاری‌یه‌وه ده‌كاته‌وه رۆله‌یه‌كی ئازاو مه‌ردی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌ب بووو عیراق‌و ئه‌م جه‌نگه‌ی سه‌ره‌تای كاروانی نوێی عه‌ره‌به‌و سه‌ره‌تای راپه‌رینی نوێی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌به‌و هه‌روه‌ها سه‌ره‌تای هه‌لس‌وكه‌وتی به‌رپرسیاری‌یه له‌گه‌ل شه‌رفی عه‌ره‌ب‌و به‌ره‌وه‌ندی عه‌ره‌ب ، خودا لێتان پیرۆز كات‌و هیوام سه‌ربه‌رزیه بۆتان چونكه هیچ شتی له سه‌ر به‌رزی پیرۆز تر نیه ره‌زامه‌ندی خودا نه‌بێ‌و ئه‌مه‌شی به‌وه دێته دی كه مرۆڤ به جدی‌و دلسۆزی كار بكات‌و قوربانی بدات له‌پێناوی گه‌ل‌و نه‌ته‌وه‌و نیشتماندا سه‌ركه‌وتوو بن .

● **مه‌رسومی كۆماری**

ئه‌مه‌ش ده‌قی ئه‌و مه‌رسومه‌یه كه به‌پێی ئه‌وه ، مه‌دالیای ئازایه‌تی به جه‌نگاوه‌ره پاله‌وانه‌كان به‌خشرا :

به ناوی خوای گه‌وره‌و میهره‌بان بۆ رێزنان له هه‌لوێستی پاله‌وانی‌و ئازایه‌تی دیاری ئه‌و ئه‌فسه‌رو جه‌نگاوه‌رانه‌ی ناویان له خواره‌وه‌یه بۆ به‌رگری كردن له شه‌ره‌فی نه‌ته‌وه‌و ئابڕوو سه‌ربه‌رزی دژی فارسی ره‌گه‌زپه‌رست‌و دوژمن‌و به پێی ئه‌حكامی هه‌ردوو ماده‌ی دووو سێ یاسای مه‌دالیای ئازایه‌تی ژماره ١٤ی سالی ١٩٨١ به‌م جۆره بڕیارماندا ئه‌م ئه‌فسه‌رو جه‌نگاوه‌ره‌برانه‌ی ناویان له خواره‌وه‌یه مه‌دالیای ئازایه‌تیان پێ‌ده‌به‌خشرێ :

١ – مقدمی هـ.ت فنر زبن حسن .
٢ – رائدی پیاده حمید رمضان عبدالله .
٣ – نه‌قیب هـ.ت احمد كاظم مصطفی .
٤ – نه‌قیب هـ.ت سعد تركی هزاع .
٥ – نه‌قیب هـ.ت جبار ظاهر نصیف .
٦ – نه‌قیب هـ.ت رحیم مهدی صالح .
٧ – نه‌قیب هـ.ت خلیل علی حمود .
٨ – نه‌قیب هـ.ت مزهر محمد حسن .
٩ – نه‌قیب هـ.ت علی حسین محمد .
١٠ – ملازمی ئیداری یاسین طرید كربدی .
١١ – ملازمی هـ.ت عذاب راجی مندل .
١٢ – ملازمی هـ.ت مهاوش رشید محمود .
١٣ – ملازمی هـ.ت نصیف جاسم خمیس .
١٤ – ملازمی هـ.ت عبدالمجید سلیمان عبدالله .
١٥ – ملازمی هـ.ت حمید دعیر جبر .
١٦ – ملازمی هـ.ت حسین عبدالامیر .
١٧ – ملازمی هـ.ت احمد محمد احمید
١٨ – ملازمی مجندی پزیشكی نوری علی سلیمان.
١٩ – ملازمی هـ.ت نبیل جمیل محمد .
٢٠ – ملازمی هـ.ت شاتی عزیز نصیف .
٢١ – ملازمی هـ.ت طارق قادر جرجیس .
٢٢ – ملازمی هـ.ت طعمه علیوی لهو .
٢٣ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت تحسین ابراهیم غنی.
٢٤ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت رشاد داحن شنین.
٢٥ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت محسن ابو سوده عبود .
٢٦ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت علی محمود حلو.
٢٧ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت حسین احمد حسن.
٢٨ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت فاخر محمد خریبط.
٢٩ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت عبدالكریم كاوری .
٣٠ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت محمد نجم عبدالله .
٣١ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت محسن عبدالرضا .
٣٢ – جێگری ئه‌فسه‌ری هـ.ت مهدی جبرائیل ابراهیم .
٣٣ – جێگری ئه‌فسه‌ری پیاده حسن ناصر خضر .
٣٤ – جێگری ئه‌فسه‌ری بربن‌یێچ كاظم كاطع ثانی .
٣٥ – جێگری ئه‌فسه‌ری ئالی محمد كاظم ناصر .
٣٦ – سه‌رۆك عریف هـ.ت سعدون حمیدحسون.
٣٧ – سه‌رۆك عریف هـ.ت عیدان صالح مهدی.

له‌سه‌ر وه‌زیری به‌رگری‌یه ئه‌م مه‌رسومه جێبه‌جێ بكات .

صدام حسین
سه‌رۆك كۆمار

ئه‌مه‌و سه‌رۆكی فه‌رمانده صدام حسین بریاری‌دا مقدم ركن زهیر یونس علی پله‌یه‌كی زیاتر بدرێتێ چونكه له‌بال بریندار‌بونیشیا چه‌ندان جار سووربوه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی به‌شداری جه‌نگ بكات بۆبه‌رگری له‌سه‌ربه‌رزی نیشتمان .

له‌كاتی به‌خشینی مه‌دالیاكاندا به‌رێزان فریق روكنی یه‌كه‌م عدنان خیرالله وه‌زیری به‌رگری جێگری سه‌ركرده‌ی گشتی هێزه چه‌كداره‌كان‌و طارق حمد العبدالله ئه‌مین سری ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش‌و فریق روكن سه‌ره‌كی ئه‌ركانی سوپا ئاماده‌بوون .

محمد یاسین – پاشماوه

١٩٨١ له یاری ئاسن هه‌لگرتن‌دا ....

– **باشه بۆ له ئۆلەمپیاتی مۆسكۆ تووشی ئه‌م شكۆزاوی‌یه بووی ، وه‌ك رۆژنامه‌ی (الریاضی) ده‌ڵێ :** – .

× ئه‌وه‌ی راستی‌بێ ده‌وره‌ی ئۆلەمپی مۆسكۆ به نسبه‌تی من شتێكی زۆر نوێ بوو له جیهانی وه‌رزشیما ... له بیرپست نه‌چێ من بچووكترین یاری– زان بووم له یاری ئاسن هه‌لگرتن‌دا له ئۆلەمپیاتی موسكۆ ... چه‌ند شتێكی تریش ...

– **له كام پاله‌وانیه‌تی زیاتر توانیت خاڵ وه ده‌ست بێنی ...**

× له پاله‌وانیه‌تی (لینیانو) له ئیتالیا كه ئێمه پێنج یاری‌زان بووین نوێنه‌رایه‌تی عیراقمان ده‌كرد ، كه‌چی ته‌نها من توانیم خاله‌كان وه‌ده‌ست بهێنم‌و عیراق یه‌كه‌م بێ له جیهاندا . . . ئه‌مه یادگارێكی شیرینه‌و له بیرم ناچێته‌وه.

– **بێجگه له وه‌رزش هیچ ئاره‌زوویه‌كی ترت نیه ...؟**

× چۆن نیمه .. . .خوێندنه‌وه‌ی كوردی‌و .. زۆر به ئاواتیشم زمانی ئینگلیزی فێر ببم به باشی .. . حه‌زیش له هونه‌ر ده‌كه‌م له هه‌موو ئاهه‌نگ‌و شانۆگه‌ری‌یه‌ك ئاماده ده‌بم ... به‌رنامه‌كانی ته‌له‌فزیونیش فه‌رامۆش ناكه‌م ....

– **به‌شداری كردنی داهاتووت ....**

× ئه‌وه‌ی راستی‌بێ له مانگی یه‌كه‌مینی سالی ١٩٨٢ ده‌چینه ئه‌لمانیای دیموكراتی بۆ به‌شداری كردن له پاله‌وانیه‌تی جیهانی ئه‌م ساله .. ..

– **چیتر**

× ده‌مه‌وێ بلێم با زیاتر ریز له خاوه‌ن به‌هره‌كان بگیرێ ، چونكه ئێمه خزمه‌ت ده‌كه‌ین ....

دواجار رێزو سوپاسیشم بۆ رۆژنامه‌ی (هاوكاری) ئازیز كه ئه‌م ئه‌ركه نه‌ته‌وه‌یی‌یه‌ی گرته ئه‌ستۆو به سه‌ری كرده‌وه . . . خۆشه‌ویستیم بۆ ئێوه ...

– به‌لێ (محمد یاسین) ئه‌و گه‌نجه رووخۆشه بوو ، هه‌ر زووبه‌زوو هه‌موو ئه‌و وێنه‌و مێدالیایانه‌ی بۆ ده‌رهێناین‌و ئه‌و گوتارو رۆژنامه كوردی‌و عه‌ره‌بی‌و به‌یانه‌ی نیشان داین كه له سه‌رئه‌ویان نووسیبوو... جا با ئه‌میندارێنی گشتی رۆشنبیری‌و لاوانی ناوچه‌ی كوردستان‌و لیژنه‌ی ئۆلەمپی نیشتمانی ئه‌م یاری‌زانه فه‌رامۆش نه‌كه‌ن‌و پشتگیری بكه‌ن ...

بۆزانین

ده‌زگای گشتی چیمه‌نتۆی باكوور پرۆژه‌ی كارگه‌ی كیسه‌ی كاغه‌ز، له تأمیم راده‌گه‌یه‌نێت كه‌وا قۆنته‌راتێكی نهێنی بۆ كاروباری ئه‌ندازیاری مه‌ده‌نی پرۆژه‌كه‌یه ، به پێی ئه‌و مه‌رج‌و مواسه‌فاته‌ی كه ئه‌توانرێت له‌لای لێپرسراوی دارایی پرۆژه‌كه له كارگه‌ی چیمه‌نتۆی سه‌رچناره‌وه ده‌ست بكه‌وێت به‌رامبه‌ر به به‌شدار بوون به (٥) دینار كه نادرێته‌وه ، ئینجا ئه‌و كه‌سانه‌ی كه ئاره‌زوویان هه‌یه له به‌شدار بووندا له‌و قونته‌راته نهێنی‌یه‌داو مه‌رجه گشتی‌و سه‌ره‌كیه‌كانیان تێدایه‌و بروانامه‌ی دابه‌شكر– دنیان پێ‌یه با ته‌نده‌ره‌كانیان بخه‌نه زه‌رفێكی مۆر كراوه‌و پێشكه‌شی سكرتێری ده‌سته‌ی راوێژكاری بكه‌ن له كارگه‌ی چیمه‌نتۆی سه‌رچنارو له پشتی زه‌رفه– كه‌ش ئه‌م ناونیشانه بنووسرێت :

(قۆنته‌راتی نهێنی كاروباری ئه‌ندازیاری مه‌ده‌نی بۆ پرۆژه‌ی كارگه‌ی كیسه‌ی كاغه‌ز له تأمیم هه‌روه‌ها ده‌بێ بارمته‌ی سه‌ره‌تایی له‌گه‌لدا بێت كه (٢) هه‌زار دیناری كاشه یاخود چه‌كێكی بانق یان له شێوه‌ی كه‌فاله‌تی بانق‌دا بێت‌و دوای ته‌واو بوونی قۆنته‌راته‌كه ده‌گه‌ڕێنرێته‌وه بۆ خاوه‌نه‌كه‌ی، ئه‌وه‌ی شایه‌نی باسه پرۆژه‌كه به‌وه‌وه پابه‌ند نی‌یه نزمترین ته‌نده‌ر له رووی نرخه‌وه قبوول بكات ، له‌دوواییدا پاره‌ی بلاو كردنی ئه‌م بۆ زانینه‌و مۆر كردنی رێككه‌وتنه‌كه‌و ئه‌و شتانه‌ی تریشی كه په‌یوه‌ندیان به‌م بۆ زانینه‌وه هه‌یه ده‌كه‌وێته ئه‌ستۆی ئه‌و كه‌سه كه قۆنته‌راته‌كه‌ی بۆ ده‌رده‌چێت ، دوا ماوه‌ش بۆ وه‌رگرتنی ته‌نده‌ره‌كان له كۆتایی ده‌وامی ره‌سمی رۆژی ١١ – ٢ – ١٩٨٢دا ده‌بێت .

ناجی عزت جاف
به‌رێوه‌به‌ری گشتی ده‌زگای چیمه‌نتۆی باكوور پرۆژه‌ی كارگه‌ی كیسه‌ی كاغه‌ز له تأمیم

له یادی سه‌دو – پاشماوه

ناو شاره ، ئه‌مه‌ش به‌تایبه‌تی له رۆمانی «سزاوتاوان »دا ده‌بینرێ ، وه‌نه‌بێ له وه‌سفی ژیانی هه‌ژاراندا به‌شێوه‌یه‌كی ته‌قلیدی له راده‌ی ژیانیان‌و دژایه‌تی‌یه كۆمه‌لایه‌تی‌یه‌كان بدوێ كه بوونی هه‌ژاران دیاری ده‌كا .. به‌لكو زیاتر بایه‌خ به جیهانی ناوه‌وه‌و ره‌ووشتیان ده‌دا ، گیرو – گرفتی كۆمه‌لایه‌تی‌ی هه‌ژاران له‌لای دیستۆیڤسكی‌دا له نێوان گیروگرفتی ئه‌خلاقی‌و نه‌فسی‌دا خۆی ده‌بینێته‌وه، جیهانی ناوه‌وه‌ی پاله‌وانه – كانیش دنیایه‌كی گرانو ئالۆزه ، وا دیار ده‌كه‌وێ كه سیفاتی خۆپه‌رستی‌و نه‌خۆشی ده‌روونی‌و بێ‌ئاگایی له‌و پاله‌وانانه‌دا هه‌یه ، كه‌چی له هه‌مان كاتدا به گیانێكی مرۆڤانه‌و قوربانی دان‌و بیروباوه‌ڕو ویژدانی زینده‌و به هه‌ستێكی پاكه‌وه هه‌لس‌و – كه‌وت له‌گه‌ل ده‌ورووبه‌ره‌كه‌ی‌و ژیانه‌كه‌ی خۆی‌دا ده‌كات .

دوا رۆمانی دیستۆیڤسكی – برایانی كارامازۆف –ه كه به گرنگترین رۆمان له ریزی رۆمانه‌كانی دیكه‌یدا ده‌ژمێررێ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به گشتی بیروباوه‌ڕی كۆمه‌لایه‌تی‌و ئه‌خلاقی‌و فه‌لسه‌فی‌ی نووسه‌ری تێدا ده‌رده‌كه‌وێ .

« ئه‌لبێرت كامۆ» ی ئه‌دیبی عه‌به‌سی‌ی فه‌ره‌نسی ده‌رباره‌ی دیستۆیڤسكی ده‌ڵێ «هه‌موو پاله‌وانه‌كانی دیستۆیڤسكی له مانای ژیان ده‌پرسن ، بۆیه به مرۆڤی هاوچه‌رخ داده‌نرێن ، له هه‌موو كاره‌كانی‌دا دله‌راوكێی به‌رده‌وامی رۆژانه‌مان ده‌دۆزینه‌وه » .

وێنه – پاشماوه

– له هونه‌رمه‌نده كورده‌كان له‌گه‌ل كامیاندا ئاشنایه‌تیت بووه ؟

– حه‌سه‌ن زیره‌كی هونه‌رمه‌ند برا‌ده‌رم بوو ، چه‌نده‌ها شه‌ومان داوه‌ته ده‌م رۆژو به‌یه‌كه‌وه چریكاندومانه‌و گۆرانیمان وتووه ، حه‌مه‌ی مامل‌ی ، ده‌نگه‌كه‌یم له‌لا وه‌ك شتێكی تاسوقه‌و تایبه‌تێتی– یه‌كی خۆی هه‌یه ، ئه‌وه مامۆستا عه‌لی مه‌ردان هه‌ر باسناكرێ و چه‌ند جار به خزمه‌تی گه‌یشتووم ... له هونه‌رمه‌ندانی خۆشمان برا‌ده‌ری‌و ناسیاوی هونه‌ریم له‌گه‌ل زۆریان هه‌یه .

Institut kurde de Paris

ئەم کیژۆلە جەنگاوەرە

بەشداری کردنی کۆمەلانی خەلك لە جەنگی ڕەواماندا دژی رژێمی بۆگەنی ئەمرۆی تاران، ئەوەمان بۆ دەردەخات کە ئێمە خاوەن مافین دەبێ بجەنگین بە گیانێکی پیرۆزو مەزنەوە لە پێناوی سەرفرازی و پارێزگاری کردن لە وولاتەکەمان....

لە بارەگای یەکێتی ئافرەتانی هەولێر کیژۆلەیەکی کورد چەکی لە لە شانەو داوای ئەوە دەکات کە شانبەشانی براکانی لە سەنگەری مانونەماندا شەڕ بکات بۆ نەمانی ئەم ئەم رژێمە کە ئەمرۆ لە ئێراندا بالی کێشاوەو نەخشەی دیکتاتوریەتی خۆی دەنەخشێنی . ...

- رۆژ باش خوشکێ

● رۆژ باش

- ناوت چیە ..

● ربیعه مجید محمد .. ئەندامی یەکێتی ئافرەتانی هەولێرم ...

- ئەم چەکەت بۆ لەشانە،

● ئەی تابێ ئەمرۆ گەلی عیراق بە دەستێك کار بکات و بە دەستەکەی تر چەك هەلگرێ ... چونکە خۆت دەزانی رژێمی ئێران بە زۆرەملی شەڕی هێنایە هەموو لایەك بجەنگین بۆ پارێزگاری کردن لە وولات و سەندنەوەی ئاوو خاکمان .

- یانی ئامادەی بچیت بۆ جەنگ ...

● بەشداری کردنمان ، دەبێ بەشداری کردنێکی ئازایانە بێ ، هەرچی دەمانێك پێویستی‌یان بە ئێمە هەبێ ئامادەین ....

- دەوری ئافرەت چۆن دەبینی لەو جەنگە ...

● ئافرتیش وەك هەموو کۆمەلانی خەلك دەوری سەرەکی خۆی بینیووە .

- ئاواتت لە ژیانا چیە .

● ژیان هەمووی ئاواتە .. بەلام سەرفرازی گەل ئاواتێکی گەورەی منە ...

ناظم دلبەند
نووسینگەی هەولێر

چاپکراوی نوێی دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی

● نالی لە دەفتەری نەمری‌دا ●

لە نووسینی دوکتور مارف خەزنەدار ، ژمارەی نۆیە لە زنجیرەی لێکۆلینەوەو لە ٢٧٠ لاپەڕەی قەوارە گەورەدا .

● زاری زمانی کوردی ●

لە نووسینی مامۆستا محمد امین هەورامانی ، ژمارەی سێیەمە لە زنجیرەی زمانەوانیداو لە ٣٢٨ لاپەڕەی قەوارە گەورەدا .

● گەوهەری ●

بریتی‌یە لە گۆرانی‌یەکانی هونەرمەندی نەمر حسن زیرەك و کاك عثمان شارباژیری کۆی کردۆتەوەو لە سەری نووسیوە . بریتی‌یە لە ٣٧٠ لاپەرەی قەوارە گەورە .

● رینووسی کوردی ●

لە نووسینی مامۆستامصطفی نەریمان ژمارەی پێنجەمە لە زنجیرەی زمانەوانی و لە ٦٨ لاپەڕەی قەوارە مامناوەندیدا .

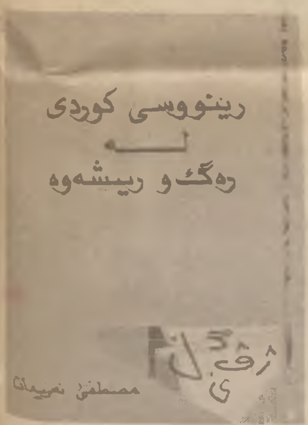

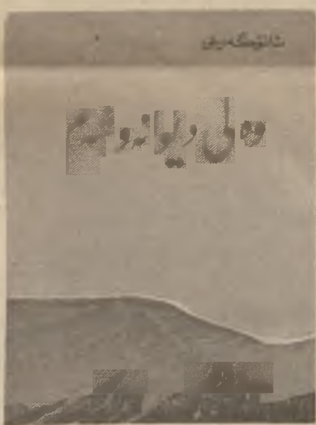

● وەلی دێوانەو شەم ●

[illegible] دەربارەی وەلی دیوانەو شەم و کاك محمد عبدالرحمن زەنگەنە هونیویەتیەوەو ژمارە (٥)ی زنجیرەی شانۆگەری‌یە .

لە یادی سەدو شەست سالەی لە دایك بوونی «دیستۆیڤسکی»دا

سەدو شەست سال بەسەر لە دایكبوونی نووسەری ڕووسی‌ی مەزن- فیۆدۆر دیستۆیڤسکی‌دا تێپەڕی ، لە یەکێتی سۆڤێت و زۆربەی ولاتەکانی دیکەدا یادی ئەم مرۆڤە گەورەیەیان کردەوەو ئاهەنگیان بۆ گێڕاو بە هەموو شێوەیەك نرخیان پێدا .

دیستۆڤسکی لە ٣٠ی تشرینی یەکەمی سالی ١٨٢١دا لە مالێکی هەژارو بێدەرەتاندا چاوی بۆ ژیان هەلێناوەو ، لە سالی ١٨٨١دا کۆچی کردووە ،

بە یەکێك لە رۆماننووسە زۆر چاکەکانی رۆمانی کلاسیکی رووسی دەژمێررێ و رۆمانەکانی جێگایەکی تایبەتی و گرنگی - یەکی زۆریان لە مێژووی رۆمانی ڕووسی‌دا هەیە ، بەلکو لە هەموو رۆمانی جیهانیشدا ، رۆمانەکانی لە ریزی ئەدەبی جیهانی دادەنرێ و بۆ گەلێ زمانی جیهانیش وەرگێرراوە ، گرنگترینی رۆمانەکانی : « سزاو تاوان ١٨٦٦ » و« گێل ١٨٦٩»و «هەرزەکار ١٨٧٥»و «برایانی کارامازۆف ١٨٨٠ » .

دیستۆیڤسکی لە چلەکانی سەدەی نۆزدەهەمدا هاتە نێو مەیدانی ئەدەبەوە ، شێوەی هونەری نوێی لە رۆمانی « هەژارەکان»دا دەردەکەوێ کە یەکەم رۆمانێتی و لە سالی ١٨٤٥دا نووسیویەتی ، لەو رۆمانەدا دیستۆیڤسکی باسی ناوەوەی پالەوانەکان دەکاو وێنەیەك لە ژیانی واقیعی ئێستاو داهاتووی ژیانی ئەو سەردەمەی رووسیا بەدیار دەخا، زۆربەی ئەو بابەتانەی لە رۆمانەکانی‌دا باسی دەکا . وەسفی ژیانی هەژارانی

بروانە ل : ٧

لە دەرەوەی سنوور

ڤاتیکان

مۆزەخانەو دەولەت

● نەژاد ●

● هەر لەو ساکەوە کەئەو ناوەم بیستووە ، « دەولەتێك رووبەری هەموو خاکەکەی لە نیو کیلومەتری چوار گۆشەیی‌ڕەت ناکاو دانیشتواویشی تەنها (٤٠٠) کەسە ! »زۆرم حەز لێ‌بووە لەبارەی ئەم دەولەتە عەجایبە شتێ‌بزانم ، خۆ ئەگەر بە خودی خۆیشم رێك‌بکەوێ بچم‌ببینم ئەوە خەونێکە بۆخۆی .. بەلام دەشێ خەونێکی مەحال نەبێ ، (وەك هەروایش بوو ..)

ئیتر ئادەمیزاد وایە کە ناوی کەسێ یا شارێکی بەرگوێ دەکەوێ لە خەیالی خۆی چەهرەو سیماو هێلێکی گشتی شێوەو روخساری، بۆ دادەنێ ، من بۆ خۆم وام .. خۆ زۆر جارانیش سەیر دەکەی پێشبینیەکە راست دەردەچێ و جاریش هەیە بە پێچەوانەوە ، بە هەر حال .. من وێنەیەکم بۆ ئەو (ڤاتیکان)ەی حالی‌حازری لە مێشکما دروست کردبوو ، نالێم تەواو ، بەلام هەندەش لە یەك دوور نەبوون .

● سەعاتی (١٠) دەی بەیانی زستانە رۆژێکی کانوون بوو ، ئێمە پێنج شەش برادەر بووین ، لە نزیکی ئێزگەی شەمەندەفەری روما (ستاتسیۆن) سواری پاسی بووین، لەوان وەختانەش‌دا بە هۆی جێژنی سەری سال و جێژنەکانی تر هەموو سالی لە تەواوی دنیای مەسیحی‌دا رووی تێ‌دەکەن لە وێستگەدا دابەزین یەکسەر بەرەو گۆڕەپانی (سانتاپێریا) پێچمان کردەوە . ئەم گۆڕەپانە کە دەکەوێتە پێش دەرگای (پالاتسۆ) وە قوللەیەکی لە نێوەراستدایە لەم سەرو لەو سەریشی دوو ئاوپژێن کە بە لایان ڕادەبوری شتێکی ئاساییە بروشکە ئاوت وێ دەکەون .

بێینەوە سەر دەرگای (پالاتسۆ) : ئەم دەرگایە دوودەری‌یە گۆیا وەختی خۆی لە سەرەتای سەدەی شازدەهەمدا بە فەرمانی

بروانە ل : ٧

چیرۆك بۆ مندالان

ناکۆکی وەرزەکان لە بەرچی بوو؟

. . . رۆژێك لە رۆژان شتێك روویدا لە نێوانیاندا گومان نە ئەکرا بەو جۆرە بێت !!

بۆیە لە کاتێکی ناوەختدا کۆبوونەوە هاوین ووتی :

من ئەبم بە سەرۆکتان چونکە من وەرزی بەروبوومو دانەوێلەو بەرگی هەژارانم هەر منیشم کە رۆژ لەو وولاتە دوورانەوە دەهێنمەوە بۆ خەلکی دوای ئەوەی کە زستان لێی شاردبوونەوە .

- زستان دەستی کرد بە بۆلەبۆل و نەڕاندی :

ئەم قسانە چی‌یە ؟ من خاوەنی گەورەیی‌و بەزەیی‌م ئەوە نیە من ئەو هەموو بارانەی رەحمەتە ئەرێژم بە سەر خەلکاو کێلگەکانیان بۆ ئاو ئەدەم ، ئەگەر من نەبم کشت و کال نابێت ، بەراستی هەر من شایانی سەرۆکایەتیم ...

ئینجا پاییز هەستاو هاواری کرد :

دیارە ئێوە من بە هیچ نازانن ، یاخود خۆتان گێل دەکەن ، من بەربەرەکانی لەگەل گەورەترین دارو دەوەندا دەکەم ، هەرکە من دێم ئەوان ئەلەرزن‌و گەلاڕێزان دەست پێ‌دەکەن، کەواتە من بۆ نەبم بە سەرۆك ؟

دوای ئەوان دەوری بەهار هات‌و لە سەرخۆ ووتی .

براکانم باپێتان بلێم : من وەرزێکی جوان‌و لای هەمووان خۆشەویستم ، گولالەو نێرگز لە منا ئەپشکوێن ، بەراستی هەر من بۆ سەرۆکایەتی دەشێم.

هاوڕێ ئەشیلانەکانم ئەمە بوو ناکۆکی نێوان وەرزەکان ، بۆیە لە دوایدا رێککەوتن لە سەر ئەوەی پەنا بەرنە بەر « رۆژ » تا چارێکیان بۆ بدۆزێتەوە .. رۆژ ووتی :

ئەم مەرجانەی کە ئێستا دەیژمێرم لە هەر کامتاندا ببێت ئەوەتان شیاوی سەرۆکایەتی‌یە هەموو ووتیان ئەو مەرجانە چین ؟

رۆژ ووتی :

ئەبێ سەرۆکی وەرزەکان ساردی‌و گەرمی‌و بووژانە - وەو هەورو باران‌و خۆشەویستی‌و سەیران‌و کشت‌و کال‌و دانەوێلەی تێدا بێت .

هەموو بێدەنگ بوون دوای نەختێك هاوین ووتی: من گەرما دەهێنم ، زستان ووتی : منیش هەورو باران‌و ساردی ، بەهاریش ووتی : منیش خاوەنی خۆشەویستی‌و سەیران‌و گولالەو نێرگزو پەپوولەی بال رەنگینم ، پاییزیش ووتی ، منیش خاوەنی بووژانەوەو دانەوێلەو پاشەکەوت کردنی پێویستی‌یەکانی وەرزی زستانم ، ئینجا زۆر لە سەرخۆ پێی ووتن :

ئێ... ئێ ئێوە هەریەکەی چەند مەرجێکتان تێدایەو هەموو مەرجەکان لە هەموو - تاندا کۆدەبێتەوە هەمووتان بە یەکەوە ئەتوانن سەرۆکایەتی ببەن بەڕێوەو هەریەك خەریکی کاری خۆی بێت ، بەلێ بەو جۆرەش دەتوانن سالێکی پڕ بەروبوم‌و پڕشادی‌و خۆشی بۆ خەلکی برازێننەوە .... وەرزەکان ووتەکانی « رۆژ »یان بە دل بوو ، بڕیاریاندا لە سەر رێرەوەکەی ئەو بڕۆن بەڕێوەو ناکۆکی نەما لە نێوانیاندا .. ..

گۆڕینی

محمد صالح عبدالکریم

چاپکراوی نوی بۆ مندالان

لە بلاو کراوەکانی ئەمینداریتی گشتی رۆشنبیری‌و لاوانی ئۆتۆنۆمی‌ناوچەی کوردستان چاپکراویکی خنجیلانەورەنگاورەنگ بە ناوی «تۆپە زەردەکە » بلاو بۆتەوە بۆمندالە ئازیزەکانمان .

« تۆپە زەردەکە »بریتی‌یە لە پێنج چیرۆکی بچوك‌و خۆش لە نووسینی‌زەکەریا تامیرو برادەر کاك محمود زامدار چیرۆکەکانی کردوە بە کوردی .

شیعر : بۆمندال

مامۆستا

لەتیف هەلمەت

مامۆستامان پێی وتین
ناوی وولات بنووسین
بە پیتی رازاوەو جوان
نووسیم ناوی نیشتمان،
ناوی وولات بە تامە

وەك هەنگوین‌و شەمامە
مامۆستا فێری کردین
ناوی وولات بنووسین
مامۆستامان هەر بژین
کە نووسینیان فێرکردین

هاوکاری

دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
بەغداد / شەقامی الخلفاء / مەیدانی خەلانی

تەلەفوون
٨٨٧٥٧٩٥
پێنج خەت

Institut Kurde de Paris

بریاری میژوویماندا بۆ گێرانەوەی دەستەڵاتیی ئەوۆتان لەسەر خاکو ناوەکمانو بە توانا لێهاتنەوە دژی هەرکەسێ دەوەستێن بەربەستی ئەم بریارە میژوویە رەوایەکات .
سەرۆکی فەرماندە
صدام حسین

● الخميس ١١/٢/١٩٨٢ العدد ٦٢٤ ●

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەرە
٢٥ فلسە

هاوکاری
التضامن

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥ / ٥ خەت
سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی
بەرێوەبەری گشتیو سەرنووسەر
اسماعیل رسول

● پێنج شەممە ١١/٢/ ١٩٨٢ ژمارە ٦٢٤ ●

کاتێ جەنگی رەوامان پێ دەنێتە مانگی هەژدەهەمینەوە

جەنگاوەرانی سوپای دلێر سەرکەوتنی زیاتر بەدەست دەهێننو هێزەکانی دوژمن تەفروتونا دەکەن

هیزە نەبەردەکانی سوپای عیراقی دلێر ، لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا سەرکەوتنی نوێی بەدیهێناوەو لە چەندان شوێنی بەرەکانی جەنگ سەرکەوتنی زیاتر بەدیهێناوەو هیزەکانی دوژمنی تێکشکاندوە .

هەر لەم هەفتەیەدا هیزەکانمان توانیان دەستەلاتی خۆیان لە ناوچە گرنگەکانی بستیتین زیاتر چەسپاو بکەنو هیزەکانی دوژمنیان لەو ناوچەیە تەفرو تونا کردو ئەوەش لەو هیرشەگەورەیەدا شەوی ٦-٧ی ئەم مانگە کردیە سەرمولگاکانی دوژمنو ئیستا هیزە دلێرەکانمان لە هەموو ناوچەکانی جەنگ دەستەلاتی شێرانەی خۆی چەسپاندوەو ئالای سەرکەوتن هەر بەرز دەشەکێتەوە .

دیسان لەم هەفتەیەدا ، هیزە ئاسمانیەکانمان دەورێکی بالایان گێرا لە لێدانی بنکەو مولگاکانی دوژمنو زیانی سەرومالی زۆری پێگەیاندن .

لە ماوەی هەفتەی رابووردودا بەپێی بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان زیانەکانی دوژمن بەم جۆرەی لای خوارەوە بووە :

● ٤-٢-١٩٨٢ :
٢٤ کوژراوو دوو تۆپو یەک لۆریو یەک شەفلو یەک روانگەو دوو بنکەی تەقەمەنی .

● ٥-٢-١٩٨٢ :
لەم رۆژەدا جەنگی رەوامان پێی نایە مانگی هەژدەهەمیەوەو هیزەکانمان سەرکەوتنی گەورەیان بەدی هێناوە ، زیانی دوژمن لەم رۆژەدا : ٤٥ کوژراوو هەلتەکاندنی سەرباز بەرێکی مودەرەعەو یەک تۆپو شەش لۆریو دوو شەفلو پێنج روانگەو بنکەیەکی تەقەمەنی بوو .

● ٦-٢-١٩٨٢ :
٦٩ کوژراوو دوو دەبابەو دوو لۆریو یەک بنکەی تەقەمەنی .

● ٧-٢-١٩٨٢ :
٢٨ کوژراو یەک فرۆکەو یەک سەربازبەرو یەک لۆریو چوار شەفلو چوار روانگەو چوار بنکەی تەقەمەنی .

● ٨-٢-١٩٨٢ :
٢٤٣ کوژراوو چوار دەبابەو دوو سەربازبەرو دە لۆریو یەک شەفلو پێنج روانگەو یەک بنکەی تەقەمەنیو ژمارەیەکی زۆر کوژراو بریندارو گرتنی چەندان سەربازی دوژمنو کەرستەیەکی زۆری چەکو تەقەمەنی بە کەلک .

● ٩-٢-١٩٨٢ :
٦١ کوژراوو یەک دەبابەو یەک سەربازبەرو دوو لۆریو دوو تۆپو یەک بنکەی تەقەمەنیو نوقم کردنی بەلەمێک .

● ١٠-٢-١٩٨٢ :
کوژراو ، چوار لۆری ، دوو روانگە ، ژمارەیەکی زۆر بریندار .

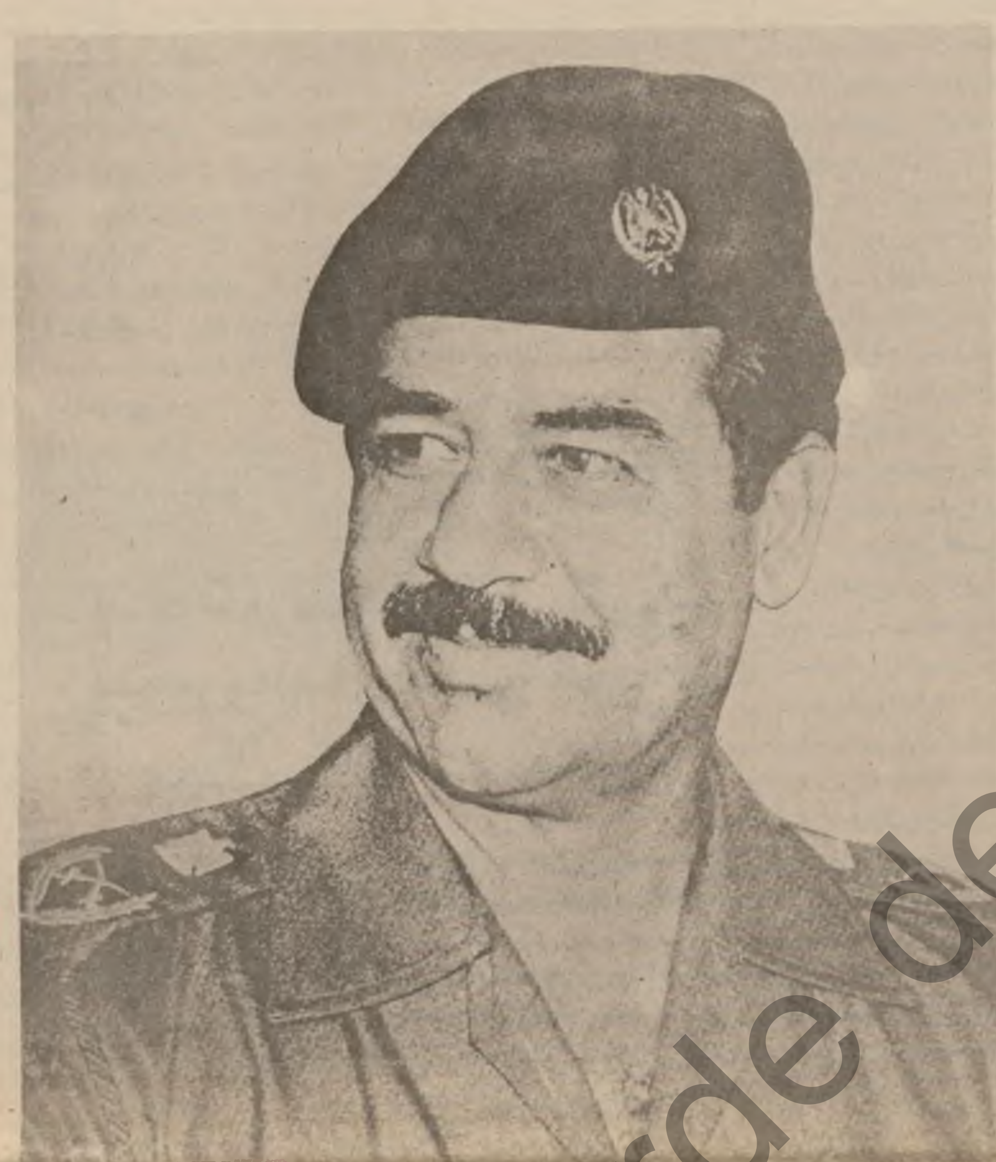

نوێنەری سەرۆک صدام حسین بۆلای سەرۆک وەزیرانی هندستان

پێری نوێنەری تایبەتی بەرێز سەرۆک صدام حسین بۆ لای خاتو ئەندیرا گاندی سەرۆک وەزیرانی هیندستان، بەرێز طارق عزیز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش جێگری سەرۆک وەزیران گەیشتە نیودلهی .

بەرێز طارق عزیز لە دوانێکدا لەگەل رۆژنامەنووسەکان مدحی پەیوەندی باشی نێوان عیراقو هیندستانی کردو وتی لەگەل خاتو ئەندێرا گاندیو کاربەدەستانی هیندستان لە پەیوەندی دوو قولیو بەردەوامی دوژمنایەتی کاری ئێران دژی عیراق دەدوێت .

هەروەها بەرێز طارق عزیز باسی ئەوەی کرد کە عیراق بانگەوازی ئاراستەی هەموو ولاتانی ئەندام لە بزوتنەوەی بێلایەن کردوە بۆ ئەو کونگرە بەرزەی ئەیلولی داهاتو لە بەغدا دەبەسترێ .

لە بیرەوەری ١٩ سالەی شۆرشی هەشتی شوباتو یادی ١٢ سالەی دامەزراندنی سوپای میللیدا

راپەرینی شۆرشگێرانەو چەسپاندنی گیانی خۆبەخت کردن

لەم رۆژانەدا گەلە مەزنەکەمان یادی شۆرشە مەزنەکەی هەشتی شوباتی سالی ١٩٦٣ ی کردەوە ، کە لەم یادەدا بیرەوەری مەزنترین مانای خۆ بەخت کردنو قوربانی دەکاتەوە ، مەزنترین پالەوانیو پەلامار کە تێکوشەرە مەزنەکان ، خەباتگێرانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست رایان پەراندو چون بەگژ قەلای دەستەو تاقمی شعوبیە خائنەکاندا کە لە دەوری ئەو رژێمە کۆبووبنەوەو بەرگریان لێدەکرد .

لە سۆرشی هەشتی شوباتی نەتەوەییو رزگاری خوازدا تێکوشەرانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست سەلماندیان کە پێشرەوی ئەم گەلو نەتەوەیەن .

هەرچەندە یەکەم شۆرشی بەعسی دوای کەمتر لە دەمانگ رابوردن بە سەر بەرپابوونیا بە دەستی تۆنەپەرستو گومان لێکراوەکانی دوژمن بە جەماوەر لەناوبرا ، بەلام « بوکی شۆرشەکان » لەگەل کورتی تەمەنیا پێناسی نەتەوەییو میللیو رزگاریخوازی خۆی سەلماندو بەرنامەی یەکیتی خوازی نەتەوەیی دەربریو زۆر دەستکەوتی کومەلایەتیو ئابوری بۆ گەل بەدی هیناو بە راستی عیراقی خستە سەر رێگای خەباتی عەرەبی بۆ سوودو خزمەتی نەتەوەی عەرەب سەرەرای ئەوەی پەردەی لە رووی شیوعیەکانی عیراق هەلمالیو راستیانی دەرخستو بۆشی ئەو دروشمانەی دەمێبوو بازرگانیان پێوە دەکرد خستیە روو سەرباری دەرکەوتنی رستەیەک لە هەلویستی خیانەتکاریو هەلبازیو نا بیروباوەری پێرەوشتانەیان کە دژی گەلو نەتەوەمان کردیانو دژی کاروباری مەرکەزی خەباتی نیشتمانیو نەتەوەییمان .

شتێکی ئاسایی بوو کە سەرکردایەتی حزبو شۆرش لە دوایدا لە گیانی تاقی کردنەوەی شۆرشی هەشتی شوبات بە هەموو دەرسو ماناکانیەوە هەلێنجێنو هەموو شارەزانیەکی تێکوشانو سیاسی دەولەمەندی بگوری بە راپەرینی سەرکەوتنو زامنی سەختی بەردەوامیو پتەو بوونو چەسپانو دەولەمەند کردنی شۆرشی ١٧-٣٠ تەموزی مەزن لە بیناکاری عیراقی نوێدا ، عیراقی سەربەرزو ئاوەدان لە سەر بنچینەی پتەو سەخت .

هەروەک گەلەکەمان یادی شۆرشی مەزنی هەشتی شوبات دەکاتەوەو لە شادی سەرکەوتنی تەواودا بە سەر فارسە دوژمنایەتی کارەکاندا دەژی ، لە هەمان کاتدا پێشوازی یادی ١٢ سالەی دامەزراندنی سوپای میللی کردەوە کە پشتیوانی بە کاری هیزە چەکدارە سەرکەوتوەکانمانە .

ئەم رێکخراوە شۆرشگێرە ئازایە تەنیا دەربری باوەری سەرکردایەتی حزبو شورشو باوەر بوونی تەواوی بەگەلی نیەو بەسی بەلکو دەربری ئاشکرای باوەر بوونی گەلەو ئامادەیی بێستووریەتی بۆ بەرگریو بەخشینو داکۆکی کردن لە شۆرشو رێزی نیشتمانیو سەربەخۆیی نیشتمانیو پاراستنی دەستکەوتە مەزنەکانی شورش کەلە هەموو مەیدانێکی ژیاندا بە دیهێناو دیسان دەربری هاوکاریو پێکەوە بەستراوەی جەماوەرەو کۆبوونەوەی لە پشت سەرکردایەتی میژوویی مەزنیەوەو لە سەرویەوە سەرکردەی گەل سەرەکی تێکوشەر صدام حسین .

سەربەرزیو نەمری بۆ شۆرشی ٨ی شوباتو شەهیدانی .

سەربەرزی بۆ بەعسی دروستکەری داستانی پالەوانی .

سەربەرزی بۆ سوارچاکی نەتەوە صدام حسینو سەرکردایەتی میژوویی لێهاتووی .

نەمری بۆ شەهیدانی قادسیەی صدام جەنگی حەقو ئابروو شەرەفمەندی نیشتمانیو نەتەوەیی .

خۆئامادەکردن بۆ بەستنی کۆنگرەی بەرزی ولاتە بێلایەنەکان لە بەغدا

ولاتی کوێت رایگەیاند کە زۆر بە تەنگ ئەوەوەیە کونگرەی بەرزی ولاتە بێلایەنەکان کە ئەیلولی داهاتوو لە بەغدا دەبەسترێ، سەرکەوێت .

کوێت ئەمەی دوای کۆبوونەوەی نێوان شیخ صباح الاحمد وەزیری دەرەوەی کوێت لەگەل هەلسورێنەری کاروباری عیراق راگەیاند .

یونسونی وایمان وەزیری دەرەوەی گرینادای شۆرشگێری میللی پشتگیری ولاتەکەی دەربریوە بۆ بەستنی کونگرەی حەوتەمی سەرکردەکانی ولاتە بێلایەنەکان لە بەغداو لە کاتی دیاری کراوی خۆیدا .

لە بروسکەیەکدا کە ئاراستەی دوکتور سعدون حمادی وەزیری دەرەوەی کردوە دووپاتی کردۆتەوە کە کونگرەکە بایەخێکی بالای لە رووی دەولەتانەوە دەبێت لە پێناوی پتەو کردنی یەکیتی دژ بە ئیمپریالی لە جیهاندا .

هەروەها وتویە : باوەری شۆرشی ١٧ی تەموز بە بیروباوەری بێلایەنو هەلویستی دژ بە ئیمپریالی وا دەکات عیراق شایانی ئەوە بێت حەوتەم کونگرەی بەرزی بێلایەنی تیا ببەسترێ .

لە هەمان لایەنەوە ، جوزیف فیروفیتش وەزیری دەرەوەی یوگسلافیا گەراوەتەوە بۆ ولاتەکەی دوای ئەوەی سەری لە ئەنگولاو مۆزمبیقو مەدەغەشقەرو کینیاو تەنزانیا داو باسی کاروباری خۆ ئامادە کردنی بەستنی کونگرەی بەرزی ولاتە بێلایەنەکانی لەگەل کاربەدەستانی ئەم ولاتانەدا کردوە .

کورتە هەوال

● **تونس :**
محمد مەزالی سەرەک وەزیرانی تونس لەگەل بیار دیان وەزیری دەرەوەی کەنەدا کۆبۆتەوە کە ئیستا لە سەردانی تونسە .

● **صنعا :**
مانگی داهاتوو کونگرەی وەزیرانی تەندروستی ولاتە عەرەبەکان لە صەنعای پایتەختی کۆماری عەرەبی یەمەن دەبەسترێ .

● **پاریس :**
مەلیک حەسەنی دووەم مەلیکی مەغرب سەردانەکەی بۆ فەرەنسا کۆتایی پێ هێناوەو گەراوەتەوە بۆ ولاتەکەی .

تاقمەکەی خومەینی بەردەوامە بەگژیەکدا دەچنو ناکۆکی نێوان سوپای ئێرانو پاسدارانی خومەینی تابێ فراوان دەبێت

تاران : ئاژانسەکان : ئەندامانی ناوبراو بە ئەنجومەنی شورای فارسەکان بەردەوام یەکتری تاوانبار دەکەن ، لەم رۆژانەدا کە لە گیروگرفتەکانی جێبەجێ کردنی یاسای چاکردنی کشتوکال دواون وا راگەیەنرا کە هەندێ لێپرسراو ئەنجومەنی کردوە بە پەردەی خۆشاردنەوەو راکردن لە راپەراندنی ئەرکی سەرشانیو کۆسپ خستنە بەردەم جێبەجێ کردنی یاساکەو دەست نەدان لە دەرەبەگەکان .

نوێنەری تاران لەم بارەیەوە ئەوەی دووپات کردەوە کە حکومەتەکەی خامنئی ئەرکی سەرشانی خۆی نازانیو یەکێکی تریان باسی ئەوەی کرد کە هەندێ کاربەدەست یاساکەیان شێواندوە .

لە لایەکی ترەوە «آیەالله» منتظری یونی ناکۆکی قولی لەنێوان هیزەکانی فارسو پاسدارانی خومەینی ئاشکرا کردو ئەمەش لەکاتی کۆبوونەوەیەکیا بوو لەگەل عمید ظهیر نجاد سەرکردەی ئەرکانی گشتیو چەند ئەفسەرێکی سوپادا کردویەتیو داوای کردوە کە واز لە ناکوکی بێننو زیاتر هەولی گونجان بدەن لەگەل پاسدارانی خومەینیدا .

ئەوەی شایانی باسە هەندێ ئەفسەری سوپای ئێران نارەزاییان دەربریوە بەرامبەر هەلسوکەوتی پاسدارەکانی خومەینیو دەست وەردانە کاروباری هیزە چەکدارەکانو تەنگاو کردنی سەربازو ئەفسەرەکانی .

لە دەرەوەی ئێرانیش سێ قوتابی سەر بە تاقمەکەی خومەینی لەو شەرەدا بریندار بوون لە شاری سترا سبورگی فەرەنسی رووی داوە لەنێوان هیزەکانی دژ بە رژێمو ئەواندا .

لەلایەکی ترەوە لە تارانەوە بلاوکرایەوە کە هیزەکانی ئەمنی فارسی ژنەکەی مسعود رەجەوی رابەری رێکخراوی مجاهدی خەلقی کوشتوە .

ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنسا دەلێ ئەو هیزانەی خومەینی پەلاماری مالەکەی رەجەویان داوەو لە چوار چێوەی ئەو کاروبارە نامرۆڤایەتیانەی دژی هیزەکانی بەربەرەکانی کاری ئێرانو لەو پەلامارەدا ژنەکەی رەجەویو چەند کەسێکی تر کوژراون .

● **پاشکۆی هاوکاری** ●

بەبۆنەی بیرەوەری ١٩ سالەی شۆرشی ٨ی شوباتی پیرۆزو ١٢ سالەی دامەزراندنی سوپای میللیەوە لەگەل ئەم ژمارەیەدا داوای پاشکۆی «٨» لاپەرەیی هاوکاری بکە .

Institut Kurde de Paris

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی فەرمانده:

رۆڵەکانی ناوچەی کوردستان وەڵامی خواستی خۆبەخت کردن و پاراستنی سەربەرزی عیراقیان داوەتەوە

بەرێزان سەرەك‌و ئەندامانی ئەنجومەنی یاسا دانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان بروسکەیەکیان ئاراستەی پاڵەوانی رزگاری نەتەوەیی سەرەکی تێکوشەر صدام حسین کردوە ، بەڵێنیان داوە کە قوربانی بدەن لە پێناوی بەرگری لە خاکی بە نرخی نیشتمان‌و ئەمەش دەقی بروسکەکەیە :

ئێمەی ئەندامانی ئەنجومەنی یاسا دانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان کە لە هەولێر مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی کۆبووینەتەوە ئامادەیی تەواوی خۆمان رادەگەیەنین بۆ چوونە رێزی هێزەکانی ئەرکی تایبەت بۆ بەرگری لە خاکی عیراق‌و ئاوەکەی لە جەنگی ئابرومەندی‌و شەرەفمەندیدا ، جەنگی قادسیەی صدام دژی فارسی رەگەز پەرست‌و ئێمە ئەی فەرماندەی بەرێز لەم کۆبوونەوەیەدا بەڵێن نوێ دەکەینەوە کە هەمیشە سەربازی بە وەفاو دڵسۆزی خاکی نیشتمان بین‌و ئامادەین بۆ تەقەڵلاو بەخشش‌و شەهید بوون‌و بەرگری لە ئابروو سەربەرزی وڵاتمان‌و لە ریزی پێشەوە دەبین‌و لاشەمان دەکەینە شورایەکی پتەو بۆ پاراستنی دەستکەوتەکانی شۆڕشی مەزنی ١٧ - ٣٠ ی تەموزی پیرۆزو توانای زیاتر بە جەنگ دەبەخشین‌و دەرسێکی وای فارسە لە خۆ بایی بوەکان دادەدەین کە هوشی بێتەوە بەرو دان بە مافی رەواماندا بنێ لە خاك‌و ئاوەکەماندا .

ئێمە بە ناوی جەماوەری ناوچەی کوردستانەوە کە نوێنەریان دەکەین بەسەرەکی فەرماندە بەڵێنن دەدەین کە رۆڵەکانی ناوچەی کوردستان وەك هەموو ناوچەکانی تری وڵاتە تێکوشەرەکەمان وەڵامی بانگەوازی خۆ بەخت کردن دەدەنەوەو بە هەزاران هەزاریان روویان کردە بارەگاکانی حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست‌و ئامادەییان پیشان دا بۆ هاتنە ریزی خۆ بەخت کردن‌و بەرگری لە خاکی عیراق کە ئەمانەتە لە ئەستۆی هەموو عیراقیەك بە کوردو عەرەب‌و کەمەنەتەوە براکانەوە .

سەربەرزی‌و نەمری بۆ شەهیدانی قادسیەی صدامی پیرۆزو بەرز شکاوەبێ ئاڵای سەرکەوتن بەرایەری لێ‌هاتوتان .

احمد عبدالقادر نەقشبەندی
سەرەکی ئەنجومەنی یاسا دانانی ئوتۆنومی
ناوچەی کوردستانی

بروسکەی پیرۆزبایی بۆ سەرۆکی فەرماندە لە ئەنجومەنی راپەڕاندنەوە

بەرێز سەرەکی فەرماندە شۆرەسواری نەتەوەو رزگاریخواز تێکوشەر صدام حسین سەرەك کۆمارو سەرکردەی گشتی هێزە چەکدارەکان ...

بە بۆنەی بیرەوەری نۆزدە ساڵەی شۆرشی ١٤ ی رەمەزانی نەمر (هەشتی شوبات) بووکی شۆرشان کە لە ئەنجامی خەباتێکی درێژخایەنی جەماوەران‌و تێ‌ڕوانیی سەرکردەکانی حیزبە تێکۆشەرەکەمان حیزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی هاتۆتە کایەوە .. هەروەها بە بیرەوەری دوانزە ساڵەی دامەزراندنی سوپای میللی رادەبورین ئەو سوپایەی کە پشتی بە هێزی سوپای باوەڕمانە ، کە ئەمرۆ سەرکەوتن لە دوای سەرکەوتن وەدەست دەهێنن لە سنوری رۆژهەڵاتی نەتەوەی عەرەب بە سەر فارسە رەگەز پەرستەکان.. بەڵێنتیان بۆ نوێ دەکەینەوە کە سەربازێکی بە وەفابین بۆ بەهێز کردنی جەنگی شەرەفمەندی‌و کەرامەت . جەنگی (قادسیەی صدام)ی نەمر لە ژێر سەرکردایەتی‌یە حەکیمانەکەتان . . . بە ناوی خۆم‌و بە ناوی ئەنجومەنی راپەڕاندنی ناوچەی کوردستان‌و جەماوەری گەلی کورد جوانترین پیرۆزبایتان لێ دەکەین‌و داواخوازین لە یەزدانی مەزن کە هەمیشە ئەم بیرەوەری بێتەوەو لە کاتێکدا هەموو ئاواتەکانمان هاتۆتە کایەوەو سەرکەوتنی گەورە تر وەدەست دێنین بە سەر هەموو دوژمنانی نەتەوەکەمان‌و بمینێ‌ی وەك سەرکردەیەك بۆ کوردو عەرەب ...

جمال حاجی شریف
سەرەکی ئەنجومەنی راپەڕاندن

یادی شۆرشی هەشتی شوباتی پیرۆزو دامەزراندنی سوپای میللی لە سلێمانی

هەر وەك پارێزگانی تری وڵات بەبۆنەی نۆزدەهەمین بیرەوەری شۆڕشی ١٤ی رەمەزانی پیرۆزەوە شۆڕشی ٨ هەشتی شوبات پارێزگای سولەیمانیش چەند چالاکی‌یەکی تایبەتی بە خۆوەبینی لەوانەش رازاندنەوەو جوان کردنی شەقام‌و جێگا گشتی‌یەیان بە دروشمی تایبەتی ئەم بیرەوەری‌یە کە تێکرا دووپاتی سوور بوونیان دەکردەوە لەسەربەدەستهێنانی مافی رەوای وڵاتمان لە جەنگ فارسە رەگەزپەرستەکان .

شایانی باسە سەرەتا بەرێز «جعفر عبدالکریم بەرزەنجی» پارێزگاری سولەیمانی لەگەڵ هاوڕێ « دکتۆر نجم عبدالله العراقی » ئەمینداری ئەهێنی سەرکردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالست لقی سولەیمانی پێشوازیان لەسەرۆك‌و لێپرسراوانی

بڕوانە ل : ٧

لە کونگرەیەکی رۆژنامەنووسیدا بەبۆنەی یادی ١٢ ساڵەی دامەزراندنی سوپای میللیەوە :

فەرماندەی گشتی سوپای میللی

٣٧٠ هەزار جەنگاوەری سوپای میللی ئامادەو مەشق کردوو چەکدارە

هاوڕێ طه یاسین رەمەزان فەرماندەی گشتی سوپای میللی بە بۆنەی بیرەوەری ١٢ ساڵەی دامەزراندنی سوپای میللی‌یەوە لە بارەگای سەرکردایەتی گشتی سوپای میللی کونگرەیەکی رۆژنامە-نووسی بەست .

هاوری طه یاسین رەمەزان لەو کونکرە رۆژنامەنوسیەدا کە عمید روکن سەرۆکی ئەرکانی سوپای میللی‌و نوێنەرو پەیامنیری ئاژانس‌و رۆژنامەناوخۆیی‌و عەرەبی‌و جیهانیەکان تیایدا بەشدار بوون باسی دەوری سوپای میللی کرد لە جەنگی قادسیەی صدام‌و چەند کاروبارێکی ناوخۆو عەرەبی‌و وتی سوپای میللی کە ژمارەی گەیشتۆتە زیاتر لە ٣٧٠ هەزار جەنگاوەر مەشقی تەواو کردوەو چەکدارەو ئەمساڵ زیاتر فراوان دەبێت تا دەگاتە ٤٧٠ هەزار جەنگاوەر لە کۆتایی ئەمساڵەدا .

● بە تەنگەوە هاتنی تەواو لە لایەن سەرەکی فەرماندە صدام حسین‌ەوە

هەروەها وتی بە تەنگەوە هاتن‌و سەرپەرشتی گەورەی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش‌و لە سەرویانەوە پاڵەوانی رزگاری نەتەوەیی بەرێز سەرەك صدام حسین بۆ سوپای میللی کاریکی وای کردوە کە پێشکەوتنی گەورە لە رووی ئامادەکردن‌و بەرنامەو مەشقەوە بەخۆیەوە ببینێ .

هاوڕێ طه یاسین رەمەزان دووپاتی کردەوە کە جەنگاوەرانی سوپای میللی کە ئیستا لە خەتی پێشەوەو بە درێژایی بەرەی رۆژهەڵاتی نیشتمانی عەرەب وەستاون دەریان خست کە توانایەکی گەورەیان هەیە بۆ راپەڕاندنی ئەرکی

جەنگاوەری لەو هەموو شەڕانەدا کە هیزە ئازاکانمان دژی فارسە دەستدرێژ کارەکان ئەکری‌و روونی کردەوە کە زیاتر لە ٦٠ هەزار جەنگاوەر ئیستا لە بەرەکانی شەڕدان‌و بە گیانێکی باڵاوەو هەست کردن بە بەرپەسیاری‌و قوربانی‌دان ئەرکی خۆیان جێ‌بەجێ دەکەن‌و بونی جەنگاوەران لە بەرەکانی جەنگدا بە نۆرەیە .

● تاقی کردنەوەیەکی نموونەیی :

دەستی بۆ ئەوە کێشا کە تاقی کردنەوەی نموونەیی سوپای میللی لە وڵاتەکەماندا لەوەدایە کە هەموو هاووڵاتیەك توانای چەك هەڵگرتنی هەبێ دەبێ مەشق بکات ، جونکە تایبەتیەتی تاقی کردنەوەکەمان لەم رووەوە بەستراوە بە تایبەتیەتی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزەوە کە تایبەتیەتی نەتەوەی‌یەو لە هەموو چالاکیەکی شۆڕشدا لە وڵاتەکەماندا رەنگ دەداتەوە.

● پەرەپێدانی ئەرکی سوپای میللی

دووپاتی کردەوە کە ئەرکەکانی سوپای میللی لە ماوەی جەنگدا پەرەی سەندو لە پێشەوە لە رووی مەشق‌و زامن کردنی پێداوسیتەکانی بینینی دەوری لە دەرەوەی سنوور ، لەمەوە پەنجەی بۆ دروست کردنی هێزەکانی ئەرکی تایبەت کێشا کە کارگیرانی هەندێ سیفەتی تایبەتیان هەیە وەك تەمەن‌و تواناو رادەی مەشق .

هەروەها هاوڕێ فەرماندەی گشتی سوپای میللی باسی دەوری ئافرەتی جەنگاوەری کرد لە ریزەکانی سوپای میللی‌داو وتی بەشداربوونی ئافرەت لە ساڵی ١٩٧٦وە بوو هاتنی تەنیا لەسەر باوەری یەکسانی یان نەبوونی نەبوو بەڵکو بۆ بەدی‌هێنانی عەدالەت لە بەخششدا کە هەر وەك هاووڵاتیەك ئەرکی سەرشانی خۆی راپەڕێنێ .

● زیادبوونی ژمارەی جەنگاوەرەکان

دووپاتی کردەوە کە زیادبوونی جەنگاوەران لە سەردەمی جەنگدا بەردەوام بووەو ئەوانەی ئارەزووی هاتنە ریزی سوپای میللی‌یان هەبووە بە پەرۆشەوە هاتوون‌و ئەوەشی راگەیاند کە هەموو هاووڵاتیەك بەشێکە لە کەرەستەی جەنگ‌و پێداویستەکانی‌و وتی ئێمە سوورین لەسەر ئەوەی ئافرەت شوێنی سەرکەوتوی خۆی وەرگرێ‌و دەوری لە ئامادەکردنی نەوەکاندا لە چەك هەڵگرتن کەمتر نیە .

هاوڕێ طه یاسین رەمەزان باسی بودجەی کردو رای‌گەیاند کە کاروباری یاسای‌و رەسمی بۆ بودجەو نەخشەی بەرهەم‌و بازرگانی دەرەوە تەواو بوون‌و وتی نەخشەی بازرگانی دەرەوە دانراوی لە ٥ ملیار دینار نزیکترەو نەخشەی وەبەرهێنانی ئەمساڵ لە ٧ ملیار دینار زیاترەو بودجەی کراوە نزیکەی ئەم ژمارەیەو بەم زوانە رادەگەیەنرێ .

رایۆرت

سوپای میللی هێزێکی بە توانای پاراستنی بەرەی ناوخۆو جەنگی رەوای سەربەرزی نیشتمانە

لەگەرمەی ئاهەنگ گێرانی گەلەکەماندا بەبۆنەی بیروەەری ١٩ ساڵەی بەرپابوونی شۆڕشی هەشتی شوباتی پیرۆزی ساڵی ١٩٦٣دا کە حزبی سەرکردە ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست رای‌پەڕاندو رابەری کرد ، لەهەمان کاتدا یادی دامەزراندنی سوپای میللی دەکرێتەوە کە پشتیوانی بەهیزو لێ‌هاتووی سوپای مەزن‌و ئازامانە .

لەم یادەشدا ، ئالای ئەو سەرکەوتنە مەزنە بەرز دەشەکێتەوە کە هێزە دلێرەکانمان لە جەنگی رەوادا دژی چاوبرسیەتی فارسە رەگەز پەرستەکان بەدیان هیناوەو لەجەنگی قادسیەی صدام‌دا دەرسێکی وای دوژمنیان داداوە کە هەرگیز لەبیریان نەچێت .

بنەڕەتی دروست کردنی ریزەکانی سوپای میللی لەساڵی ١٩٧٠دا بەپێی حسابی وردی شۆڕشگێڕانەی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست‌و باوەڕی قوڵی بەدەوری جەماوەر دەستی پێ‌کرد بۆ دروست کردنی هیزێکی بەتوانای پشتیوان بۆ هیزی سەربازی نیزامی لەکاتی جەنگ‌و ئاشتی‌دا .

بۆ دروست کردنی ئەم هیزە متمانە بە شێوازی عەسکەری‌و رێکخراوی نوێ‌ی وا کرا کە ئەنجامی دروست‌کردنی سوپایەکی میللی تایبەت‌و بە توانا بێ کە ئەرکی نیشتمانی‌و نەتەوەیی راپەڕێنێ .

ئەو کەژاوە گەورەیەی لەهەشتی شوباتی ساڵی ١٩٧٨دا لە بەغداد کراو پەنجا هەزار جەنگاوەری سوپای میللی بەشداری تیا کرد مژدەی لەدایك بوونی نوێ‌ی قوناخی داهاتووی بەهیز تربوون‌و پتەوی سوپای میللی لە ئاشتی‌و شەڕدا و دیاری کراوە کە پاراستنی شۆڕشە لە ئاشتی‌دا و گەمارۆ دانی دوژمنەکانی‌و پتەوکردنی پەیوەندی نێوان جەماوەرو سوپاو هوشیار کردنەوەی جەماوەر لە ورو بەرووی ئەرکەکانیاندا . بەڵام ئەم هیزە دلێرە لە پێویستی‌دا بەشداری مەردانەی کرد لەگەڵ سوپای دلێرماندا لە ئاراستە کردنی لێدانی توند بەسەر سەری فارسی دوژمن‌و رەگەزپەرستو چاوبرسیدا لە پێناوی پاراستنی سەربەرزو ئابروی وڵات‌و گەل .

«العراپۆرتێکی ئا.د.ع ەوە »

خوێندنەوەیەکی رۆمانی نازە

نووسینی : غفور صالح عبدالله

ژمـــارە – ٦ – ی بلاوکراوەکانی کۆمەڵـەی‌رۆشنبیریـی کـــورد ، بەرهەمێکە بە ناوی – نازە –کاك – ئیسماعیل رۆژبەیانی‌نووسیویەتی‌و لـە (١٣٤) لاپەرەی قەوارە گـەورەداچاپ کراوە ... ئـەمەی‌شایانی باسکردنیشە کـە کۆمەڵەی رۆشنبیری کورد، یەکێکــە لەو دەزگـــارۆشنبیریيە کوردییانەی کە لەم ساڵانەی دوایيــەدا ،چاکی لێ‌کردووە بەلاداو بۆ خزمەتگوزاریی ئـەدەب‌و رۆشنبیریی کورد ، ئـەمەی‌لەتوانستو دەرفەتیــداهەبووە بەش‌بەحاڵی خـۆی دریغی‌نەکردوە ، بەچاپ‌کە -یاندنی بەرهەمی نووســەروئەدیبانی کورد وبەســتنی‌و رێکخســتنی کـــۆڕی‌رۆشنبیریی‌و .

هەروەها ئەنجامــدان‌و پێشکەشکردنی چەنـــد بەرهەمێکی شانۆیی لە هۆڵی کۆمەڵەدا ، و راپەڕاندنـی دەرهێنانی گۆڤاری مانگانەی – رۆژی کوردستان ، ئەم هەمووەش شان‌بەشانـی دەزگـا رۆشـنبیریی‌و ئەدەبیە کوردیەکانی‌دی ، – ئەمەش دیاردەیێکـــی دڵخۆشکەرە وبڕ هیوایە بۆ گەشەـەندن‌و نەش‌ونماـ کردنی ئەدەبی هاوچەرخی کوردیمان ، گەرجیشـــس هەمووان داوکاری فرەترو کۆمەکی تیرمان لێ‌دەکرێ ، ئەوەی لێرەدا تاکە مەبەستی منە ، چەند ووردە سەرنج وچاوپیاخشاندنێکی پەلەپە، لەخوێندنەوەیێکی دووایین بلاوکراوەی کۆمەڵـــە بەرهەمێکی – ئیسمایعیل رۆژبەیانیە ... بەرلـــەوەی هەندێ شت روون‌کەمـەوە دەربارەی ئەم بەرهەمــــە دەبێ ئەوە بە نووســـەر راگەیەنم یاخود خوێنەران ، کە ئەم نووسینەی من هیچ مافێکی بەسەر رەخنـــەوە نییە ، بگرە وەکو خوێنەرێك بۆچوونی تایبەتی خۆم خستۆ -تەروو ، سەبارەت بـــەم -نووسینەی – ئیسمایعیل رۆژبەیانی – ئەمـــەش . خووبەکە ودەمێکە تووشیـ هاتووم هەچ رۆمانێــــك دەخوێنمـــەوە یاخـــود نووسینێك سەرنج‌و تێبنیەـ کانی خۆم لەسەر لاپەرەکانی تۆمار دەکەم یاخــــود لەسەرچەند لاپەرەیـــەك نەمەش شتێکە لەو بابەتانە.

رۆمان وناوەڕۆك : –

پێشـەکی دەبێ ئـــەوە بلێین ، ئایا – نازە – رۆمانە یاخود کورتە چیرۆکـــی درێژ ، زۆربەی رەخنەگران ورۆمانن‌ووسانی دونیا ، بۆ جوداکردنەوەی رۆمـــان‌و کورتە چیرۆکی درێژو کورتە چیرۆك ، گەیشتوونەتـــە ئەو باوەڕە وپێوەرێکـــی تایبەتی چەسپاویان بـــۆ ئەم کارە داناوە . ئەویش، ئەو چیرۆکەی لە «٤٠»هەزار ووشە زیاتر بێ ، ئــەوا پێی‌دەوترێ رۆمان، گەرچی ئەم دوو ژمارەیە لـــەزۆر شوێندا سەردەکا ودەگاتـــە دەوروبەری شەشت‌و حەفتا هەزار ووشە ، وەبـــەم پێوەرانەش – نازە – کە لە «٣٥» هەزار ووشە تێپەر ناکات هەرگیز بۆمان ناکرێ ئەو ناوەی لێ‌بنێین وەشیاوی ئەوەش نییە بەڕاستنـــی هەرکە چیرۆکی – نازە – م خوێندەوە ، کتوپـــڕ چیرۆکی کوردی ساڵی چل‌و پەنجاکانم وەیادهاتـــەوە ، هەر لەسەرەتای چیرۆکـــی – مەسەلەی وێـــژدان‌و – لەخەوما – و – خازێ – وبگرە زۆربەی ئـــەو چیرۆکانەی ئەوساکەو لەو سەردەمەدا ئەم جـــۆرە رووداو دەردەســـەری‌و تەنگ‌وچەڵەمەی کۆمەڵـــی کوردەواریان خستۆتەروو، چ بە کورتە چیرۆك بێ یـــان چیرۆکی درێژ ، گەرچـــی ئەوان پتر بە شێوەیێکـــــی هونەریی سەردەمی خۆیان جوانتر دایانڕشتوە ، بۆیە – رۆمان – ی – نازە – چ مۆرکێکی دارشتنی هونەری هاوچەرخی پێوە دیار نییـە وبگرە زۆریش تووشــــی تەنگەنەفسی هاتـــووەو – چەرێکی نوێتری نەگرتۆتە – بەر .. زۆریش لەم بابەتە بوونەتە دەسکەلایی دەستی هەندێ لە چیرۆك‌نووســـە کانمان ...

« کاتێ جلە شۆڕاوەکانم بۆ هاتەوە دەستەسرێکـــی قەدکراویشی تیا دانرابوو.. – تێ‌گەیشتم بۆیە ئـــەم رۆژەش دای بەلامدا تێـــر سەرنجی‌دام و بزەیەکـــی بۆکرد ، زۆر ســەیـــرە دەڵێین لادێیی سادەیە . . بەلام ئەم کچە لە چارلست لەپێکانی شار زۆرزانترە !. ئیتر لەو رۆژە بەدواوە تا دەهات ئاگری دڵـــداری نێوانمان زیاتر کلپەو گـری دەگرت . »(٧) .

کاکڵەی « رۆمـــان » ی – نازە – بەسەرهاتـــی دڵداری‌و ژیانی – ئازاو – مامۆستای گوندەو – نازە – کچە لادێیەکە ، بەشێوەیێکی کتوپڕی حەز یەکتــــری دەکەن ، جۆری دڵــداری چیرۆکی – نازە – نەنجامی پێداویستی وەختــی دوو ئارەزووی جیاوازە ، چونکە نووسەر بێ شیکردنـــەوەی لایەنی دڵداریەکەو یاخـــود کارتێکردنی دەوروبەرەك ، بگرە زیاتر مەبەستی دڵداریە – کەی ئاشکراکردوە ،چونکە هەست‌و ئارەزوویەکـی لەم جۆرە لە سەر بنـــەڕەت‌و بنەمایەك دروست دەبـــێ ئەگەر مەبەستمان مەسەلەی – دڵداری – بێت ، بـــەلام مەسەلەی دڵداری – نازە – پتر لە روانگەیێکی – فرۆید، بانەوە هەڵقولاوە ، چونکـــە کچە لادێیەك ئەگەر وەکـــو « چارلست لەپێکانی شـــار زۆرزانتر » بێ ، ئەوا لێرەدا هیچ گومانێك لەوەدا نییـــە کە کچە حەزی بە ژیانـــی شارەو وەکو کیژە گوندەکانی خاوەن نەریت‌و رەوشت‌و هەڵس‌و کەوت ناکات، تەنها بە هەچ کلۆجێك بێ دەیەوێ خۆی لە کۆمەڵەکـــەی دەوروبەری رزگـــارکات و دابرێ هەر لەبەر ئەمـــەش حەز لە مۆستای گوندەکـــە دەکا – ئازاد – ، ئەمـــە لەلایەك ئازاد دەڵێ :–

« هەرچۆنێك بێت ، چی ئەڵێی بچیـــسن ئارەزووی خۆمان دابمرکێنین » ل١٩.

لە لایەکی‌ترەوە مەبەستی – ئازاد–تەنیا دامرکاندنەوەی کفت‌وکوڵی سێکســـەو هیچی‌تر ، ئەگەر ئەم جۆرە دەربڕینە کەبێتیکی کەسایەتی نەگەیەنێ ، ئەوا چەشنـــە دڵدانەوەیەکی سێکسیـــە ، گەرچی مەسەلە سێکسیەکـە لەئاستی رووداوکانـــەوە چارەسەر نەکراوە .. هـەر ئەنێستا ئەمەش لە نووسەر ناگرین ، و بۆیە دەڵێیـــن ئەمەش جۆرە دارشتنێکـــی چیرۆکـــی ســــالی – چل‌و پەنجاکانە ،.. چیرۆکی دڵداریەکەش هیچ بـــەدوور نییە لە شێوەی تەکنیکـــی فلیمە هندیەکان ، ملۆزمێك لە – ئـــازاد – و – نازە – راست‌دەبێتەوە گوایە ئەویش دەیەوێ بیخوازێ‌و گژبـــەن بۆ – ئازاد – دەنێتەوە بـــۆ ئەم مەبەستە و ئیتر زۆربەی دەمەقاڵێی چیرۆکەکە ئـــەم کێشەیە داگیردەکات ، ئـــەو ملۆزمەش – قالە – ناوێکە!

« بە خوا (قالە) تاکـــو بلێی دڕندەو ناپیاوە لــــە هیچ کردارێکی نامرۆڤانـــە سڵ‌ناکاتەوە ، ئەترســـم تووشی تشتێکت بکات .. – سەریشم دانابێت وازی لێ‌ناهێنم » ل ٣٢ .

ئیتر هێڵی سەرەکــــی چیرۆکەکە لەم شبرازەبـــە ناترازێ ، تاوەکو – قالە – بەبڕوبیانوی هەڵپەرستی‌و درۆزنیەوە لەبەندیخانـــە تووندەکرێ ، تاوەکو هەلێك بڕەخسێت بۆ – ئازاد – تـا – نازە – بخوازێ ، بۆیــە ئەم گرتنەی – قالە – دەبێتە هەلێك و دەنێرێتە خوازبێنی – نازە – و کارەکـــەیان سەردەگرێ‌و دەبنە ژن‌ومێرد و بارو بنە دەگوازنەوە بـــۆ شار ، هەروەها کەسانێکـی زۆر لە مەساحەیێکی تەسکی چیرۆکەدا تێ‌ئاخنـــراون ، سەرەتایش مامۆستاـهاشمـ کە خەڵکی بـــەغـدایە ، نەبوونی ئەم پاڵەوانەش وەکو زۆربەی ئەوانی‌تر دەقـــە بنەرەتیەکەی نەدەشێوان ،

بروانە ل : ٧

شەهیدی قادسیە

لە ئەدەبی جەنگەوە

**سەرباز یەکێکە
بێباك لە مردن
لەگەڵ مەرگا دەس
ئەخاتە گەردن**

× × ×

**بۆ بەرزی وولات
گیانی ئەبەخشێ
بێ ئەوەی داخـی
لە دڵ بمێنێ**

× × ×

**ئەبێتە هۆگـــر
دوکەڵی نێو جەنگ
بێباکە لە تـۆپ
تەیارەو تفـــەنگ
ئەوسا بە خوێنی
واشیرین‌و پاك
ناوی ئەمێنێ‌و
شاد ئەبێ بە خاك**

**رۆوف تاهیر زەنگەنە
هەولێر**

چیخوف ژیان و.. بەرهەم

(پشکا ئێکێ)

ساڵا ١٨٦٠ ێ هاتە سەردونیایێ نبازیرەکێ لســـەر ئاڤا ئازوڤێ دبێژنێ بازێـرێ تاگاندوکێ ل روســـیایێ چیخوڤی شەش برا هەبین.. ئو ژیانا وی ل دەمـــێ بچیکاتیێ ژیانەکا ئێك جارانەخوش وپوسیدەبی . . . چیخوڤ نەچار ببی هێش لعەمرێ بچیکاتیێ کاری بکت ل دوکانا بابێ خو ..

د. بەدرخان سندی

هەر وەسا پێ تفی بی هەر رۆژ چوبا کەنیســـێ تـو سترانێن نولی دەل کورەسێ دبن سەرکاریێا بابـــێ خو گوتبان .. ئو هەکەر رۆژەکێ نەچوبا .. دا هێتە قوتان.. چونکی بابێ وی مروڤەکـێ سەر هشك‌بی .

ل دەمێ شازدە سالی‌ی چیخوف روی بروی خـــو لبەر ئاوێتا ناستەنگێـــت دژوارو ورەق دیت..چونکی بابێ وی کـــەتە جالـــێ بەلنگازیێ ئو چ ددەستـــێ وان دا نەما خو پێ خـــودان بکن .. ئو نەچار بون ژ بەر دەستێ خودانێت دەنیا برەڤن .. ئینا چوون موسکو ئـــو چیخوف لوێرێ بخو کار کر ئو خو خودان‌کر .. براستی ئەڤ هەلوێســـتە (موقف) ئانکو چوونا وانا برەزیلـــی بو موسکووبی کارەك مـــەزن ل کەسینی‌یا تشیخوڤی کـر . . هەلویستەکێ ئێبێش بی بەلێ دەگەل هندێ ژی ببهـا بی . . چونکی تشیخـــوف فێری خوژیێ وجوداهیێ دژیانێ دابی . . . ژڤـــێ چەندێ دەمێ کو چیخوڤـــی بەحسێ ژیانا خویا بچیکاتی‌لێ کری گوت « بچیکاتی دژیاتا من یا بچیکاتێ نەبی ... »

چیخوڤی ل موسکویـــێ ڤیا نوژداریێ (طـــب) بخوینت ئو چو زانستگەهـێ ئو ب چ حالێ هەی شـیا خواندنا خو بدویماهی بینت ئو هاری کاری‌یا مالاخـــو بکت.

چیخوڤ هێشـــس ل بچیکاتیێ وبەری کو مالاوان ژ بازێرێ تاگانروگێ رابـت دەست بهدە نڤێسینێت‌کورت ێت سەنگڤانیێ (نەقدیی) کر هەر وەسا هندە جیروکێـت کورت‌و بسەرهاتیێت خوش بو هندە گوڤارێت رەنـگ ترانە دنڤێسی .. وی بڤـێ رێکێ شیا خو خودان بکـت چونکـــی وەختێ چـــو زانستگەهێ ژی بو خواندنا نوژادریێ وی خو بڤـــان نڤێسینا خودان دکر ، برێکا ڤان نڤێسینا بارەکێ کێـــم بدەست دکەت ئو بهنـــدێ هاری مالا خو ئو خـو زی دکر هەتا خوانـــدنا خو بدویماهی هینای ...

ل ساڵا ١٨٨٤ ێ چیخوڤی خواندنا خو بدوماهی هینات ئو هنێکێ خوینـــدەوارا وەکی نڤێسڤانەکێ هەستـی سڤك هاتبی ناسکرن .. لێ ئەڤ نڤێسڤانە پشتی کـــو رەڤدەی چیروکا بناڤـــێ (چیروکێن رەنگین) بەلاڤ بی .. ئەڤ جیروکێت هەنێ ل ساڵا ١٨٨٦ ێ هاتنـــی بەلاڤ‌کرن .. هەر لوێ سالی ژێ دەمێ چیخوڤ چوویـــە هە خودانێ روژناما (چاخـێ نوێ) بی ئو چاخێ نـووی روژنامەکا روژانە بی وبناڤ ودەنگ‌بی. الیکس سوفورین دەرگەهێ بەلاڤ‌کرنێ بـــو چیخوڤی لتاقدا ئو پارەکـێ باش ژێ دداێ .

ل ساڵا ١٨٨٨ وی رەڤدەك دێ چیروکا بەلاڤ‌کر بناڤی « دئەلەندێ دا».. (ئەلەند ! فجر) ، ئو وێ خەلاتـــا بوشکین ژ بەر ڤێ جیروکێ وەرگرت .. پشتی هنیگێ تشیخوفی چیروکەکا درێژ بناڤی (دەست) نڤێســـی ئەڤ جیروکە ل کوڤارا تورێ بلند دهاتە بەلاڤ‌کرن .. ئو براستی پشتی ساڵا ١٨٨٨ێ خویندەواراو تورە دوســـتا بچاڤەکێ پر بها بەرێ خودان ڤی تورەڤانی ئو زانین کـو ئەڤ تورەڤانە دێ کارەکـێ مەزن ل بازارێ تورێ روسی کت ..

چیخوف دگەل کارێ نوژداریێــــێ پێ پـــر زەحمەت‌و ودگەل نەخوشادا . . وی دەست ژ تـــوری بەر نەدا وی هــــەر دەم بزاڤا هندێ دکر کو بــــەر هەمێ خو پێ نڤێسینـــێ چێترو وجوان‌تر لێ بکت.. وی باوەری ب ژیانێ هەبـی کو ژیان کاکلا بەرهەمــــێ ئەدەبی‌یە .. تشیخوف بـــو دەمەکێ باوەری بفەلسەفـا تولوستوی‌یا اخلاقی هەبی، لێ تشیخوف چ جارا نەکەتە رەخێ چ پارتا یان چ کومـا ژ کومێن هزری یان رامیاریی – سیاســـی – دچافـــێ تشیخوفی خەلەك ورەشن‌بیر کەبتیـــن د دو جوینادا لیبراریـــی وپاریزیاتـــی – المحافظه – هینی ١٨٨٠ هزرا روسی کەتبی دبن ڤان هـــەر دوو رەنـــگا ژ ئایدیولوجیەتی هندك لیبراریی بین و هندەك ژی پارێزیـی (محافظ) بین .. لـــێ تشیخوف نە ئەو بی ونـــە ئەڤە بی ..

تشیخوفی باوەری بهندە تشتا دهینا .. ئو بو هندێ ژی بزاڤ دکر .. ئـــەڤ تشتێت هەنێ د کاغەزەکا وی دا بو برادەرەکی دیار دبـن تشیخوف دکاتمەزا خـودا دبێژت : « ئەو تشتێت من دڤێن وەکی داخوازو ئـــەز دپەرێـــزم ئەڤەنـە . . . مروڤە ، نوشە – صحـــە هزرێن زیرەك ، ژ برهاتـن – الهام – ، ئەڤینی ، ئازادی بێ توخیب ، ئازاد بـــون ژ زوری‌و تەشقەلا ... ».

تشیخوف باوەری بپێش – کەفتنا مروڤی دهینـــات وهەر وەسا پەسنی‌یا حوکمێ قەیصری نەدکـــری لێ وی پویتە ددا ئالێ ئەخلاقی لنك مروڤی ئو هند پویتە نـــە ددابابەتێت سیاسی نەخاسمە ئەڤێت پیوەندیی بهەڤرکی‌یا چینا هەبی ئانکو وی هنـــد پویتە ب (صراع الطبقی) نە دکر .. ئەو چێتر لدیف وان بابەتـــا دچو ئەڤێــــت پێوەنـــدیی ب هێزێـــن زکماکیێ هەین (الدوافـع والفرائز) ئەوێت مروڤـی پال ددن گونەهکاریێ وکەتنا .. تشیخوف لدیـــف کارێ (اثر) جزا دانێ دچو .. دڤیا بزانت کا جا هەتا چەنـــدێ جزا (عقاب) کاری لمروڤێ گونەهکار دکت .. لەو چو جزیرا سخالین(*) دا لوێرێ ژیانا حەبسی‌یا شروڤەبکت‌و تێ‌بگەهـــت ... ئو وی ل دویماهی کتێبەك لســـەر ژیانا بەندی‌یا ل بەندی‌خانێ نڤێسی ..

راجی شاعیرو کورتە باسێک

عبدالله دارتاش

« ڕاجی » ناوی مەلا «عبدالرحمان کوڕی مـەلا ئیبراهیم» ی کوێرەکانی‌یە لە هۆزی جافـی مکایەلێ‌یە لە ساڵی (١٩١٢) زاینی لە شارە جرانکیلانەکـــەی کۆیە چاوی بۆ ژیان هەڵیناوە وە لە ساڵی (١٩٢٠) ز لە لای باوکی دەستی بە خوێندنی مەلایەتی کردووە لە گوندی « گەلێری » سەر بە ناحیە ی (چناران) لـــە قەزای (رانیە) کە بە هۆی ملایەتی‌لەو گوندە نیشتەجێ بوون ، دوایی بۆ تەواو کردنی خوێندنی مەلایەتی بـە شێوەیەکی فراوانتر چۆتە لای مامۆستا گەورەکانـی شاری (کۆیە) . وە لە دوایيدا وەکو پیشەی هەمـــوو نەقێیەکی کوردستان ئارەزوی گەڕانی کردووە بــە شوێن خوێندندا ئەوە بوو لە ساڵی (١٩٢٦) ز هەندێ ناوچەی گەڕاوە وەکو سولەیمانی و مـــەرگـــە و خۆشناوەتی وە لە ساڵی ١٩٢٩ز هاتۆتەوە بۆ شـاری (کۆیە) لەوێ خوێندنی بەرزی مەلایەتی تەواو کردووە تا لە ساڵی ١٩٢٧ز بروانامەی (مەجلیسی عیلمـــی) وەرگرتووە لە لای مامۆستا (مەلا بهاءالدین کوڕی شێخ طیب)ەوە لە دوای ئەوەش بوو بە مەلا لە چەنـــد دێیەکی تری ناوچەی سەرداش وەکو دێی سابوراوا و کرژە .

تا لە ساڵی ١٩٦٨ز بووە بە مەلای بەکرەجۆ وە ماوەی ساڵێك مەلایەتی بۆ کردون بەلام بەداخەوە لــە ناوەڕاستی ئەو ساڵەدا تووشی نەخۆشی‌یەکی کوشندە بووە هەر بەو نەخۆشی‌یە سەری نایەوە سەر لە بەیانی رۆژی شەمە رێکەوتی ١–١٢–١٩٦٩ ، بەم شێوەیە ئەو دڵە کە هەڵگری هەزاران تاسەو ئاوات بوو لــە خوربە کەوت ماڵ‌ئاوایی لە خاکی نیشتمان کرد لــە گۆڕستانی بەکرەجۆ نێژراوە .

« ڕاجی » سەرەڕای ئەوەی کە مەلایەکی باش بووە شارەزایکی باشیشی هەبووە لە زانستی ئایینی‌و زمانی عەرەبی و زمانی فارسی و تورکی ، شیعریشی پێ گوتوون هەروەها بەرهەمێکی گەورەی شیعری لە دوا جێ ماوە کە دیوانێکی گەورەو سوود بەخشـــس پێك دێنێ شایانی باسە مامۆستا (راجی) شاعیرێکی زمان گەش‌و گەش بین و نوکتە باز بووە مروڤێکی زار شیرین‌و کۆمەڵایەتی بووە مروڤێکـــی دڵتـــەڕو شیرین‌و کۆمەڵایەتی بووە مروڤێکـــی دڵتـــەڕو سەرگەرمی بەزم‌و شادیی خەڵك بووە .

(ڕاجی) دەستێکی باڵای هەبووە لە هۆنینەوەی ووشەی جوان و نوێ باوو بە مانا وە وەستایانـــە دایڕشتون .

هەروەها لە مەیدانی داشۆریدا (هجو) دەستـی هەبووە پێویستە بگوترێ شاعیر لە هۆنراوەکانیـــدا جگە لە نازناوی «ڕاجی» نازناوی (ژیکۆ و پشکـۆ)شی بەکارهێناوە .

« ڕاجی » وەکو پیشەی هەموو شاعیرێکــــی رەسەن بەرامبەر بە ڕووداوەکان دەســــتەوەســتان وێنەیەکی بەسۆزو دڵڕفێنی بۆ کێشاون بەلام بـــە داخەوە لێرە جێگای خستنە ڕوی نی‌یە بە تەواوی ئومێدەوارین لە داهاتویەکی نزیك دا شتێك لەمـــە زیاتر بخەینە ڕوو .

هەروەها شاعیر لە ڕووەکانی ڕەوان بێژی‌یەوە بەهرەیەکی باڵای هەبووە وە هۆنراوەکانـــی خـــۆی گەواهی ئەم قسەیمان دەدەن کە دەڵێ :–

**تاقە سواری عشقی دوو چاوم لە ڕێ دا نابەزم
گەر چی قەومایشە جەنگی دڵ لەجێدا نابـەزم
خانو مانانە لە کوچەی باغدا خونچەم کە دیت
من ووتم بۆچ عاجزی جانا ؟ ئەو ووتی بۆچ عاجزم(٩)
ئەم بەرو سینەو مەمانەی چونکە گەنجی «زاهیە»
گەرچی خۆی لادا بە ڕاستی دەستی خۆم برد بیبزم
تا خەریکی گەستنی لێوی شەکەر باری تۆ بووم
هێندە بوو لێوو زمانی خۆم بجنم‌و بی گــــەزم
پێچەوانەی پێچەکەی پێچکەی دڵـی پێچراوەـە
دەستەوانەی دەستەکەی بەستویە دەستی قاقەزم
کاسە کەللەم کەمبەرەو دوگمەی کە ئەخرێنگێتەوە
چاوی هەڵدێنێ بە ڕووما بەڵکە کوێر بێ ناحەزم
هێزی کۆمەڵ پەرومرێـــم خستۆتە دڵداری بـەلام
چەشنی «ڕاجی» گیرەوەی سەت کارەسات‌و قەڵبەزم**

(ڕاجی) لە بەرامبەری هەستی بە خرۆشـــس هاتووی سۆزی خۆشەویستی دڵدارەکەی تێکەڵ دەکا بە گوڵ‌و وەنەوشەو نێرگزو تازە خونچەی نەپستکوتو کەدەڵێ : –

خونچە پشتکوتن لە باخ‌و شاهیدن مەختاری شــــار
پێش نیاری کە بە یاسـای دیمەنی جوانـــــی وقــار
خونچە عاجز بوو لە گوڵ لێوی پــــڕاوو پێکەنـــی
وا بەجێ دێڵێ چناروك ، چش لە باخی ســـەرچنار
خونچە ڕوو سوری خەجاڵەت ما ، لە قاپی مێر خوزار
چاوی زەرد و ڕووی سپی نێرگس لە چاوانیا دبـــار
خونچە خاڵی سەر دەمــــی وا نەو دەمیدەی دیدەمە
خوێنی دڵ پێی هەڵئەچێ وەك بڵقی جەرگی جەرزەکار
خونچە قەترەی شەونمی ئەسرێ وەنەوشەی زولفەکەی
باقەیێکی هەژدیهای کردۆتە گەسکی چـــــاوەزار

«بانگەوازێک لە بنەماڵەی (ڕاجی)یەوە »

لە بەر ئەوەی خەریکی کۆکردنەوەی نووسین و هۆنراوەکانی « ڕاجی » خوا لێ خۆش بووین بۆ ئادە کردنیان بۆ چاپ و بلاوکردنەوەیان داوا لە هەمـــوو نووسەر و ئەو کەسانە دەکەین کە شتێك دەربـــارەی «ڕاجی» یان لایە لە هۆنراوە و بیرەوەری و دەســ نووس ... هتد ئەیزانن دەستی یارمەتیمان بۆ درێژ بکەن و بۆمانی بنێرن . بەو هیوایەی دیوانەکــــەی «ڕاجی» بە شێوەیەکی جوان و تەواو بگاتە دەستـــی خوێنەرانی ئازیز :

وە بەناوی (دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی » لە بەغدا بۆمانی بنێرن جێگای سوپاسە .

بنەماڵەی راجی

کوورە ناووکی یەکان

ئامادەکردنی : عبدالکریم حسن مصطفی

بێ گومان زانست لەپێناوی خزمەت کردنی مرۆڤایەتیدا هاتۆتە کایەوەو دۆزینەوەو داهێنانو تیئۆرە زانستی یەکانیش بەبەردەوامی پێکهێنەرەکانی سروشت دەگۆڕن بۆ ئەو شێوەیەی سوودبەخش بێت بۆ مرۆڤو بیانکاتە پێپلیکەیەک بۆ بڕینی قۆناغە مێژوویی یەکانی کۆمەڵ .

جا بەکارهێنانی ووزەی شاراوەی ناو ناووکی ئەتۆم لە کوورە ناووکی یەکاندا وەك سامانێکی ئابووری ، یەکێکە لە دەستکەوتەکانی زانستو بنچینەی تەکنیکی ئەتۆمی نوێ یەوە دوارۆژێکی پرشنگدارە بۆ کۆمەڵی مرۆڤ . لێرەدا لەبەرئەوەی مەسەلەی کوورەی ناووکی لە مێشکی زۆرکەسدا خوولدەخوات ، هەوڵدەدەین نیشکێك بخەینەسەر ئەم باسە .... کوورەی ناووکی :-

بریتی یە لە جەرگەی ئەو دەزگایەی ووزەی ناووکی توخمە تیشکدەرەکانی وەکو یۆرانیۆمو پلۆتۆنیۆم بەشێوەیەکی ڕێكوپێك دەخاتە بەردەستی ئادەمیزاد . هەروەها دروست کردنی کوورە ناووکی یەکان زۆر گران نی یەو ڕێکخستنی ئیشەکەیو سەرپەرشتی کردنی ئاسانە . مەبەست لە دروست کردنی کوورە ناووکی یەکانیش بۆ لێکۆلینەوەیە بیان بەدەستهێنانی ماددە بەشبووەکانە(٢) ، هەروەها لە ئیش پێ کردنی هۆیەکانی گواستنەوەش بەکاردە هێنرێت .

بنچینەی ئیش کردنی کوورە ناووکی یەکان لەت بوونی ناووکەکانی ماددە بەشبووەکانە بەهۆی نیوترۆنەوە ، کە ئەمەش بەرەڵابوونی ووزەی لەگەڵدا دەبێتو ئەم ووزەیەش پاش گۆڕینی بۆ شێوەکانی تری ووزە ، مرۆڤ سوودی لێوەردەگرێت .

کوورە ناووکی یەکان بەگوێرەی جۆری ئەو هێواشکەرەوەی (٣) تیایاندا بەکاردەهێنرێت ، پۆلێن دەکرێن . هەروەها ئەگەر ئەو ماددانەی دەشێن بۆ لەتبوون بەشێوەی چین یان تولی درێژی ئەوتۆ کە هێواشکەرەوە نێوانی هەر دوانیان جیابکاتەوە ، ڕێك بخرێن ، پێیان دەوترێت « کوورە ناهاوجێ کان(٤) » . بەڵام ئەگەر یۆرانیۆم لە کوورەکەدا تواوە یان دانراو بێت لەناو هێواشکەرەوەکەدا پێیان دەوترێت « کوورە هاوجێ کان »(٥) . زۆر کوورەش هەن بەهۆی نیوترۆنە تیژڕەوەکانەوە ئیش دەکەن ، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە دەتوانرێت کوورەکان لەسەر بنچینەی ئەو نیوترۆنانەی تیایاندا بەکاردەهێنرێت ، پۆلێن بکرێن(٦) . هەروەها دەتوانرێت کوورەکان لەسەر بنچینەی ئەو مەبەستانەی کە بۆیان دروست کراون پۆلێن بکرێت . بۆ نموونە کوورە هەیە بۆ بەرهەمهێنانی بلۆتۆنیۆمو کوورەش هەیە بۆ مەبەستی زانیاریو لێکۆلینەوە ، دروست کراوە.

جۆرەکانی :

گرنگترین جۆرەکانی کوورە ناووکی یەکان ئەمانەن:

١ - گرافیتە کوورە : لەم جۆرە کوورەیەدا گرافیت(٧) وەك هێواشکەرەوەیەك بۆ نیوترۆنەکان بەکاردەهێنرێتو کۆنترین کوورەی ناسراوەو یەکەمین کوورەش لەم جۆرەدا لە ساڵی (١٩٤٢) لەژێر چاودێری (ئەنریکۆ فێرمی) دروست کراوە .

٢ - کوورەی ئاوی قورس(٨) : لەمەدا ئاوی قورس وەك هێواشکەرەوەیەك بەکاردە هێنرێتو هێزی بەکارهێنانیشی بۆ کەم کردنەوەی قەبارەو کێشی کوورەکە دەگەڕێتەوە ، سەرەڕای ڕەوشتە فیزیایی یەکەشی .

٣ - کوورە هاوجێ کان : لێرەشدا گیراوەی سولفاتی یۆرانیۆم لە ئاوی ئاسایی یان قورسدا ڕاستەوخۆ لە نێوان شێنی گۆڕینەوەی گەرمی دەرەوەو جەرگەی کوورەکە دەسووڕێتەوە . هەروەها ئەم جۆرە کوورانە خۆیان خۆیان ڕێكدەخەنو جێگیرن لەکاتی ئیش کردندا .

٤ - کوورەی لە ناو نقووم کراو : بیروڕای سەرهەڵدانی ئەم جۆرە کوورەیە دەگەڕێتەوە بۆ هەڵسەنگاندنی توانای ئاوی ئاسایی لەسەر مژینی ئەو تیشکانەی لە کوورەکەوە دەردەچێت ، هەروەها بۆ دەرفەتی بەکارهێنانی ئاوی ئاسایی وەك هێواشکەرەوەیەك بۆ نیوترۆنەکان لەجیاتی ئاوی قورس کە نرخی گرانەو بڕی کەمە .

٥ - کوورە ناهاوجێ کان : هەرچەندە دروست کردنی کوورەی هاوجێ کان لە کوورە ناهاوجێ کان ئاسانترە بەڵام زۆربەی کوورەکان لەجۆری ناهاوجێن ، چونکە ئاوی قورس مەرجە لە کوورە هاوجێ کان وەك هێواشکەرەوە بەکاربهێنرێت کە ئەویش گرانەو ئابووری نی یە . بەڵام لە کوورە ناهاوجێ کان دەتوانرێت گرافیت بکرێتە هێواشکەرەوە کە هەرزانەو بەئاسانی دەستدەکەوێت .

لەکۆتاییدا گرنگی ناووکی یەکان لەوە دەردەکەوێت کە ئەو ووزەیەی لە تۆنێك یۆرانیۆمەوە بەدەستدەهێنرێت یەکسانە بەو ووزەیەی کە لە (١٠) هەزار تۆن خەڵووزەوە دەردەچێت .

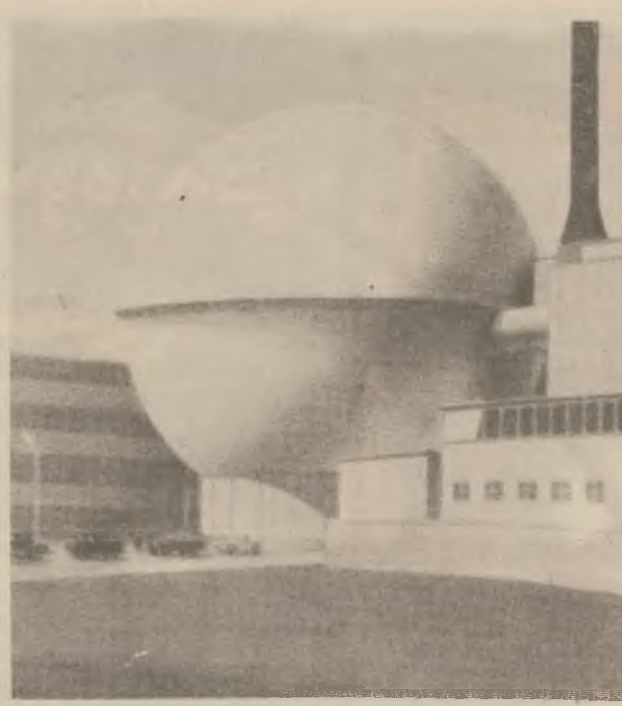

١ - کوورە ناووکی یەکان : المفاعلات النوویە .

٢ - ماددەی بەشبوو : المادە المنقسمە .

٣ - هێواشکەرەوە : بریتی یە لەو ماددەیەی کە خێرایی نیوترۆنەکان کەمدەکاتەوە .

٤ - کوورەی ناهاوجێ : مفاعل غیر متجانس .

٥ - کوورەی هاوجێ : مفاعل متجانس .

٦ - پۆلێن : تصنیف .

٧ - گرافیت : جۆرێکی توخمی کاربۆنە .

٨ - ئاوی قورس: لە ئاوی ئاسایی قورسترەو فۆرمیولا کیمیایی یەکەی ... بە . سەرچاوەکان :

٩ - طاقە الذرە - تالیف .ك. جلادکوف .

١٠ - فیزیاء المفاعلات النوویە - تألیف . د. طالب ناهی الخفاجی .

پەستی و بێزاری بەدەست خۆت

زانستی دەروونی شوناسی

- لە لای زوربەی پزیشکەکان ئەم وێنەیە دووبارە (دەبێتەوە : نەخۆشێك بە پزیشکەکەی دەڵێ ئیتر ناتوانم بەوجۆرە بژیم دەبێ فریامکەویتو دەرمانێکم بۆ بنووسی کە تۆزێك لەم نیگەرانیە رزگارم کات .

دوای ئەوەی پزیشك گوێ لە نەخۆشەکە ئەگرێ چەند پرسیارێکی لێ دەکاتو بۆی دەردەکەوێ کە هیچی نیە جگە لەوە کە کەم خەوەو بە پەرۆشە ئەمەش زۆرجار روو دەداتو خۆی چاك دەبێتەوەو هیچ دەرمانیشی بۆ نانووسێو دەڵێت وەرزش باشترین دەرمانی تۆیە ، ئەگەر ئەم وەڵامەی منیشت بەدڵ نیە دەتوانی بڕۆیتە لای پزیشکێکی تر ، بەڵام دەبێ بزانیت ئەم دەرمانە ئارامبەخشەی تۆ داوایان دەکەی جۆرێکە لەمتلیاكو خراپ تریش، لە پاشەڕۆژدا رادێی لەسەری .

هەندێ جار پەستیو بێزاری ئەوەندە ترسی نیەو بەڵکو پێویستە لە ژیاندا ، بۆ ئەوەی هەموو کەس ئەرکەکانی سەر شانی بە چاکی ئەنجام بدات هەرچەند لێکی بدەیتەوە دەبینی ژیانو هەڵسیوکەوتەکانی زۆر لەوە قوڵترن کە توزێك پەستیو بێزاری دات بگرێو خەریکی دەرمان خواردن بیت ، ئایا کێ هەیە مەسەلەی پەیوەندی سۆزو کاروبارو تاقی کردنەوەکانی ژیان ڕووبەڕووی هەندێ جارسو پەستی نەکردبێتەوە ؟

چارەسەری ئەم کێشەیە دەروونی یە دەرمان کاتی یەو لەگەڵ بڕانەوەی دەرمانەکە دەگەڕێتەوە ، لەبەرئەوە چارەسەری ڕاستەقینە لە تەقەڵلادانایە بۆ دۆزینەوەی هۆکانی پەستیو بێزاری .

- بەڵام ئەم قسانە هەموو جۆرە پەستیو بێزاری یەك ناگرێتەوە بەڵکو هەندێ جار ئەگەر لە پاڵ پەستیو بێزاریدا مرۆڤ هەستی بە دیاردەی قورك گیران یان هەناسە سواریو دڵ لێدانی بە پەلە کرد دەبێ زوو پەنا بەرێتەبەر پزیشکێك ، دیارە ئەم هەموو نەخۆشیانە بە یەك جار تووشی مرۆڤ نابن بەڵام یەکێکیان لەگەڵ پەستیو بێزاریدا روودەدەن جگە لەمانە دەبینین لەو کاتەدا هەستونەست دەگۆڕێتو تووڕە بوونی روو دەدات ...

- بۆ چارەسەرکردنی بارێکی وا هەموو جار داوودەرمان بەکارهێنان چاری نی یەو دەبێ خۆمان لەسەر هەندێ شتی ساکارو ئاسایی رابێنین ، وەك ئەوەی کاتێ کە هەست بە پەستیو بێزاری ذەکەین بۆماوەی چارەکە سەعاتێك هەناسەی قووڵو لەسەرخۆ هەڵکێشین .

بێ گومان ئەمەش زۆر سوودی دەبێ ، بەڵام ئەگەر پەستیو بێزاریەکەت درێژەی کێشا ، راکشانو پاڵگەوتنو چاو بەیەکانان کە بەرەو نوستنێك بتبات لە زۆر دەرمان باشترە، بەڵام ئەگەر ئەمانەش سوودیان نەبوو چوون بۆ گەرماوو شێلان تا رادەیەك یارمەتی نەخوشەکە دەدەن هەروەها لەم دوایەدا چارەسەرێکی تازە دۆزراوەتەوەبە دەرزی لێدان .

- لە وولاتە رۆژئاوایەکاندا مەسەلەی راهاتن لەسەر حەب خواردنو دەرمانی ئارام بەخش زۆر بڵاوبوەتەوە ، بەڵام ئەگەر بێینە سەر ئەوەی کە ئافرەت زۆر تربەکاری دینێت یان پیاو ؟ دەبینین ئافرەت زۆر زیاتر دەیخواتو رۆژ بەرۆژیشی بارستەی دەرمانەکە زیاد دەکات چونکە دوای ماوەیەکی کەم فێری دەبێتو کار ناکاتە سەریو هەر کاتێك وازی لێ هێنا وەك خۆی لێ دێتەوە . بەو جۆرە بۆمان دەردەکەوێت کە دەرمان ناتوانێ چارەسەری پەستیو بێزاری بکات بەڵکو راهاتن لەسەر چەند جۆرە وەرزشێك باشترین دەرمانە.

سەرگوڵ تەیمور
ئامادەی کردوە

پێکەنین وەرزشە بۆ ئەندامانی لەش

پێکەنین خۆی لە خۆیدا کارێکی سوود بەخشە ، دڵخۆش کەریو سەرفرازی ئادەمیزاد دەرئەخات . جا لەم روانگەیەوە با بزانین پێکەینن چ سوودێکی زانستیانەی هەیە بۆ ئەندامانی لەش .

ئامادە کردنی
محمد حسین هەڵەبجەیی

لێکۆلەرەوە زانستی یەکان وایان دەرخستووە کە پێکەنین کارێکی ڕاستەو خۆی هەیە لەسەر هەموو ئەندامانی لەش هەرلەسییەکانەوە هەتا ڕیخۆلەکانو دڵو جەروئەوانی دیش ، لە ڕاستیدا پێکەنین دیاری یەکی سروشتی ئەدا بە لەشی مرۆڤ لە دەرەوەو لەناوەوە . بە شێلانی یان لەرینەوەی میکانیکی ناوپەنچكو قەفەسەی سنگ . لەکاتی پێکەنیندا کارێکی گرنگ ئەکاتە سەر « سی »یەکان ، لەبەرئەوەی هەوا بە شێوەیەکی خێرایی بەهێز ئەچێتەدەرەوە وئەو شوێنانە ئەگرێتەوە کە لەکاتی هەناسە- داندا هەوا نایان گرێتەوە. هەروەها لەرینەوەی ناوپەنچك لە کاتی پێکەنیندا خۆشی ئەدا بە دڵو ژمارەی لێدانی زیاد ئەکاتو ئەبێتە هۆی زیادبوونی سووڕانی خوێنو هەستێکی خۆشو ناسك دروست ئەبێت لای ئەو کەسەی کە پێدەکەنێ .

وەك ئاشکرایە جگەرشلەیەك دروست ئەکات کە ئەیڕژێت بەسەر ئەو خواردەمەنیانەی لە گەدەو ڕیخۆلەکانو پەنکریاسدا کۆمەڵ ئەبن . لە ئەنجامی پێکەنیندا شێلانێك یان جوڵانەوەیەك بۆ جگەر دروست ئەبێتو ئەبێتە هۆی زیادبوونی ئەو شلەیە کە خواردنەکە لە گەدەدا باشتر هەرس ئەکات .

پێکەنین لە لایەکی ترەوە کار ئەکاتە سەر گەشە

- شەکردنی لەشی منداڵ بەهۆی خۆشی هێنان بەژێر (الفدە النخامیە) کە بەرپرسیارە لە دروست کردنی هۆرمۆنەکان کە گەشەکردنی منداڵ لەسەر ئەو بەندزە .

ئەویش بە چەند قۆناغێکدا ئەڕوات .

١ - منداڵی شیرەخۆرەکە تێر ئەبێت هەست بە بڕوایەکی بەتین ئەکاتوزەردەخەنەیەك هەموو رووی ئەگرێتەوە

٢ - هەروەها لە چوارمانگی دا بە دەنگێکی بیستراو پێ ئەکەنێو ئەم پێکەنینەش زۆر یارمەتی قەڵەوبوونی منداڵ دەدات .

بەم شێوەیە پێکەنین سوودێکی گەورەی هەیە بۆ گەشەکردنی منداڵو لەشی ئادەمیزادو بە وەرزشێك دائەنرێ بۆ هەموو ئەندامانی لەش .

خوێن بەربوونی لووت

هۆیەکانی :-

١ - برینداربوونی لووت : باوترین هۆی خوێن بەربوونی لووت لە منداڵاندا ڕووشانو برینداربوونی لووتە کە دەبێت بە هۆی توێخ هەڵدانو داخورانی بەربەستی لووت (بەشی پێشەوەی خواروو کە بە ناوچەی (کایسیلباچ دەناسرێو) . هۆی تریش وەك کەوتن بەدەمداو ، پێداماڵینی شتێکی ڕەق بە لووتدا .

٢ - نەخۆشی خوێن بەربوون (خوێن لێ ڕۆیشتن): وەك هیمۆفیلیا ، لیۆکیمیا (بەرزبوونەوەی ژمارەی خڕۆکە سپی یەکان) پیور پیورا ، ڕەگەزیی یە فراوانبوونی موو لولەخوێنەکانی ویبەر- ئۆسلر - ریندو .

٣ - نەخۆشی ی : - لە نەخۆشی خنکە (دافثیریا)و سفیلیس (زهری یدا) کیمێکی خوێناوی دەرکراوی لووت بینراوە .

٤ - بوونی تەنی نائاسایی لە ناو لووتدا .

٥ - وەرەم (تیومەر) :- خوێن بەربوونێکی زۆر دەشی روو بدات لەگەڵ چەند وەرەمێکدا ، وەکو : وەرەمی لولە سەرەتایی لیمفە شانەکان (لیمفۆما)، سارکۆما (وەرەمی گۆشتی) .

٦ - حەساسیەتی (ئەلێرجی) هەوکردنی لووت .

لەگەڵ ئەوەدا کە خوێن بە ئاشکرا لە لووتی منداڵەکەوە قووت بدرێو ، گەدە تێك هەڵاتنو ڕشانەوەیەکی قاوەییو پیسایی یەکی قەترانی بەدوادا بێ .

دەشێ خوێن لە ژێر نینۆکی پەنجەکاندا کۆبێتەوە .

چارەسەرکردن : -

أ - خوێن بەربوونی هێواشو کەم : -

هەر یەکێك لەم دوو ڕێگەیە بەکەڵكو سەرکەوتووە : -

١ - لووت گرتنی منداڵەکە بە پەنجە ، بە لایەنی کەمەوە بۆ .. ماوەی دە خولەك . پێویستە منداڵەکە دانیشتبێو ، نابێ ماوە ماوە لووتی بەر بدرێ بۆ ئەوەی بزانرێ ئایا خوێنی لێ دێ یان وەستاوە .

٢ - لۆکەی گرمۆڵەکراوو پیترۆلاتەم (تێکەڵاوێکی نیمچە ڕەقی هایدرۆکاربۆنی یە لە پەترۆلەوە وەرگیراوە) دەخرێتە ناو لووتی منداڵەکەوە بۆ ماوەی چوار سەعات .

ب خوێن بەربوونی زۆرو بەردەوام :

لۆکەی گرمۆڵەکراو لەگەڵ فینیل ئفرین (٢٥٪) ، یان ئیپینفرین (١٠٠٠ : ١ گیراوە) ، یان کۆکایین (١٪) دەخرێتە ناو لووتی منداڵەکەوە بۆ ماوەی پێنج خولەك و زۆربەی خوێن هاتن لە ناوچەی کایسیلباچ دەوەستێنێ .

پاکردنەوەی لووت بە دلۆپی کرۆمیك ئەسید ، ترای کلۆرۆ ئەسیتیك ئەسید ، سیلڤەر نایترەیت. . پێویستە سنووری بۆ دابنرێو لە هەندێك حاڵەتدا نەبێ بەکار نەهێنرێ .

وەرگێڕانی لە ئینگلیزی یەوە . «ئاراس عەزیز عەبدوڵڵا»

● لەم کتێبەوە وەرگیراوە :
هاندبووك ئۆف پێدیاتریکس
- هینری سلڤر .
- سی . هینری کیمپس.
- هینری . بی .
چاپی یانزدەهەم .

Institut Kurde de Paris

لە یادی ٢١ ساڵەی دامەزراندنی سوپای میللیدا

فریا عبداللە حسین
نوسینگەی سلێمانی

ورەی بەرزو بەڵێنی نوێی جەنگاوەرانی سوپای میللی لە سلێمانی

بەبۆنـەی بیـرەوەری شۆرشی (٨)ی شـوبات‌و ڕێکەوتی یادی دامەزراندنـی سوپای میللی‌یەوە چاومـان بەچەند جەنگاوەرێکی بواری ناوبراوی پارێزگای سلێمانی کەوت‌و هەموو پێکـەوە دەربارەی هەردوو بیرەوەری ناوبراوو جەنگی ڕەوامـان جەنگی قادسیەی صدام بـۆ ڕۆژنامەی هاوکاری دوان .

سەرەتا برای جەنگاوەر کاک مجید صالح سلیمان

وتی لە هەردوو بیرەوەری شۆرشی (٨) شوبات‌و دامەزراندی سوپای میلیمان‌دا بەڵێن بۆ سەر - کردایەتی حزب‌و شۆرش‌و سەرکردەمان صدام حسین نوێ دەکەینەوە کە هەمیشە سەربازێکی بەوەفابین بۆ پاراستنی خاکی نیشتمانی خۆشەویستمان . . . شایانی باسیشە بەش بە حاڵی خۆم وەک جەنگاوەرێکی سوپای میللی لە جەنگی قادسیەی صدام‌دا هاوبەشیم کردوەو ئێستاش بەردەوام ئامادەیی خۆم دەردەبڕم کە لەهەر کوێ‌یەک دەستی داگیرکەر هەبێت بۆی بڕۆم‌و بەرگری لەنیشمان بکەم . . . ئەم دوو بیرەوەریەش کەرێکەوتی هەشتی ئەم مانگە دەکات داواکارین لەیەزدانی مەزن کە هەموو ساڵێک بەخۆشی یادی بکەینەوە . . . ئێستاش کە تاقمی جادوگەری خومەینی دەیەوێ وڵاتەکەمان وێران بکات‌و وەک وڵات‌و گەلانی ئێرانی بەسەر بهێنێت ئەوە ئاشکرا دەکەینەوە کە بەهێزی سوپای چەکداری دلێرمان‌و سوپای میللی قارەمانمانەوە بەڵێنی ئەوە دەسلەمێنین کە نەهێڵین بستێک لەخاکمان داگیر بکەن چونکە ئێمە نەداگیر- کەرین‌و نەرێگەشس بەداگیرکەر نەدەین بێنە ناو خاکی نیشتمانمانەوە .

پاشان جەنگاوەرێکی تر بەناوی کاکە برا محمد علی هەڵی‌دایەو وتی ئێمە کەئێستا جەنگاوەرێکی سوپای میلین خۆشمان بە سەربازێکی چەکداری ئێراق دادەنێین کە بەرگری لە خاکی نیشتمانی دەکات دژی ڕژێمی فارسە ڕەگەز- پەرستەکان . بۆیە بەردەوام ئامادەی جێبەجێ کردنی فەرمانەکانی سەرکردایەتی حزب‌و شۆرشین‌و هەمیشە ورەمان بەرزەو بەتەمای وەدەست‌هێنانی سەرکەوتنی نوێین ئەمەشس ئەوە ناگەبەنێت کە ئێمە هەرگیز بیر لە داگیرکردنی خاکی نیشتمانی دراوسێکا - نمان بکەینەوە وەک ڕژێمی بۆگەن‌و شلۆقی تاران بیری لێ‌دەکاتەوە بۆ مێژووشس ئەوە لای خۆمەوە دەسلەمێنم کە لەبەر ئەوەی دانیشتوی ناوچەی خانەقینم‌و بە چاوی خۆم دەست‌درێژی‌یەکانی ڕژێمی تارانم بۆ سەر شارەکانی خانەقین‌و مەندەلی بینی‌و بوو بە داخێک لە دلی هەموو هاووڵاتی‌یەکدا‌و بوە مایەی ئەوەی کە تێکرا دەست بدەینە چەک ئەمەش بە پێچەوانەی بۆچوونی فارسەکانەوە بوو چونکە هیچ کاتێ بە تەمای ئەوە نەبوون کە هێزێکی ئەوەندە بە هێزو بە جەرگ هەبە بتوانێ مەردانە بەرامبەر بەو دەست‌درێژیانە ڕابوەستێت

. . . هەروەها لە پاڵ ئەو سەرکەوتنانەی کە سوپای دلێرمان لە بەرەکانی جەنگ‌دا بە دەستی هێنا توانرا لە وڵاتەکەمان‌دا بارودۆخی ئابوریش لە جاران زیاتر بایەخی پێ بدرێت ئەمانەشس ئەوە دەسلەمێنن کە ئەو خەباڵەی خومەینی بە تەمابەتی لای ئێمە بەتاڵە هەرچەندە ئەوان لەپاڵ دەست درێژی خۆیان‌دا نۆکەری خۆیان بۆ ئیسرائیل‌و ئەمەریکا ئاشکرا کرد کە دەبوایە بە پێچەوانەوە ئەوان یارمەتی گەلی فەلەستینیان بدایە بەڵکو لەمەش زیاتر هێرشیان بردە سەر شارەکانی کوردستانی ئێران‌و چەندەها شاری وەک نەغەدەیان وێران کرد . . . بۆیە لەم هەلەدا وەک جەنگاوەرێکی دلسۆز ئامادەیی خۆم پیشان بدەم کە لە هەر جێگایەکی نیشتمان‌دا تووشی مەترسی بێت لە ماڵ‌و گیانم ببورم‌و لە پێناوی بەرگری کردنی‌دا ڕووی تێ بکەم .

● **دوابەدوای ئەم برایە جەنگاوەرێکی تر بە ناوی حسین احمد وتی**

لە یادکردنەوەی ئەم دوو بیرەوەری‌یەدا سەرەتا خۆشحاڵی خۆم دەردەبڕم بەوەی کە یەکێکم لە جەنگاوەرانی سوپای میللیمان‌و ئەوە ئاشکرا دەکەم کە یەکێکم لەو دلسۆزانەی بڕیاری خۆبەخت -کردنی خۆی داوە لە پێناوی خاکی نیشتمان‌دا دژی دوژمنێکی ناپاک‌و خوێن‌ڕێژی وەک خومەینی جادوگەر بۆیە هەمیشە بەو پەڕی ورە بەرزیمانەوە چاوەڕوانی فەرمانەکانی سەرکردایەتی حزب‌و شۆرشین کە سەبارەت بە پاراستنی خاکی نیشتما- نمان پێمان ڕادەگەیەنن چونکە ئێمەی جەنگاوەر هەمیشە وا گۆش کراوین کە بیری چاوبڕین لە وڵاتی گەلانی تر نەکەینەوە بەڵام ئەمە زیاتر ئەوەشس دەسلەمێنێت کە ئەوەندەی تر بە هەست‌و چاوێکی گەورەو فراوانەوە بڕوانینە هەموو بستێکی نیشتمانمان .

● **هەروەها کاکی جەنگاوەر نوری حمە فەرەج ئەمین**

ووتی لەبەر ئەوەی یەکێکم لە جەنگاوەرانی سوپای میللی عێراق‌و یەکێک بووم لەو جەنگاوەرانەی کە لەم شەڕەی دوایی ئەوسودا هاوبەشیم کردوە سەرەتا ڕەزامەندی خۆم لەم بوارەدا دەردەبڕم‌و گەلێکیش بەوە خۆشحاڵ‌بووم کە ئەو هەڵەمان بۆ لوا بەرامبەر بە فارسە ڕەگەز پەرستەکان لە شەڕێکی چەند ڕۆژی‌دا ماینەوەو ئەو هەوڵەی کە ئەوان نەخشەیان بۆکێشا بوو ئێمە توانیمان پێیان بەتاڵ بکەینەوە ئەویشی هاتنە ناو خاکی وڵاتمان بوو لە ناوچەی پێنجوێنەوە بەڵام هەتا ئێمەی سەرکردەی وەک هەڤاڵ صدام حسین مان هەبێت‌و هەتا نیشتمان خاوەنی سوپای چەکدارو سوپای میللی وەک ئێمە بێت بەڵێنیکەو داومانە نەهێڵین گەورەترین دوژ - منمان نەک خومەینی هەنگاوێک بێتە پێشەوە . . . سەیر ئەوەیە ڕژێمی تاران بە ناوی ئاینی ئیسلامەوە دەیەوێ حوکمڕانی وڵاتی ئێران بکات کەچی پەلاماری ئەدات‌و گەلانی کوردو عەرەب‌و بلوچ‌و تورکمانی وڵاتی خۆی دەچەوسێنێتەوە ، ئەمانەش بونەتە بەلگەیەکی گەورە بۆ هەموومان کە ڕژێمی تارانی ڕەگەزپەرست کە دەستی ناوەتە ناو دەستی ئیسرائیل‌و ئەمەریکاوە لە ئاینی ئیسلام بێ بەریـن‌و ڕۆژی سەرکەوتنی ئێمەو گەلانی ئێران یەکجار نزیکە .

● **پاشان برای جەنگاوەر کاک ولید سعید هەر لەم چاوپێکەوتنەدا وتی :**

دووبارە منیش خۆشحاڵی خۆم لە هاوبەشی کردنم‌دا لە بەرەی شەڕی ئەوسودا دەردەبڕم‌و ئەوش دووپات دەکەمەوە کە نەک هەر خۆم بە تەنها بگرە باوک‌و هەموو کەس‌و کارم پێکەوە ئامادەین کە هەموو دەم‌و ساتێ فەرمانەکانی سەرکردایەتی حزب‌و شۆرش‌و سەرەکی خۆشەویستمان صدام حسین جێبەجێ بکەین لە پێناوی پاراستنی خاکی وڵاتمان‌دا چونکە بۆ هەموو لایەک ئاشکرا بووە کە خومەینی بەناوی پاراستنی ئاینی ئیسلامەوە تاقمەکەی خۆی خەڵەتاندووەو دەیەوێ لە پێناوی پیلانەکانی ئیسرائیل‌و ئەمەریکادا بیاندا بە کوشت بەڵام ڕۆژێ دێ ئەوانیش وەک ئێمە وریا دەبنەوەو لە جیاتی ئەمەی ئێستا لولەی تفەنگەکانیان کردوەتە ئێمە بیانکەنە خومەینی‌و لە وڵاتی ئێران‌دا سەرگەردانی بکەن چونکە هەر ئەوانیش بوون کە شای گۆڕبەگۆڕیان دەرپەڕاند ، ئێستاش بە بۆنەی بیرەوەری هەشتی شوبات‌و دامەزراندی سوپای دلێرمانەوە دووبارە بەڵێنی خۆمان دووپات دەکەینەوە کە سەربازێکی بە جەرگی ئەم نیشتمانەین‌و سات‌بەسات خوا خوای پێ‌ڕاگەیاندنی فەرمانێکین کە ڕووبکەینە ئەو شوێنەی نیشتمانمان کە دوژمن دەیەوێ دەستی بۆ درێژ بکات بۆ ئەوەی بەو بەڕی هێزمانەوە لێدانێکی وای پیا بکێشین هەرگیزاو هەرگیز لە بیریان نەچێتەوە چونکە ئێمە لەسەر هەقین‌و ئەوەشی لەسەر هەق بێت‌و بکوژرێت شەهیدی ڕێگای خاک‌و نیشتمانی خۆیەتی .

● **دواجار کاکی جەنگاوەر فایەق حمە رشید صالح وتی**

حەز دەکەم سەرەتا ئەوە دەست نیشان بکەم کە ئەم بوارە پیرۆزەی چەکم تیا هەڵگرتوەو ئەویش سوپای میللی‌یە لە ئەنجامی ڕەزامەندی خۆم بوە بە هۆی ئەو دەست درێژی کردنانەی ڕژێمی تاران کردویەتی‌یە سەر خاکی نیشتمانمان چونکە ئەمڕۆ وڵاتەکەمان کە چاوی دوژمنی لە سەرەو چەندەها پیلانی گەورەی بۆ نەخشاندوە ئەگەر ئەمڕۆ ئێمە خۆمانی لێ گێل بکەین ئەوا سبەی ڕۆژ ڕێگای بۆ خۆش دەکەین کە بێت داگیرمان بکات‌و لە ئەنجامیش‌دا بمان چەوسێنێتەوە هەر وەک چۆن ئێستا خومەینی جادوگەر گەلانی ئێران دەڕوتێنێتەوەو بە ناوی ئیسلام بە کوشتیان ئەدات گوایە شەهیدن بەڵام ئەمڕۆ کێ بێت نەزانێت شەهید ئەوەیە بەرگری لە خاکی نیشتمانی خۆی دەکات نەک پەلاماری نیشتمانێکی تر بدات . . . شەهیدی ڕێگای ئاینی ئیسلامیش ئەوەیە کە هەوڵی بەرزکردنەوەی وشەو مانای ئاینی ئیسلام بدات بینەوێنێت ئەوەتا لە هەموو شارەکانی ئێران‌دا جگە لە گوللە باران کردن‌و خنکاندنی ڕۆڵەکانی وڵاتی ئێران هیچ یاسایەکی تر ڕێگای نابێتەوە . . . جا کە ئەمە ناوەڕۆکی دوژمنێکی وەک خومەینی بێت ئیتر ئێمە چۆن خۆمان‌و ماڵ‌و منالمان ناکەین بە فیدای بستێک لە خاکی وڵاتمان . . . دواجار بە بۆنەی بیرەوەری‌یەکانی شۆرشی هەشتی شوبات‌و دامەزراندی سوپای میللیمانەوە بەڵێنی خۆبەخت‌کردنمان سەر لە نوێ دوپات دەکەینەوەو بەوپەڕی ورە بەرزیمانەوە خۆمان داوا دەکەین کە شەرەفی بەرگری کردنی خاکی نیشتمانی خۆمانمان پێ ڕابسپێرن .

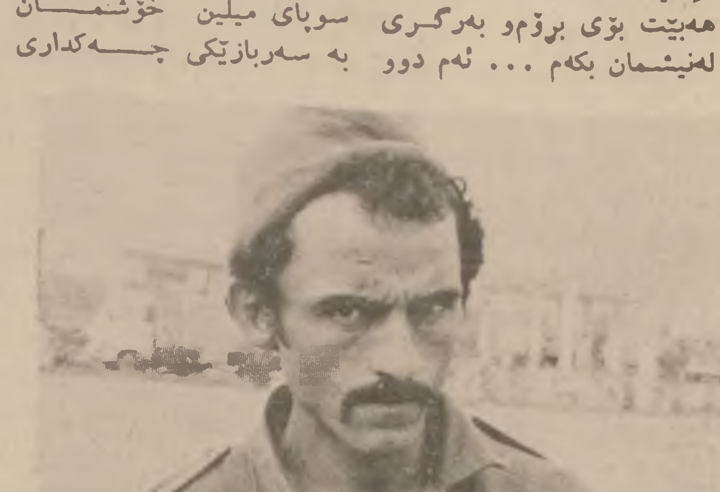

Institut Kurde de Paris

خوێندنگاکانی مەلا کاکە حەمە

- نومێد کاکەڕەش -

ئەگەر ئاورێك لە ڕابووردو بدەینەوەو هەندێ لاپەرەی چاپەمەنیە کوردیەکان هەڵدەینەوە ، بەوە دەزانین کە چەندەها تێکۆشەری کورد بە پەرۆشەوە هەوڵیان داوە بۆ لەناوبردنی نەخوێندەواری ، لەسەر ئەرکو شەونخونیو دەرامەتی خۆیان چەندەها ڕۆڵەی کوردیان لەچنگی نەزانین ڕزگار کردووەو کردوویانن بە ڕووناکبیر ، بەو نیازە کەخۆیان ماندوو بکەنو قوربانی بدەن لەپێناوی پێشکەوتنو ڕزگار کردنی گەلدا لەژێر تەوژمی زۆرداری و نەزانیندا .

یەکێ لەو جەنگاوەرە نەبەزانە « مەلا کاکە حەمەی حاجی سیفاللەی حاجی حەبیت اللەی مەلا میر مەلکە » لە ساڵی ١٨٨٤ی زاینیدا لەشاری سلیمانی هاتۆتە دنیاوە(١) .. پێش ئەوەی بێینە سەر باسی ئەم تێکۆشەرە مەزنە بابیروڕای هەندێ نوسەری کورد سەیربکەین کە لەبابەت ئەم مامۆستا بەنرخەمانەوە کۆباریان کردووە تا زیاتر ئەم بەهرە دارە پایە بەرزەمان بناسین .

خوالێخۆشبو مامۆستا نەجمەددین مەلا دەڵێت :
هەموو ژیانی خۆی بۆ ڕێی زانیاری تەرخان کردبوو . شاری بەجێ هێشتبوو لە دێهاتەکاندا بە هەزاران خوێندەواری پێگەیاند . (٢) .

وەمامۆستا عەلائەدین سجادی بۆی نووسیوە :
بەڕاستی ڕاستە کە ئەو یەکێکە لەو زانا تایبەتییانەی ئێمە کە بەوجۆرە سنگی دابووە بەر کۆیلەی نەزانین بۆ ئەوە نەزانینو ناتەواوییانە لەمنداڵانی کوردو لەوەچەی کورد دوور خاتەوە(٣) .

مامۆستا (نەریمان)یشی پاش دیدەنی مامۆستا دەڵێت !
بۆم ئاشکرا بوو ئەم مامۆستایە بە تاقی تەنها هەوڵێکیوا ئەدا کە بە خەیاڵی کەسدا نەهاتووە لە کونجو کەلەبەری کتێبو گۆڤاردا گەڕام تاوێنەیەکی ئەم زاتەم بەر چاو بکەوێ بینیم لە ڕوسیا لەچاخی قەیسەری - مامۆستا « س . ئاراجنیسکی »(٤) تیا هەڵکەوتووە وەلەپاش شۆڕشی ئوکتۆبەریش ماموستا « دیوشین »(٥) ئەم - خزمەتەی کردووە (٦)وە مامۆستا (شاکر فەتاح)یش باوەڕی وایە : لەژیانیدا شۆڕشێکی لەکۆڕی خوێندەواریدا نایەوە ، بۆ کەڵکی کوردەواری کە لە پێش ئەوەوە کەس ئەوەی نەکردبوو . .. تا ژیا بە کردەوەو ڕەوشتە بڵندەکانی سەرمانی بڵند کردەوە (٧) .

ئەم ڕووناکبیرە مەزنە (٣٦) سیو شەش ساڵی ڕەبەق تێکۆشاوەو ڕەنجێکی بێشوبای داوە بۆ ڕۆشنکردنەوەی بیری گەلی کوردمانو بۆ بەدەست هێنانی ژیانێکی ئازادی پڕ لە خۆشیو بەختەوەریو دوور لەمەینەتی ئەو شۆڕشەی مەلا کاکە حەمە نایەوە ، توانی خوێندن لە دە پانزە ساڵەوە بهێنێتە سەر چوار پێنج ساڵ بە مەرجێ ڕادەی خوێندەوارە - کانی لە بارستایی قوتابیەکانی خوێندگا ئامادەییەکانو خوێندەوارەکانی ناو حوجرەو مزگەوتەکان ژوور تر نەبووبێت کەمتر نەبووە ... جا بۆ ئەم مەبەستە پرۆگرامێکی تایبەتی لە نێوان خوێندنی کۆنو نوێدا هەڵبژارد بوو وەکورتی کردبوونەوە لە (٤٤) چلو چوار بەرگدا بە زمانی کوردی جگە لەمەش فێری زمانی عەرەبیو تورکیو فارسیو فەرەنسی دەکردن لەگەڵ هەموو جۆرە زانستو هونەرو وایژەیەکی پێویست جگە لەوەرزشو سازو ئاوازو یاریو یاساکانی یاساکانی فەرمانڕەوایی ، واش پەروەردەی دەکردن کە لەهەموو کارو فرمانێکدا پشتیان بێبەسترێت ، هەر چوار پێنج ساڵ لە شوێنێك دەمایەوەو خەڵکەکەی فێری خوێندەواری دەکرد بەهیوای ئەوەی بیانکاتە پیاوی دوارۆژ تا خزمەتگوزاری گەلو نیشتمانبن و کەسانی دیکە لەودەردە ناهەسوارە ڕزگار بکەن وەتا ڕادەیەك لەم کارەیەدا سەرکەوتنی بەدەست هێنا بوو .. ئەگەر ئەم پرۆژەیە دە ساڵ بەردەوام بوایە بەڕێکوپێکی سەدەها قوتابی وەکو خۆی ئامادە دەکردو چەندەها مامۆستای وەك مەلا کاکە حەمە دەرەکەوت(٨) .

ئەم بەهرەپێداوەی مامۆستا لە بنەماڵەکەیانەوە بۆی مابووەوەو ئەم بە تەواوی پەرەی پێسەند تەنانەت « مەلا فاتم »ی دایکیشی وەك ئافرەتێکی خوێندەواری زاناو سەربەرز چەندەها نەزانی شاری سلێمانی فێری خوێندەواری کرد .

بانەوەش بڵێین مەلا کاکە حەمە ئەم کارەی لە بێ ئیشیدا نەکردبووە ئەستۆ ... بەڵکو چەندەها جار ویستویانە دایمەزرێننو بیکەن بە دادگەرو موفتی سلێمانی پەسەندی نەکردووەو ڕازی نەبووە بەڵام ئەوەی کاری کردە سەر کاکە حەمەو بووە پاڵپێوەنەری ڕاستەقینەی کە ئەم کارە سەخت وگرانە بگرێتە ئەستۆ ژیانێکی دەربەدەری دوور لەناو خێزانەکەیان ببابە سەر دەبێت چی بێت ؟

وەئەم پرۆژەیەی مامۆستا هەروا لە بارو ئاسان بۆی نەهاتۆتە دەست بەڵکو تووشی چەندەها گیروگرفتو دەردی سەری بووەو دڵیان شکاندووەو زیانیان لێداوە بەڵام ئەم بەرگری کردووەو کۆڵی نەداوە سوور بووە لەسەر خەباتە بێوچانەکەی کەدەبێت ڕۆژێك هیواکەی بێتەدیو گەلی کورد لە مێردەزمەی نەخوێندەواری ڕزگاری بێت هەر لە بەر ئەمەش بوو گیانی خۆی دەکردە قوربانی ئەو کەسانە پەیرەوکەری ڕێبازەکەی بوون . « ئەوانەی خزمەتی بیرەکەم بکەن ڕۆحم فیدایانەو بیرەکەم بکەن ڕۆحم فیدایانەو تا لە ژیاندا بوو حەزی بە خۆ دەرخستنو ناوهێنان نەکردووە ، بگرە زۆر جار ڕێگای کەسی نەداوە بچێتە دیدەنی،ئەگەر بۆ مەبەستێکی گشتی وخزمەتی قوتابیەکانی نەبوایە .. داخوازی مەلا کاکە حەمەش لەمە زیاتر تێپەر ناکات ئەمەوێ خزمەتەکەم دوای مردن لاسایی بکرێتەوە ئەگەر بیکەن ، نامەوێ بناسرێم با بۆنی بۆ خۆ هەڵدانی لێنەیێ .. تائەو ڕۆژەی ماڵ ئاوایی لیکردین بواری کەسی نەدا باسی بکات تا ناوی نەکەوێتە ناو ناوانەوە .. تا لە ژیاندام نامەوێ ناوم بکەوێتە ناوەوە . . تا ئەوترێ بۆ ناو خزمەت ئەیکات .

لە گوندی (باقوبەرە) نەخۆش کەوتو هێنابانەوە بۆ سلیمانی لەڕۆژی ١٠-٥-١٩٦١ لەتاو ئازاری نەخۆ - شیەکەی گیانی پاکی بەخاك سپاردو لەئارامگای سەیوان نێژرا ، بەمردنەکەی کسپە لە جەرگی هەموو کوردێکی نیشتمان پەروەرو نەتەوە ویستەوە هات بەتایبەتی قوتابیەکانی کە هەرگیز لەبیریان ناچێتەوە ، مامۆستا نەجمەددین مەلاش لەژێر ناونیشانی ماتەمدا ئەمەی بۆ وتووە : (٩)

گوینده تو خوا بە نای و نەوا
کۆری یارانمان زویرەو بێ نەوا
ئەم فەردە بڵی بە شەعبی حەزین
فەلەك شین پۆشە بۆ مامۆستای وا بەڕاوێز

(١) مامۆستا نەریمان ساڵی ١٨٨٩ی داناوە بۆ هاتنە دنیای مەلا کاکە حەمە لە دەستنووسەکەشدا ساڵی ١٣٠٦ ڕۆمی نووسراوە . ومەلا نەجمەددین ساڵی ١٨٨٤ داناوە .

(٢) ژین ژمارە ١٦٦٥ ساڵی ١٩٦٢ .

(٣) مامۆستای نەمر نووسینی نەریمان ل٧ ساڵی ٩٧١ چاپکراوە .

(٤) س. ئاراچینسکی مامۆستایەکی دانشگای موسکوبوو گەرایەوە بۆگوندەکەی خوبان تا منداڵەکان فێری خوێندەواری بکات تووش چەندەها دەردی سەری بوو بەڵام لەئەنجامدا سەرکەوت (بروانە مامۆستای نەمر /نەریمان)

(٥) ویوشین مامۆستایەك بوو چووە کوندیکو بۆ وانە وتنەوە بەرهەڵستێکی زۆری لێکرا لەئەنجامدا ئەویش سەرکەوت (بروانە هەمان سەرچاوە)

لەنووسینی شاکر فتاح ساڵی ساڵی ١٩٧٢ چاپکراوە .

(٨) بروانە مامۆستای نەمر .

(٩) ڕوژنامەی ژین ژمارە ١٦١٣ ساڵی ١٩٦١ .

کورتە چیرۆك لە ئەدەبی گەلانەوە :

زۆر لەمەوبەر ، جارێکیان وارێکەوت ، کاتێك کە بەبەلەم لەڕووبارێك لەڕووباوەکانی سیبریادا بۆ شوێنێك دەچووم . دەمی ئێوارێ بوو ئێوارێیەکی تاڵی تاریکی پایز . لە کاتێکدا من لەسیو دووی دڵی خۆمدا بووم ، لەناکاو بەدیمەنی کێوە تاریکەکەوەو لەپێچی ڕووبارەکەدا ترووسکەی ڕووناکییەك دەرکەوتو کەوتە بریسکە بریسك، زۆر نزیك ، گەشو قایم پرشنگی دەشاویشت .گەشامەوەو تەواو دڵم ڕوون بووەوە ، لەبەرخۆمەوە وتم باشە جێیەکی نزیکیش هەیە ئەمشەوی تێدا بەسەربەرینو ستاری تێدابگرین .
بەچی سەوڵلێدەرەکە ئاوڕێکی دایەوەو لەسەر شانیەوە سەرنجێکی لەڕووناکییەکەداو بەدەم سەوڵلێدانێکی چابوکانەوەوتی : دوورە !! .

من بڕوام نەکرد . بریسکەی ڕووناکییەکە لەبەر چاوم تیژو بەهێز لەجێی خۆی چەسپابوو. بەڵام لەڕاستیدا قسەی سەوڵلێدەرەکە تەواوبوو . چونە دەرکەوت کە بەڕاستی دوورە . ئەم جۆرە ڕووناکییانە شەو وەهان هەر وەکو نزیك بنەوە . بەسەر زەنگی شەودا زاڵ ،بریسکە بریسك بەشێوەیەك شەوق دەدەنەوەو سەرنجی پیاو ڕادەکێشن ، وادەزانیت نزیك دەبنەوە . پیاو وایە دڵیدادێت کە بەدووسێ سەوڵی تر کۆتایی بەڕێگەکە دەهێنێتو دەگاتە ئەنجام ، کەچی وەکو تریش گەلێك دوورە .

ماوەیەکی زۆر وەها دامێن کێوە بەردینەکەم مایەوە . سەوڵی ڕووبارە تاریکە درێژەوەبوە کەمان شەق دەکردو دڕمان بە ئاوە بێشوماره نوتەکەکە دەدا . گەلێك دەرەو دۆڵو گاتاوێر دەهاتە بەرچاو ، دەهاتە پێشەوەو جێدەماو لەچاو ون دەبوو . بگرە وابەمێشکی پیاودا دەهات کە ئیتر هەرگیز جارێکیتر نایەتەوە بەرچاو . بەڵام ترووسکەی ڕووناکییەکە هێشتا هەر بەردەوام لە جێی خۆی چەسپا بوو،وەها جوان دەدرەوشایەوەو دڵی پیاوی ڕادەکێشا کە لەبەر چاو هەر ئەو نزیکییەو هەر ئەو دوو ڕیبەشی هەبوو . ئێستەکەش گەلێك جار ئەو ڕووبارە ڕەشە تاریکەی دێتەوە یادو ترووسکەی ئەو ڕووناکییە خۆشە زیندووەم دێتەوە بەرچاو . ڕاستە کە گەلێك ڕۆشنایی لەمەو بەرو لەمەو دوواش خەڵکی ڕاکێشاوەو ڕادەکێشێت بەوەی کەنزیك دێتە بەرچاو تەنها منیش نەبووم کە ڕووناکی جڵەوکێشی کردبم . ژیانیش هەر وەکو خۆی ، لە نێوان ئەورۆ خەتاریکە تاڵانەدا ، دەکشێت ورووناکیش هەر دوو بە دوور دەنوێنێت . پیاویش لەسەریەتی کە سەر لەنوێ بە سەوڵ شەپۆلەکان بشکێنێت . بەڵام لە گەڵ ئەوەشدا ، ڕووناکی هەمیشە هەرواو لەپێشەوەو بەردەوام وادەنوێنێت .

وەرگێر : جلال محمود علی

دەربارەی وەرگێڕان

احمد سید علی بەرزنجی

لەم ماوەیەدا کە جوڵانەوەیەکی هەستپێکەرودیاری وەرگێڕان بۆسەر زمانی کوردی لەئارادایەوزۆرلە نوسەرو ئەدیبەکانمان جەنجاڵی گۆڕینی بەرهەمی ئەدەبیو لێکۆڵینەوەی ئەدەبین ، بەمەبەستی دەوڵەمەندکردنی جوڵانەوەی ڕۆشنبیری کوردیوبەهێزکردنی ڕەوتی پێشکەوتنی .. .. سائیتر ئەم هەوڵدانە تاکە کەسیبێیان پێسپێردراو بێت لەلایەن دەزگا ڕۆشنبیرییە کوردییەکانەوە (بەتایبەتی دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی) ، کە هەوڵێکی چاکی داوە بۆ ئەم لایەنەوئەنجامی چالاکییەکەشی لەم بوارەدا لەداهاتووی نێزیکدا دەکەوێتەڕو .. .

دەڵێم کە ئەم جمو جۆلە هەبە ، گەلێ ئاواتەخوازم کەئەو برایانەی ئەمکاری وەرگێڕانەیان خستۆتە ئەستۆ بەگیانێکی دڵسۆزانەولەخۆبوردنەوە کارەکە ئەنجام - دەنو هەرچی توانا و زانینو بەهرەیانە بیخەنەکار تاکو بەرهەمە وەرگێڕاوە - کەیان بەپاکو پوختوسەرکەوتوو بێتەدی ،چونکە خوێنەری کورد لەهەموکاتێ زیاتر ئەمڕۆ پێویستی بەو زانیاریوبەرهەمانەیە کەبە زمانێکی پاراوو ئەمانەتێکی تەواوەوە پێشکەشی بکرێو ئەودەرگایەی بۆ بخرێتە سەر- پشت کە دەڕوانێ بەسەرسەرچاوەی ڕۆشنبیریو کلتوری جیهانیدا .

کە ئەمەش دەڵێم لەوەنییە کە گومان لە توانای وەرگێڕە بەڕێزەکانمان بکەم ، بەڵام پێشکەش کردنی دەقێك بەتایبەتی ئەگەر هونەریبێ کارێکی هەروا ئاسان نییە ،وەرگێڕانیشی بەڕای من هەرچۆنێ سەرکەوتووبێ لەڕاکەی هەمزانۆف زیاتری پێناوترێ کە شوبهاویەتی بەگوڵی دیوی ئەودیوی فەرشێك !! ـ ئەمە بەرامبەر وەرگێڕانی کارە هونەرییەکان ـ .

جا وەنەبێ کارەکەو بۆچوونەکەی من شتێکی تازە بابەت بێ ، بەڵکو من بە دەستپێشکەرییەکی دادەنێم کە لەکاتو شوێنی خۆیدابە .

ئەم کارە وەرگێڕراوانە دەمێننەوە ، دەبنە سەرچاوەبۆ داهاتوو نەوەکانی ئاینده، دەبنە بەشێك لە سامانی ژیاری نەتەوایەتیمان .... جائیتر بۆ هەرلەئێستەوە ئەوە نەڵێین کە لەلای گەلانیدی ڕویداوەو دوای تێپەڕینی ماوەیەکی زۆر ئێستا هەست دەکەن بەوەی کە چاوگێڕانەوەیەك بە بەرهەمە وەرگێڕاوەکاندا بۆسەر زمانەکەیان کارێکی پێویستە .

لە گۆڤاری (الوطن العربی) دا نوسەری لاپەڕەی دوایی (نبیل مغربی) لە یەکێ لە نوسینەکانیدابەناوی (بازرگانی کتێب)(١) دێتە سەر ئەوەی کە : ـ

(... کتێبی ـ بەرەنگار بوونەوەی جیهانی ـ ی ژان ژاك سیرڤان شرایبەرم بەزمانی عەرەبی خوێندەوە .

لەگەڵێ بەشی تەواویداوەستام . جاری واهەیە خۆت لابنەردەم ـ ڕەشکە وشە(٢)ـی وادا دەبینی کەهەڵهێنانی مەتەڵە زمانەوانیو بێژەییەکانی سیحرو جادوگەرییەکی دەوێ بۆخۆی .

خۆ ئەگەر بچیتەوەسەر چاپە فەرەنسییەکەی، ئەوە هیچ گرانی تێدانییە کە بەئاسانی دەزانی- وەرگێڕی بەڕێز ـ چەندەلە ژاپۆنیو چینی دەزانێ هەر ئەوەندەشی لە فەرەنسی . ئیتر چەندەها تاوان بەناوی وەرگێڕانو کردن بەعەرەبییەوە دەکرێ).

وەك لەسەرەتادا وتم ،جوڵانەوەی وەرگێڕان بۆسەرزمانی کوردی لە ئارادایەو با بەڕێڕەوێکی ڕاستدا بڕواونیشانەی زانینو شارەزاییپێوە دیاربێ ، با نەبێتە (باو)ێکی سەردەمەکەو پاش ماوەیە دامرکێتەوە .

(١) گۆڤاری ـ الوطن العربی ـ ژمارە ٢٥٠ ـ ١٩٨١ .

(٢) ئەم زاراوەبەم لەجێی ـ كلمات متقاطعه ـ داناوە .

گۆڤارو ڕۆژنامەکانمان لە ساڵی ١٩٨١دا

نەریمان

بەرهەمی ساڵ تەنها (کتێب) ناگرێتەوەو بەسی بەڵکو ڕۆژنامەو گۆڤارەکانیش ئەکەونە ناوەندی بازنەی بڵاوکراوەکانی ساڵەوەچونکە بابڵێین ئەوا سەد نووسەرێك بۆیان لەواوە کتێبەکانیان چاپ بکەن خۆ ناوەڕۆکی ڕۆژنامەو گۆڤارەکان نووسینی ئەوتۆیان تێدایە کە بایەخێکی باشیان هەیەو سودیان بۆ نووسەرو لێکۆڵینەری داهاتوومان هەیەئەگەر ویستیان دەربارەی چەمکێکی زانستیو زانیاریبچنە خوارەوە ئەوا ئەتوانن سوود لەو نووسینانەوەربگرن ئەمەش پێویستیبە بیبۆگرافیایەکی تایبەتی هەیە بۆ ناوەڕۆکی گۆڤارەکانمان تاوەکو کاکڵەی سەر نووسینەکان بخاتە ڕوو ئەمەش پرۆژەیەکەو دەستپێکراوە .

جا بالێرەدا نەختێ بوەستینو پێش ئەوەی دوو سێ مانگ بەسەر ئەو ساڵەماندا تێپەڕی بێت با ئاورێك لەساڵی پار ساڵی ١٩٨١مان دەرچووەو چەند ژمارەیان لێ بڵاوکراوەتەوە بێئەوەی دەست بۆ ناوەڕۆکیان درێژ بکەین چونکە ئەوە لەتوێژینەوەی ئەم چەند دێرەوە چارە سەر ناکرێ .

لەلایەن (دەستەی کورد)

لە (کۆڕی زانیاری عیراقی) بەوە ژمارە هەشتی گۆڤاری (کۆڕ) لە ٤٨٢ لاپەرەدا دەرچوو ئەوە بوو لەساڵی پار ژمارە حەوتی هەمان گۆڤار دەرچووبوو .

لەلایەن دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردیەوە :

١ ـ ژمارە (٦٨و ٦٩ و ٧٠و ٧١و ٧٣)ی گۆڤاری (بەیان) دەرچوو ژمارەی لاپەرەکانی هەریەکەیان هەشتا لاپەرەیەکە .

٢ ـ ژمارە (٨٣و ٨٤و ٨٥و ٨٦و ٨٧و ٨٨)ی گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ) دەرچوو کە ژمارەی لاپەرەکانی هەر ژمارەیەکیان لەنێوان سەدو سەدوبیست لاپەرەیەکە .

٣ ـ ئەم دەزگایە بەرێك ـ وپێکی هەفتەی ژمارەیەك لە ڕۆژنامەی (هاوکاری) بڵاوکردوەتەوە لەم ژمارانە حەوتیان تایبەتی بوون بەهۆی جەژنی سوپاو بەیانی پانزدەی ئادارو جەژنی نەورۆزو شۆڕشی حەڤدەی تەممووزو هەفتەی قادسیەی صدامەوە بوون .

ڕۆژنامەی (عیراق)

لەساڵی ١٩٨٠دا حەوت پاشکۆی بەکوردی بڵاوکردبوەوە کەچی لەساڵی ١٩٨١ی پاردا سێ ژمارەی لەوپاشکۆ کوردیەیە بڵاو کردوەتەوە .

(کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کورد)

لەساڵی ١٩٨٠دا هەنگاوێکی بەرینی بەرەوپێشەوە نا بوو بەوەی شەش ژمارەی لە گۆڤاری (ڕۆژی کوردستان) بڵاو کردبوەوە لەمانە ژمارەیەکیان تایبەتی بوو بەقەوارەی(٣٢٤) لاپەرەبوو کەچی هەمان کۆمەڵە ـ ئەوی پێبزانم ـ لەساڵی پاردا چوار ژمارە گۆڤاری دەرکردووە .

ـ (یەکێتی نووسەرانی کورد)
لەساڵی ١٩٨٩دا سێ ژمارەی لە گۆڤاری (نووسەری کورد) بڵاوکردەوەو لەساڵی پاری ١٩٨١دا گەیاندیە چوار ژمارە گۆڤار.
ـ بەڕێوەبەرێتی خوێندنی کوردی لەساڵی ١٩٨٠دا یەك ژمارەی لەگۆڤاری(پەروەردەو زانست) دەرکرد ژمارەی باری تائێستا نەکەوتوتە بازارەوە .

ـ بۆیەکەم جار گۆڤارێك بەناو (ئابووری زان)ەوە لەهەولێر لەساڵی ١٩٨٠ دەرچوو ساڵی پاریش یەك ژمارەی لێ دەرچوو .

هەروەها لەبەغدا وەزارەتی کشتوکاڵ سێ ژمارەی لەگۆڤاری پاشکۆ دەرکرد .

ـ دەزگای ئۆتۆنۆمی ساڵی پارسێ ژمارەی لەگۆڤارەکەیان دەرچوو .
ـ گۆڤاری (ئاسۆی) زانکۆیی لەساڵی ١٩٨٠دا لێ نەکەوتە بازارەوە .

کەچی ساڵی پار ژمارەی دوو ژمارەی لێ دەرچوو

لێرەوە بۆمان دەرئەکەوێ کە ڕۆژنامەو گۆڤارە سەرەکییەکانمان لە دەرچووندا بەردەوامنو بەشێکی زۆر لەنووسەران پشتگیریان لێئەکەن ئەوی بەرنج ڕاکێشە ئەو دەزگا ڕووناکبیرانەی چاپخانەی تایبەتییان نیە لەوانەی چاپخانە یان هەیە لەمەیدانی بڵاوکراوەدا چالاکترن هومێدەوارم ئەمساڵمان بڵاوکراوەکانمان بەرێكو پێکیدەربچنو بڵاوکراوەی تریشمان چاو هەڵبهێنن .

کتێبخانەی گشتی هەولێرو چەند رازو نیازێک

● نەژاد عزیز سورمی ●

(کتێب) هاوڕێی دڵسۆزی مرۆڤە ، جیهانی کتێبیش دونیای پێکەنین و گریانە .. میللەتێ لەپاڵ کۆششی رۆژانەیشدا کە کتێب خوێندنەوەی تێدا دەبێ بە خوڕەوشتێکی رۆژانە ، بڕوا ناکەم ئەو میللەتە رۆژێ لە رۆژان لە کاروانی پێشکەوتن و شارستانیەتی مرۆڤایەتیەوە دوا بکەوێ .

ئێمە باوەکو تەمەنێکی دوورودرێژیش بژین ، بڕوا ناکەم لە دەرگای سەردەرە ـ نزمی تاقیکردنەوەو ئەزموونەکانی ژیانەوە بتوانین بچینە ناو دونیای فێربوون و زانیاریەوە ، ئەگەر بێت و ئەو ژیانەمان دەقەبەری خوێندنەوەو فێربوون نەکەین ..

ئەمرۆ تەماشا دەکەین ئەم دونیایە بە کتێب تەنراوە ، ئەوەی دوێنێ کەم بوون چاپخانەبوو ، ئەمڕۆ شار نی‌یە سێ چوار چاپخانەی تێدا نەبێ ئنجا وەبەریش راناگا ، ئیتر لەوەتەی دەرك بەم مەسەلە گرینگە کراوە ، هەر وڵاتەی بە پێی بارو زروف و ئیمکانیات و ئاستی خوێندەواری گەلەکەی بایەخی بە کردنەوەی کتێبخانەو بڵاوکردنەوەی کتێب داوە .

بەم پێودانە گەشەوە لە وڵاتەکەمان ئەمرۆکە شار کە زانکۆو زانستگایان تێدایە ، ئەوانیش بە دەوری خۆیان کتێبخانەی تایبەت بە خۆیانیان هەیە ، سەرەرای (کتێبخانەی نیشتمانی بەغدا) کە گەورەترین عیراقەو هەموو چاپەمەنیاکانی عیراقی تیا پارێزراوە .

بەم جۆرە کتێبخانەی گشتی بووەتە رووەێکی شارستانیەتی شار ، جگە لەوەی بنکەیێکی رۆشنبیری و پەناگەیێکی ئەو ئینسانە کەم دەرامەتانەیشە کە تینسووی خوێندەوەو فێربوونن و لە تواناشیاندا نی‌یە هەموو کتێبێك بکڕن ، لێرەدا ئەرکی سەرشانی کتێبخانە لە پێ گەیاندنی خوێندەواردا دەردەکەوێ ، بە مسۆگەر ـ کردنی هەموو جۆرە سەرچاوەێکی زانیاری ، ئەمەش بە هۆی بەدواچوون و وەدوکەوتنی رێکخراو لە مەسەلەی کڕینی کتێب .

ئەوەی راستیی بێ ئەم چەند دێرەی بەرایێ لە ئەنجامی ئەو سەردانەمان بوو بۆ کتێبخانەی گشتی هەولێر بە بۆنەی تەواو ـ بوونی بینا تازەکەیەوە ، هەر بەم بۆنەیەشەوە ئەم رێپورتاژە کورتەی خوارە ـ وەتان دەربارەی ئەم کتێبخانەیە پێشکەش دەکەین .

(کتێبخانەی گشتی هەولێر) دەمێکە دامەزراوە (ساڵی ١٩٤٣) ، تا ئێستا ئەم کتێبخانەیە (٣٢٤٤٢) کتێبی تێدایە .. تاکو ئەم بینایەشی تەواو بوو لە شوێنێکی بەر تەسك و نالەباردا بوو ، تەنانەت سەرم سوڕمابوو چۆنی جێگای ئەو هەموو کتێبانە تیا ببووەوە ..

ئێستا ئەوە خۆی لە سێ مانگاندا کە کتێبخانە گوێزراوەتەوە بینا تازەکەی . ئەم بینایەشی یەکەم بەتایبەتی بۆ کتێبخانە دروست کراوە ، دووەم ئەگەر لە بینایی پێشوویدا جێنەبوو کتێبان

لێ دابنێن و تا رادەیەکیش فەرمانبەرو خزمەتگوزارە ـ کانی تەواو بوون ، ئێستا لە بینایی تازەیدا تەواو بە پێچەوانەیە ، چ لە بارەی فەرمانبەرەوە بێ چ لە بارەی کتێب .

شایانی باسیشە کە بنیایی تازەی کتێبخانە بەپێی نەخشەیێکی نوێ دروست کراوە . بێجگە لە سێ هۆڵی زلی خوێندنەوەو دوو هۆڵی گەورەو بەرفراوانی کتێب تیا پاراستن (کتێبخانە) ، ئەم هۆڵ و ژوورانەیشی تیایە :

هۆڵێکی تایبەتی بۆ سەرچاوە بیانیەکان ، هۆڵێکی‌تر بۆ رۆژنامەو گۆڤارە دەوریەکان هەروەها هۆڵی منداڵان و ژووری تایبەتی بۆ خوێندنی بەرزو بەشی پێرستدانان کە فەرمانبەری ئەم بەشە بەردەوام کتێبی تێدا پێرست دەکاو دەیخاتە بەردەستی بخوێنەوە ، هەروەها بەشی بەرگ تێ گرتن .

ئەم بەشانەی باسمان کردن بەلایەنی کەمەوە بۆ دەوامی ئێوارەو سبەینان دوو فەرمانبەری دەوێ . ئەوە بێجگە لە ژووری ئەمینداری کتێبخانەو ژووری دیکەی فەرمانبەرو کرێکاران ، بێ‌گومان دەبووایە رێکخستنی ئەوەی کتێبخانەیش لەگەڵ بیناکە لە کاتی خۆیدا بدرابووایە بەڵێندەر چونکە بۆ بینایێکی وەکو کتێبخانە ، تەنها هەیکەلی بیناکە بەس نی‌یە ، بەڵکو رێکخستنی هۆڵ و شوێنی خوێندنەوەو مۆتاڵاکردن بە پێویستر دەزانم لە هەیکەلی بنیاکە خۆی . ئەوەش بۆیە دەڵێم چونکە تا ئێستا دوو سێ کاری زۆر سەرەکی هەیە لە کتێبخانەکەدا فەرامۆش کراوە ، یەکەمیان رایەخی تێدا نی‌یە کە ئەمەش ئەگەر هەبێ لە دوو سەرەوە سوودی هەیە ، هەم بەرگری دەنگدانەوە دەکاو هەمیش سەرما دەگێڕێتەوە ، هی دووەم پەردەی پەنجەرەکانە ، بێجگە لە پێویستی تریش وەك فەرمانبەرو کرێکار کە ئەمەش جارێ چاوپۆشی لێ دەکرێ سەبارەت بەوەی کتێبخانە نوێ‌یەو تا ئێستا لە قۆناخی رێکخستن و دامەزراندن دایە .

دەربارەی ئەم کەموکوڕیانە بەڕێز یاریدە دەری پارێزگاری هەولێر دەڵێ :ـ

ئێمە تا ئێستا وەك دەیزانن لە بینایێکی بچووکدا بووین ، لە چاوەڕوانی تەواو بوونی بینایی نوێ ، ئێستاش ئەڵبەتە بینایێکی نوێ ، بۆ یەکەم جار کە ئاوەدان دەکرێتەوە کەم و کوڕی تێدا هەر دەبێ ، ئێمەش دەبەردانینە کە بە ماوەێکی کەم ئەم کەم و ـ کوڕیانە نەهێلین .

ـ : بەڵام مامۆستا ببوورە ، مەسەلەی کتێبخانە بە تایبەتیش لە شارێکی وەك هەولێر کە تا دێ فراوانتر دەبێ پێویستی بە هیمەتێکی خێرای هەموو لایەك هەیە ، دوای ئەوەش کتێبخانە بێ‌گومان رووێکی شارستانی‌یە لە جیهاندا ؟

ـ : راستە ، بەڵام ئێمەش لە کۆشش نەوەستاوین بۆ مسۆگەرکردنی هەموو پێویستێکی کتێبخانە ، بۆ مەسەلەی رایەخ و پەردەکانیش پەنا بەخوا بەم زووانە چارەسەری دەکەین بۆ کەم و کوڕیەکانی تریش درێغی ناکرێ ..

ـ : مامۆستا بینای نوێی کتێبخانە هۆڵێکی قشتیلەی منداڵانی تێدایە ، ئەمەش کارێکە نکولی لە گرینگی و بایەخی ناکرێ ، بەڵام وەکو من بزانم کتێبخانە کەم و کوڕیەکی زۆری لە بارەی کتێبی منداڵانەوە هەیە ، بێجگە لە هۆی تری روون کردنەوەو فێربوون ، داخۆ چ پلانێکتان بۆ ئەم مەبەستە داناوە ؟

ـ : راستیی ئێمە ماوەیەك پێش ئێستا پرسمان بە زۆر دەزگاو رێکخراوی رۆشنبیری و زانستی و هونەری کرد ، بۆ ئەوەی ئەو کتێبانەمان بۆ دەستنیشان بکەن کە بە گوێرەی گرینگیەوە لە پێشەوەن .

ـ : ئەمە کارێکی چاکەو لە جێی خۆیدایە ، بەڵام بەرای من ئەگەر کیتابێکی رەسمی بۆ مەسەلەی (کتێبی منداڵان) بۆ دایەرەی رۆشنبیری منداڵان بکرێ باشترە .. هەروەها کتێبی تریش بۆ دەزگاو دامەزراوە رۆشنبیریەکانی تر ، وەکو دەزگای رۆشنبیری و بڵاو ـ کردنەوەی کوردی و کۆڕی زانیاری عیراق ..

من لەوە باوەڕەدام زەخیرەیەکی چاك پێکەوە دەنێن .

ـ : ئەم پێشنیارە بەجێ‌یە ، ئەوەی راستیش بێ دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی تا ئێستا لە رۆژنامەی (هاوکاری) و گۆڤاری (بەیان)و (رۆشنبیری نوێ)وە بێ بەشی نەکردووین ، هیوادارم لە کتیب و چاپەمەنیەکانی تریش بێ‌بەشمان نەکا .

ئەمەو دەربارەی چۆنیەتی بەرێوەچوونی کتێبخانەو رێژەی بخوێن و خوازەرەکانەوە ، کاك (کاظم ئەیووب سەعید) ئەمینداری کتێبخانە دەڵێ :

رێژەی ئەوانەی هاموشۆی کتێبخانە دەکەن بەرەبەرە لە بەرزبوونەوە ـ دایە ، ئەوە بێجگە لە قوتابیان کە ئەوانیش رێژەێکی چاك پێك دێنن .

کتێبخانەی گشتی هەولێر ، کۆمەڵە کتێبکی چاکی تێدایەو زیاتر لە (٦٥) گۆڤارو رۆژنامەو دەوریاتیشی بۆ مسۆگەر کراوە ، جگە لەوەش ئێمە ئەگەر بە تەواوی لەم بینا نوێ‌یەی دابمەزرین و میلاکاتمان تەواوبێ ، ئەوە لەو باوەڕەدام کە کتیبخانەکەمان لە وەختێکی وەك ئەمڕۆدا ، دەورێکی باش لە رووی پەرەپێدانی رادەی بخوێنەوە دەبینێ .

ـ : تێکرایی ژمارەی بخوێنان لە رۆژێکدا دەگاتە چەند ؟

ـ : لە (١٥٠) زیاترە .

ـ : ئەی بخوازەکان ؟

ـ : ئەوانیش دەگەنە ٧٥ کەس لە رۆژێکدا .

ـ : باشە کاك کاظم دوا پرسیار :

دەربارەی (پێرستی نوێ)وە ، داخۆ کتێبخانە کەی ئەم رێبازە پەیڕەو دەکا ، وابزانم تاکو ئێستا هەر لەسەر پێرستی کۆن دەڕۆن ، کە ئەمەش لە زۆربەی کتێبخانەکانی دونیا لابراوە .

ـ : ئەڵبەتە ئەم مەسەلەیە بە لای ئێمەوە زۆر گرینگە ، بەڵام لەبەر ئەوەی کە ئەم کارە کادیرو پسپۆرو لێزانی خۆی دەوێ و دیسان دۆڵاب و ئامرازی خۆی پێویستە کە بۆدجەی ساڵانەی کتیبخانەیش وەزەحمەت کەوتووە .

لەگەڵ ئەوەشدا ، بە یارمەتی دڵسۆزان دەبەردانیە کە بەم زووانە چارەسەرێکی بکەین .

ـ : سوپاس .

نووسینگەی هەولێر

رۆمانی نازە ((پاشماوە))

دیارە نووسەر لەسەرەتاوە ـ هاشم ـ بۆ مەبەستی روونکردنەوەی لایەنی سێکسی پاڵەوانەکەی بەکار هێناوە .. ئەم رۆمانەشس هەر لە دانشتنێکی ـ ئازاد ـ ـ و ـ نازە ـ دا تەواو دەبێ ، گەرچی نووسەر بابلێین لە بەشی دووەمی چیرۆکەکەدا چونکە لە لاپەرە (٨٣) پاڵەوانەکە بە شێوەی فلاش‌باك سەردەمی منالی خۆی دەگێڕێتەوە ، ئەو سەردەمەی لە گونددا نشتەجێ‌بوون و بە گاوانی و جووتیاریەوە خەریك‌بوون ، ئەنجا چۆتە قوتابخانە ، بەرای من ئەگەر بهاتبایە و ئەم رۆمانەی بکردبایە بە دوو چیرۆك ، گەلێك سەر ـ کەوتووتر دەبوو ...نووسەر لەدوا دێری چیرۆکەکەدا لە لاپەرە (١٣٣) دەڵێ :ـ

((ـ ژیان لای من (نازە) و ئەو خاکەیە وا (نازە) ی لێ پەیدا بووە ..)) ـ

لەراستیدا نووسەر بەشێوەێکی سەیرو دوور لە هەموو یاساو قاڵبێکی هونەری چیرۆك‌نووسین ـ وپەی‌نەبردنی بەپێداویستی و شارەزایی و لێزانیەکی زانستی و فەلسەفەی سەبارەت بەئەرکی رۆمان ـ نووس ، بەدێرێك هەموو شتێکی کردۆتە بانەیەکەوە ، یان و یستوێتی بلێ‌ی مەبەستی من ئەمە بووە لە رۆمانەکەدا .. بە بۆچوونی خۆم وادەزانم کە چیرۆك ـ نووسی زۆرزان و دەسترۆ ، چ‌پێویستی بەم‌جۆرە ساکاریە نەماوە ، چونکە تەنیا چیروکنووسی زیرەك دەتوانێ بێ‌هیچ روونکردنەوەیەك مەبەستی چیرۆکەکەی لە خوێنەر بگەیەنێ ، یاخود کێشەو مەسەلەیێکی گرنگی هاوچەرخ بە بەرهەمێکی هونەریی بخاتەڕوو چارەسەری بکات ، .. ئەی ئیتر ئەرکی چیرۆکنووس چیە وبۆچی شەونخوونی دەکێشێ و مێشکی خۆی ئازاردەدا ودەروونی وەکو دەوروبەرەکەی جەنجاڵ دەبێ . ئەگەر نەتوانێ دێریك ، یاخود هەلوێستێك یان کورتە هەواڵێکی بچووکی سەر لاپەرەی رۆژنامەیەك نەکاتە شاکارێکی ئەدەبی پوختەو زیندوو ، چونکە بەتایبەت ئەرکی چیرۆکنووس ئەوەیە لەئاستی کارێکی بەپێزەوەو دەروازەی ژیان یەکالاکانەوە و بتوانێ چۆن لەگەڵ رووداوەکاندا هەڵس‌وکەوت دەکات و شەن‌وکەویان دەکاو چۆنیان دەخەملێنێ و بەشێوەیەکی جەدەلی بەیەکیانەوە دەبەستێت وخوێنەر دەکاتە سەرپشکی دۆزینەوەی ئەو مەبەستەی کە نووسەری چیرۆکەکە دەیەوێ بیدرکێنێ ، ئەمەیش لاسەنگیەکە لە دارشتنی چیرۆکی ـ نازە ـ دا ، پتریشس ئەمە تەکنیك و دارشتنی چیرۆکی ساڵی‌چل و پەنجاکانە ..

ئەوەش دەڵێین ئەگەر نووسەر ، زۆرتر خۆی خەریك بکردبایەو بە شێوەێکی رێك‌وپێك و لێزانیەوە بەرهەمەکەی بژارو تەتەڵە بکردبایە ، لەوانەبوو هەر نە ئێستا رۆمانێکی پوختەی لێ‌دەرچوو ، چونکە نووسەر ، مل‌ملانێ و زۆرانبازی و گیروگرفتێکی سەردەمێکی مێژووی ژیانی کوردەواری باس دەکات و بۆی نەلواوە بەشی‌کردنەوەو بەشێوەێکی هونەریی پوختەو پاراو دابڕێژێ بۆیە کەلێن وکەم و کووڕیی وپەلەکردنی پێوەدیارە ...

کاتی رۆمانەکەشس سەردەمێکی دوورو درێژەو دەگەڕێتەوە بۆ پێش ساڵی پەنجاکان تاوەکو لێبوونەوەی رۆمانەکە لە ساڵی ١٩٧٨دا .. تێ‌ئاخنین و گێڕانەوەی مێژووو سەردەمێکی ئاوها درێژخایەن بە هەموو رووداو مل‌ملانێ و زۆرانبازی و گۆڕانکاریەکانیەوە ئەوا پانایی و مەساحەیێکی هونەریی فراوانی دەوێ و دەبێ ئەو کەسەی رۆمانێك سەبارەت بە زەرفێکی لەوجۆرە دەنووسێت ، بۆی هەیە ئاگاداری هۆو کارتێکردن و رەوتی کۆمەڵایەتی وبەبەکا چوونی بنەما ئابووریەکان و هەروەها رامیاریش بێت .

بەڵام کردەوەیێکی بەو جۆرە مەزن بە نامیلکەیەك سەقام‌گیر نابێت و بگرە نووسەرەکەیش شوێن‌پێەکی ئەوتۆ بۆخۆی نادۆزێنەوە لەم هونەرەدا، بەڵام ئەمەش ئەوە ناگەیەنێ کە نووسەر بەرهەمی رەسەنترو پوختەو سەرکەوتوترمان پێکەشس ناکات ، ئەمەش دەشێ هەوڵدان و خۆ تاقی ـ کردنەوەیێك بێت . . . مەسەلەی تەکنیك و زمان زۆر لاسەنگن و بەهرەی چیرۆکنووس ناخەنەروو ، تەکنیك تێکەڵ و پێکەڵ زمانیش سادەو بازاری دوور لە زمانێکی ئەدەبیی رۆمانووسیەوە ...

یادی شۆڕشی ـ پاشماوە

دائیرەو دام و دەزگاکانی پارێزگا کرد کە بۆ پێشکەش کردنی پیرۆزبایی هاتبوون . پاشان بەرێز « جعفر عبدالکریم بەرزەنجی » پارێزگاری سولەیمانی دەستی کرد بە کردنەوەو دانانی بەردی بناغەی چەند ژمارەیەك لە پرۆژەی جۆبەجۆر کە هاوڕێ لێپرسراوی حیزب و سەرۆك دائیرەکان لەگەڵیا بوون و تێکڕا بایی (١٠١(١٦٨ر٥٨٨) دینار بوون لەوانەش دانانی بەردی بناغەی کارگەیەکی تری چیمەنتۆ بەنرخی (١٠١ر٠٠٠ر٠٠٠) دینار لەگەڵ کردنەوەی ٦ شەش فەرمانبەران و ٦شەشی تریش بۆ کرێکاران.

پاشان هەموویان پێکەوە سەریاندا لەمەڵبەندی راهێنانی سوپای میللی سولەیمانی و پیرۆزبایی‌یان لەسەرکردەو جەنگاوەرانی سوپای میللی سولەیمانی کردو دیسانەوە دووپاتی دەوری سوپای میللی‌یان لەشەری پیرۆزی قادسیەی صدام‌دا کردەوە .

هەربەم بۆنەشەوە بەرێز «محمد امین عەبۆ» جێگری پارێزگاری سولەیمانی پێشانگایەکی کتێبی کردەوە کە دەزگای نیشتمانی بڵاوکردنەوەو راگەیاندن لە سولەیمانی سازی کردبووە .

Institut Kurde de Paris

لە یادی ١٢ ساڵەی دامەزراندنی سوپای میللی‌دا:

سوپای میللی سوپای دووەم پشتیوانی بەهێزی سوپای عیراق لە یادی ١٢ساڵەی دامەزراندینا چەپکە گوڵی خۆشەویستی بۆ جەنگاوەرانی

گوڵێکی سەرشانۆی کوردی

شێرزاد عبدالرحمن :

لەو ساڵانەداو لەگەڵ پێشکەوتنی شانۆی کوردی ، گەلێ بەهرەی نوێ گەشانەوەو تیشکی رووناکی خۆیان بە شانۆی کوردی بەخشی .. – شلێر احمد – بەهرەیەکەلەو دەیان گوڵە گەشانە کە ئومێدی پاشەڕۆژێکی رووناکی لێدەکرێ . لە شانۆگەرییەکەی ئەم دووایییەی تیپی نواندنی هەولێر پێی گەیشتین و وتی :

● حەزو ئارەزووی هونەر بەگشتی‌و شانۆی کوردی بەتایبەتی بەردەوام لە گیانم‌دا بووەو بەشێك بووە لە هیوای دووارۆژم ، ئەم خولیایەشم زیاتر لەو شانۆگەرییانەدا دەرکەوت کە لە چالاکی قوتابخانەکاندا پێشکەش دەکرا ..

● **چۆن شانۆت هەڵبژارد ؟**

× شانۆم هەڵبژارد چونکە بەقەدەر خۆم خۆشم دەویست‌و لە گەڵی‌دا دەتوامەوەو خەونم بەو رۆژەوە دەبینی کە نەبوونی ئافرەت لەسەر شانۆ پڕ بکەمەوەو لە پاڵ ئەو دەستە خوشکانەی لەو رێبازە قوربانی گەورەیان داوە بەردەوام بم .

● **بۆ یەکەم جارا بۆ دوا جار کاتێ لەسەر شانۆ خۆت بینی ؟**

× لە یەکەم جار تەنیا حەزو خولیایەکی ساکار بو، بەڵام پاشان بوو بە هیوایەکی گەلێ رووناك‌و ئێستا خۆم بە لێپرسراو دەزانم بەرامبەر بەوەی کە ئەم بەهرەی خۆم دڵسۆزانە بگەیەنم بۆ ئەوەی بە کاڵی نەمێننەوەو بتوانم تەقەللای فراوانتر بدەم بۆ شانۆی کوردی .

● **ئەی ئەگەر جارێکی‌تر تۆمان نەبینیەوەو وازت لە شانۆ هێنا ؟**

× بڕوا ناکەم بە ئاسانی بو خچەی خۆم هەڵگرم‌و ئەو تەختە پیرۆزە جێ بێڵم ، بەڵام بەو مەرجەی کۆمەڵ رێم نەگرێ‌و ماوەی ئەوەم بدات تێر هەناسە هەڵمژم‌و ساردنەبمەوە .

● **کەس‌و کارت بەرامبەر بەوە چی دەڵێن ؟**

× جارێ لەگەڵم دەڕۆن‌و نایانەوێ بە ئاسانی هەڵوەرم، ناشزانم سبەی چی لێ دێ .

● **ئەگەر شانۆ نەبووایە چیت هەڵدەبژارد ؟**

× هەر شانۆم هەڵدەبژارد!.

نووسینگەی هەولێر

چاپکراوی نوێ

ژمارەیەکی نوێ ی گۆڤاری ((بەیان))

ژمارەی ٧٥ی گۆڤاری بەیان کە لە دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێت کەوتە بازارەوە ، لەم ژمارەیەدا تۆمارێك دەربارەی جەنگ‌و چەندان باس‌و بابەتی بەسوودی ئەدەبی لە شیعرو چیرۆك‌و لێکۆلینەوە بڵاوکراوەتەوە ، لەگەڵ نامەی رۆشنبیری‌و ئەدەبی ئەم ماوەیە .

ژمارەیەکی نوێی «رۆژی کوردستان »

ژمارەی ٦٤ی گۆڤاری رۆژی کوردستان کە کۆمەڵەی رۆشنبیری کوردی بە هەردوو زمانی کوردی‌و عەرەبی دەری دەکات کەوتە بازارەوە ، لەم ژمارەیەدا چەندان باس‌و بابەتی مێژوویی‌و ئەدەبی‌و رۆشنبیری گشتی بڵاو کراوەتەوە .

قەفتەك
ژهوزانێت نالبەندی

دیسان لە چاپکراوەکانی دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاو- کردنەوەی کوردی « قەفتەك ژهوزانێت نالبەندی » دەرچوە کە کاك سعید دێرەشی لەسەری نووسیوە لە ٢٧٦ لاپەڕەی مام ناوندیدایە .

● **بازاری بەلەم**

لەوانەیە ئەم ناونیشانە بەلای خوێنەوارەوە زۆر ئاسایی بێت،لە سەرانسەری جیهاندا کەسانێك هەن بەلەم دروست ئەکەن‌و کەسانی‌تریش ئەیفرۆشن بۆ ئەوەی بەکاری بهێنن‌و سوودی لێوەرگرن ، وا دیارە لە دەریاچەی داڵ لە وڵاتی کەشمیردا بە کارهێنانی بەلەم جیاوازی هەیە .دەبینین شتومەك‌و کەلوپەلی تێدەخرێت بۆ فرۆشتن‌و ئەم بەلەمانە یەك لە تەنیشت ، یەکەوە بەریز وەستاون .

ئەوەی سەیرە کڕیارەکان‌مافیان هەیە لە بەلەمێك بۆ بەلەمێکی تر باز بدەن بۆئەوەی چاویان بەو شت‌ومەکانە بکەوێ کەواپیشان دراون .

لە دەرەوەی سنوور

فرۆکەی هەڵم

وا دیارە هەندێ خەڵك واز لە داهێنان‌و دۆزینەوە ناهێنن لە پێناوی رابواردن‌و خۆ خەریك کردن – یا هەر لەوانەیە کاتی پێ بکوژن .

لە شاری نیسی فەرەنسایی‌دا پێشبڕکێی ساڵانە بۆ پایسکیلی هەڵم دەکرێت ئەمەش کارێکی ئاسایی‌یە ، بەڵام ئەوەی لەم مەسەلەیەدا نوێی‌یە ، ئەو کەسانەی ئەم پێشبرکێیە سەرپەرشت ئەکەن سەربەستی هەڵبژاردنی شێوەی دەرەوەی پایسکیلەیان پێدراوە هەندێکیان پەیکەری دەرەوەی پایسکیلەکەی لە شێوەی فرۆکە دروست کردوە ، بەڵام دەبینین دوا کەس بو لەو پێشبڕکێیە ، بەڵام سەرکەوتووەکە نەخشەی پایسکیلێکی دانا شێوەی لەعارەبانەیەك دەچوو کەوا هێسترەکان لە رابوردوودا رایان دەکێشا .

کچە هونەرمەندێکی بەبەهرە

دوای دەرچونی بڕیاری نەهێشتنی نەخوێندەواری گەلێ بەهرەی نوێ لە گەلێ‌لاوە دەمی خونچەی خۆیان کردەوەو ئەم بەهرە گەشانەچاوەروانی پاشەڕۆژێکی گەشیان لێدەکرێ .

– مەهدیە – خان ئافرەتێکی نەخوێندەواربو ، بەڵام لە منداڵیەوە خولیای هونەری وێنەکێشان‌بووەو چەند پیشانگایەکی تایبەتی کردۆتەوەو ئێستا لە مەڵبەندی لاوانی هەولێرەو لە سەرەتادا ووتی :

× ئەگەر چی لە منداڵیەوە هەر خولیای هونەر بووم بەڵام رێگەیەکی ئەوتۆ نەبو کە بتوانم بەهرەی خۆمی تێدا دەرببڕم ، بەڵام تیشکی قوتابخانەو تیشکی هونەر تێکەڵ بوون‌و پەنجەرەی ژیانێکی نوێیان لە بەردەمی مندا کردەوە ، ئەویش لە هۆی ئەو چەند پیشانگایانەی لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری کرایەوەو پاشان پیشانگا تایبەتیەکانم .

×× بەڕای تۆ بۆچی ئافرەت لە هونەر بە گشتی‌و لە وێنەکێشان بەتایبەتی بەدوورە ؟

× چونکە لەو رێیەوە دوو چاری زیاتر لە گیروگرفت‌و دەردی سەرییەك بۆتەوەو بەردەوام حەزو ئاواتی خۆی لە لای خۆی دەشارێتەوەو ناتوانێ بە بڕوا بە خۆبوونەوە دەریان ببڕێ ... لە لایەکی ترەوە ئەگەر سەرنج بدەیت گۆرانکارییەکی فراوان لەم لایەنەدا بەدی‌هاتووەو کچە بەبەهرەکان بەتەواوی دەیانەوێ بخوێننەوە .

×× دەتەوێ لە تابلۆکانی خۆت‌دا باسی‌چی بکەی ؟

× باسی زۆر شت ، هەموو ئەو شتانەی تێیدا دەژیم‌و لە گەڵیاندا هەست بە شتی گەورەو بچووك دەکەم‌و ئەم شتانە لە تابلۆیەکدا دەکێشم‌و دەمەوێ خۆشەویستی خۆم بەوە دەرببڕم‌و بەو شێوەیە دەتوانم باس لە کێشەو خۆزگەی ئافرەت بکەم کە ئەویش مرۆڤەو گەلێ ئاواتی گەشی هەیە .

×× ئێستا خەریکی چی؟

× بەردەوامم لە وێنەکێشان‌و خۆم بۆ چەند وێنەیەك ئامادە ئەکەم‌و بەو هیوایەم کە لەم تاقی‌کردنەوەدا بتوانم شتی نوێ تۆمار بکەم .

جیهانی منالان

چیرۆك بۆ منداڵان

دوو پەپولە

مکرم رشید تاڵەبانی
کردوویەتی بەکوردی

دوو پەپوولە پێکەوە قسەیان دەکرد ، یەکەمین پەپوولە ووتی ..

– من بێزارم ، خواردەمەنی‌یەکی نوێم دەوێت ... لە شیلەی گوڵ بێزار بووم !

دووەمیش ووتی ..

– منیش وەك تۆ حەزی لێناکەم . . . خواردەمەنی‌یەکی نوێم دەوێت..دەسا با بڕۆین بە دووی ئەو خواردەمەنی‌یەدا بگەڕێین .

هەردوو پەپوولەکە لێیان‌دا هەڵفڕین . . ڕۆیشتن بە دووی خواردنی نوێ‌دا دەگەڕان .. شتێکی سپی‌یان لە نێو فنجانێك‌دا بەرچاو کەوت ..

یەکەمین پەپوولە ووتی..

– بڕوانە .. ئەم شتە سپی‌یە ، بۆی شیری لێدێت ..

دووەمین پەپوولە ووتی..

– لام وایە تامی شەکری تێدایە !

یەکەمین ووتی ..

– سا دەی با بڕۆین لێی بخۆین .

بەڵام لە ناکاودا هەردوو پەپوولەکە کەوتنە نێو فنجانە شیرەکەوە .. هەر وەنەبوو یەکەمینیان تێیدا بخنکێت.. بەڵام دووەمیان هەر باڵ‌و قاچ‌و قولی دەجوولاندەوە تاکوو توانی‌ی بگاتە کەناری فنجانەکە . . دوای ئەوە پێی بۆ هاوڕێکەی درێژ کردو ئەوی بە پێ ڕاکێشاو لە شیرەکەی دەرهێنا . .

یەکەم پەپوولە پێی ووت ..

– سوپاست دەکەم . . ئیتر لەمەودوا جارێکی تر خواردنی هیچ کەسێکی دیکە ناخۆم .

هاوڕێکەی وەڵامی دایەوە ..

– هەروەها منیش ئەو کارە ناکەم .. وەك مێش لە خۆم ناکەم کە هەمیشە هێرش دەباتە سەر خواردنی هەمووان . . بۆیە کەس خۆشی ناوێت ..

بەرەو گوڵ‌و گوڵاڵەی باخچەکان بە جووتە ئیتر هەردوو پەپوولەکە هەڵفڕین ..

شیعر بۆ منداڵان (کاکەی فەللاح)

هەڵمەت

هەموو وەرن
گشت راپەڕن
هەڵمەت بەرن
بۆ سەر قەڵای نەزانین
رەگ‌و ریشەی دەرکێشین
هەڵسن هەموو
دەس‌بەجێ زوو
بکەونە روو
بۆ خوێندن‌و بۆ نووسین
بۆ قەلاچۆی نەزانین
درشت‌و ورد
بەدەست‌و برد
بۆ زانستی‌و بۆ فێربوون
بە دڵ‌و گیان‌و دەروون
چاو بۆ بینین
بۆ شت زانین
مەشق‌و نووسین

با هەموومان بخوێنین
نەخوێندەوار نەمێنین
گوێ بۆ بیستن
بەهرەی خوێندن
بۆ نەسرەوتن
بۆ فێربوون‌و بۆ نووسین
با خۆمان رابهێنین
دەست بۆ کارە
زۆر بەکارە
بۆ ژمارە
بۆ قەڵەم‌و نووسین
بژی زانستی‌و زانین
مامۆستایە
لەم‌رێگایە
پێشنەوایە
بۆ دەردی کوردەواری
دەرمانە خوێندەواری

هاوکاری

دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەغداد/شەقامی الخلفاء/مەیدانی خەلانی

تەلەفون
٨٨٧٥٧٩٥
پێنج خەت